

SUOMEN SÄÄDÖSKOKOELMA

2006

Julkaistu Helsingissä 29 päivänä joulukuuta 2006

N:o 1272—1279

SISÄLLYS

N:o		Sivu
1272	Yrittäjän eläkelaki	3705
1273	Laki yrittäjän eläkelain voimaannosta	3746
1274	Laki työntekijän eläkelain muuttamisesta	3753
1275	Laki työntekijän eläkelain voimaannolain muuttamisesta	3758
1276	Laki sairausvakuutuslain muuttamisesta	3760
1277	Laki asumiseen perustuvan sosiaaliturvalainsäädännön soveltamisesta annetun lain 2 a §:n muuttamisesta	3762
1278	Laki työttömyysturvalain 1 luvun 6 §:n muuttamisesta	3763
1279	Laki työterveyshuoltolain 3 §:n muuttamisesta	3764

N:o 1272

Yrittäjän eläkelaki

Annettu Helsingissä 22 päivänä joulukuuta 2006

Eduskunnan päätöksen mukaisesti säädetään:

I OSA

YLEISET SÄÄNNÖKSET

1 luku

Lain tarkoitus

1 §

Lain tarkoitus

Tässä laissa säädetään yrittäjän oikeudesta vanhuuseläkkeeseen, osa-aikaeläkkeeseen,

kuntoutukseen ja työkyvyttömyyseläkkeeseen sekä yrittäjän edunsaajan oikeudesta perheläkkeeseen.

Suomessa asuvan ja toimivan yrittäjän on vakuutettava itsensä vanhuuden, työkyvyttömyyden ja kuoleman varalta siten kuin tässä laissa säädetään. Suomessa asumista ei kuitenkaan edellytetä, jos yrittäjä asuu EU- tai ETA-maassa.

Yrittäjän on järjestettävä tässä laissa tarkoitettu eläketurva työeläkevakuutusyhtiöistä annetussa laissa (354/1997) tarkoitettussa työeläkevakuutusyhtiössä tai vakuutuskassalaissa (1164/1992) tarkoitettussa eläkekas-

HE 197/2006
StVM 38/2006
EV 176/2006

193—2006

895029

sassa, joka harjoittaa tämän lain mukaista työeläkevakuuttamista. Eläkelaitosten yhteiselimenä toimii Eläketurvakeskuksesta annetussa laissa (397/2006) tarkoitettu Eläketurvakeskus.

2 §

Keskeiset määritelmät

Tässä laissa tarkoitetaan:

1) *eläkelaitoksella* 1 §:n 3 momentissa tarkoitettua työeläkevakuutusyhtiötä tai eläkekassaa sekä muuta työntekijän eläkelain (395/2006) 2 §:n 1 momentin 1 kohdassa tarkoitettua eläkelaitosta silloin, kun ne käsittelevät tämän lain mukaista eläkeasiaa;

2) *toimivaltaisella ja viimeisellä eläkelaitoksella* työntekijän eläkelain 107 §:ssä tarkoitettua viimeistä eläkelaitosta tai tämän lain 96 §:ssä tarkoitettua toimivaltaista eläkelaitosta;

3) *työeläkelaillla* työntekijän eläkelain 3 §:ssä tarkoitettuja lakeja;

4) *työeläkkeellä* työeläkelakien mukaista eläkettä;

5) *yrittäjällä* 3 §:ssä tarkoitettua henkilöä;

6) *työtulolla* yrittäjälle 112 §:n mukaisesti vahvistettua vuotuista työtuloa;

7) *kokonaistytölulla* 67 §:ssä tarkoitettua eläkkeen perusteena olevaa työtuloa, jossa on otettu huomioon lisätyöeläkevakuutusmaksu ja pienennetty työeläkevakuutusmaksu sekä työeläkevakuutusmaksun maksamatta jättäminen;

8) *työansioilla* tässä laissa ja maatalousyrittäjän eläkelaiissa (1280/2006) tarkoitettuja kokonaistytöuloja sekä muiden työeläkelakien mukaisia työansioita;

9) *palkattomalla ajalla* aikaa, jolta yrittäjälle on maksettu sairausvakuutuslaissa (1224/2004) tarkoitettua äitiys-, erityisäitiys-, isyys- tai vanhempainrahaa taikka sairauspäivärahaa, osasairauspäivärahaa tai erityishoitorahaa, vuorotteluvapaalaissa (1305/2002) tarkoitettua vuorottelukorvausta, työttömyysturvalaissa (1290/2002) tarkoitettua ansioon suhteutettua päivärahaa tai koulutusrahaa, julkisesta työvoimapaalvelusta annetussa laissa (1295/2002) tarkoitettua ansiotukea, aikuiskoulutuksesta annetussa laissa

(1276/2000) tarkoitettua aikuiskoulutustukea, työeläkelaiissa tai Kansaneläkelaitoksen kuntoutusetuuksista ja kuntoutusrahaetuuksista annetussa laissa (566/2005) tarkoitettua kuntoutusrahaa, tapaturmavakuutuslain perusteella korvattavasta kuntoutuksesta annetussa laissa (625/1991) tai liikennevakuutuslain perusteella korvattavasta kuntoutuksesta annetussa laissa (626/1991) tarkoitettua ansionmenetykskorvausta tai tapaturmavakuutuslaissa (608/1948), liikennevakuutuslaissa (279/1959) tai sotilastapaturmavakuutuslaissa (1211/1990) tarkoitettua päivärahaa;

10) *ansaitulla eläkkeellä* tässä laissa tarkoitetun kokonaistytöulon ja 9 kohdassa tarkoitettujen palkattomien aikojen perusteella karttunutta eläkettä sekä valtion varoista suoritettavasta eläkkeen korvaamisesta alle kolmivuotiaan lapsen hoidon tai opiskelun ajalta annetun lain (644/2003) perusteella karttunutta etuutta;

11) *ensisijaisella etuudella* 85 ja 86 §:ssä tarkoitettua etuutta, joka maksetaan työeläkkeen määrästä riippumatta täysimääräisesti ja vähennetään tämän lain mukaisesta etuudesta;

12) *EY:n sosiaaliturva-asetuksella* neuvoston asetusta (ETY) N:o 1408/71 sosiaaliturvajärjestelmien soveltamisesta yhteisön alueella liikkuviin palkattuihin työntekijöihin, itsenäisiin ammatinharjoittajiin ja heidän perheenjäseniinsä;

13) *EU- ja ETA-maalla* maita, joissa sovelletaan EY:n sosiaaliturva-asetusta;

14) *sosiaaliturvasopimuksella* Suomea sitovaa kansainvälistä, sosiaaliturvaa koskevaa sopimusta; ja

15) *teoreettisella eläkkeellä* laskennallista eläkettä, jota määrättäessä työeläkelakien alainen ja EU- ja ETA-maan työskentelyaika luetaan tämän lain mukaiseksi työskentelyajaksi.

Tässä laissa *eläketapahtumalla* tarkoitetaan:

1) vanhuuseläkkeen saamisen edellytysten täyttymistä;

2) osa-aikaeläkkeen saamisen edellytysten täyttymistä 13 §:n mukaisesti;

3) työkyvyttömyyden alkamista 32 §:n 1 momentissa tarkoitettulla tavalla; tai

4) edunjättäjän kuolemaa.

2 luku

Lain soveltamisala

3 §

Yrittäjä

Yrittäjällä tarkoitetaan henkilöä, joka tekee ansiotyötä olematta työsuhteessa tai virka- tai muussa julkisoikeudellisessa toimituksessa.

Yrittäjänä pidetään avoimen yhtiön yhtiömiestä tai muun yhteisön tai yhtymän sellaista osakasta tai yhtiömiestä, joka on henkilökohtaisessa vastuussa yhteisön tai yhtymän velvoitteista ja sitoumuksista.

Yrittäjänä pidetään osakeyhtiön osakasta, joka:

1) työskentelee yrityksessä johtavassa asemassa;

2) omistaa yksin tai yhdessä perheenjäsenensä kanssa yli 50 prosenttia osakepääomasta tai osakkeiden tuottamasta äänimäärästä tai muutoin vastaavasta määräämisvallasta; ja

3) omistaa itse vähintään yhden osakkeen.

Yrittäjänä pidetään myös muussa yhteisössä johtavassa asemassa olevaa henkilöä, jos hänellä katsotaan olevan yhteisössä 3 momentissa tarkoitettua vastaava määräämisvalta.

Omistusosuutta laskettaessa otetaan huomioon myös välillinen, toisten yhteisöjen tai yhtymien kautta tapahtuva omistaminen, jos henkilö yksin tai yhdessä perheenjäsenensä kanssa omistaa sanotusta toisesta yhteisöstä tai yhtymästä yli puolet tai heillä on vastaava määräämisvalta. Johtavalla asemalla tarkoitetaan osakeyhtiön toimitusjohtajuutta, hallituksen jäsenyyttä sekä muuta vastaavaa asemaa. Perheenjäsenellä tarkoitetaan yrityksessä työskentelevän henkilön aviopuolisoa ja avopuolisoa, jos avopuolisot asuvat yhteisessä taloudessa avioliitonomaisissa olosuhteissa, sekä henkilöä, joka on yrityksessä työskentelevälle henkilölle sukua suoraan ylenevässä tai alenevässä polvessa ja asuu henkilön kanssa samassa taloudessa.

Yrittäjänä pidetään myös henkilöä, joka tosiasiallisesti harjoittaa yritystoimintaa, vaikka toimintaa muodollisesti harjoitettaisiin toisen henkilön nimissä taikka sellaisessa

yhteisössä tai yhtymässä, jossa määräysvalta on muodollisesti toisen henkilön nimissä.

4 §

Lain ulkopuolelle jäävä yrittäjätoiminta

Tämä laki ei koske:

1) yrittäjän toimintaa ennen 18 vuoden iän täyttämistä seuraavan kalenterikuukauden alkua, eikä työskentelyä, joka jatkuu sen kalenterikuukauden jälkeen, jona yrittäjä täyttää 68 vuotta;

2) yrittäjän toimintaa, joka ei ole jatkunut yhdenjaksoisesti vähintään neljää kuukautta;

3) yrittäjän toimintaa, joka on alkanut tai jatkunut sen jälkeen, kun hän on siirtynyt työeläkelakien mukaiselle vanhuuseläkkeelle;

4) yrittäjää, jonka työtulo tässä laissa tarkoitettua yrittäjätoiminnasta on arvioitava pienemmäksi kuin 5 504,14 euroa vuodessa;

5) ansiotyötä, jonka perusteella yrittäjällä on oikeus eläkkeeseen muun työeläkelain mukaan; eikä

6) yrittäjää, johon ei sovelleta Suomen lainsäädäntöä EY:n sosiaaliturva-asetuksen tai sosiaaliturvasopimuksen sovellettavaa lainsäädäntöä koskevien määräysten perusteella.

5 §

Urheilijan vakuuttaminen

Tätä lakia ei sovelleta urheilemiseen. Urheilemista koskevasta eläketurvasta säädetään urheilijoiden tapaturma- ja eläketurvasta annetussa laissa (575/2000).

6 §

Yrittäjätoiminta ulkomailla

Tämä laki koskee myös sellaista ulkomailla työskentelevää yrittäjää, johon sovelletaan Suomen lainsäädäntöä EY:n sosiaaliturva-asetuksen tai sosiaaliturvasopimuksen sovellettavaa lainsäädäntöä koskevien määräysten perusteella, jos tämän lain soveltamisalaan kuulumisen edellytykset muutoin täyttyvät.

Tämän lain mukaisesti vakuutettu ja enin-

tään vuoden muussa kuin EU-, ETA- tai sosiaaliturvasopimusmaassa yrittäjätoimintaa harjoittava yrittäjä voi pitää tässä laissa tarkoitetun vakuutuksen voimassa sanotun ajan, jos hän asuu Suomessa.

7 §

Ratkaisu lain soveltamisesta

Eläketurvakeskus ratkaisee työn teettäjän, työn suorittajan tai eläkelaitoksen hakemuksesta, sovelletaanko työhön tätä lakia.

II OSA

**ELÄKKEITÄ JA KUNTOUTUSTA
SEKÄ NIIDEN TOIMEENPANOJA KOS-
KEVAT SÄÄNNÖKSET**

3 luku

Eläke- ja kuntoutusetuudet*Vanhuuseläke*

8 §

Oikeus vanhuuseläkkeeseen

Yrittäjällä on oikeus jäädä vanhuuseläkkeelle 63—68 vuoden iän täyttämistä seuraavan kalenterikuukauden alusta, varhennetulle vanhuuseläkkeelle 62 vuotta täytettyään tai lykätylle vanhuuseläkkeelle 68 vuoden iän täyttämistä seuraavan kalenterikuukauden jälkeen. Yrittäjällä on oikeus saada vanhuuseläkettä siitä riippumatta, jatkaako hän tässä laissa tarkoitettua yrittäjätoimintaansa.

Jos yrittäjä jää merimieseläkelain (1290/2006) mukaiselle vanhuuseläkkeelle ennen 62 vuoden ikää, hänellä on oikeus jäädä tässä laissa tarkoitettulle vanhuuseläkkeelle merimieseläkelaisissa tarkoitettussa eläkeiässä. Tällöin tämän lain mukaisen eläkkeen määrä muunnetaan vakuutusmatematisesti vastaamaan yrittäjän eläkkeellesiirtymisikää. Tarkemmat säännökset eläkkeen määrän muuntamisesta ja muuntamisessa käytettävistä kertoimista annetaan sosiaali- ja terveystieteiden ministeriön asetuksella.

9 §

Vanhuuseläkkeen määrä

Jos vanhuuseläke alkaa 63—68 vuoden iän täyttämistä seuraavan kalenterikuukauden alusta, vanhuuseläkkeen määrä on eläkkeen alkamisajankohtaan mennessä ansaittu eläke.

Vanhuuseläkettä varhennettaessa eläkettä vähennetään pysyvästi 0,6 prosenttia jokaiselta kuukaudesta, jolta eläkettä varhennetaan ennen 63 vuoden iän täyttämiskuukautta seuraavan kuukauden alkua (*varhennusvähennys*). Varhennusvähennys lasketaan eläkkeen alkamisajankohtaan mennessä ansaitusta eläkkeestä.

Varhennusvähennystä ei tehdä, jos yrittäjällä on muun työeläkelain perusteella oikeus jäädä vanhuuseläkkeelle 62 vuoden iässä työttömyysturvalain 6 luvun 9 §:n 2 momentissa säädetyn työttömyyspäivärahan lisäpäiväoikeuden vuoksi.

Vanhuuseläkettä lykättäessä eläkettä korotetaan 0,4 prosenttia jokaiselta kuukaudesta, jolta eläkkeen alkamisaikaa lykätään myöhemmäksi 68 vuoden täyttämistä seuraavan kuukauden alusta (*lykkäyskorotus*). Lykkäyskorotus lasketaan 68 vuoden iän täyttämiskuukauden loppuun mennessä ansaitusta eläkkeestä.

10 §

Vanhuuseläkkeen alkaminen

Vanhuuseläke alkaa sitä seuraavan kalenterikuukauden alusta lukien, jona eläkettä on haettu. Eläke myönnetään takautuvasti enintään eläkkeen hakemiskuukautta edeltäneeltä kolmelta kuukaudesta tai pätevistä syistä tätä pidemmältä ajalta. Takautuva myöntäminen edellyttää, että yrittäjän tässä laissa tarkoitettu vakuutus on päättynyt ennen eläkkeen alkamista.

Vanhuuseläkkeen aikana 113 §:n mukaan vakuutetusta yrittäjätoiminnasta kertynyt eläke myönnetään hakemuksesta aikaisintaan 68 vuoden iän täyttämistä seuraavan kalenterikuukauden alusta.

11 §

Vanhuuseläkkeen lakkauttaminen

Yrittäjä voi hakea vanhuuseläkkeensä lakkauttamista, jos hänelle on myönnetty kuntoutustuki sellaisen määräaikaisen työkyvyttömyyden perusteella, jonka on kuntoutustukea myönnettäessä arvioitu jatkuvan sen jälkeen, kun yrittäjä täyttää 63 vuotta. Vanhuuseläkkeen lakkauttamista on haettava kuukauden kuluessa arvioidun työkyvyttömyyden päättymisestä lukien ja vanhuuseläke lakkautetaan arvioidun työkyvyttömyyden päättymiseen.

Osa-aikaeläke

12 §

Osa-aikaeläkkeeseen liittyviä käsitteitä

Osa-aikaeläkeoikeutta ratkaistaessa tässä laissa tarkoitetaan:

1) *ansiotyöllä* työeläkelakien perusteella vakuutettavaa työskentelyä;

2) *kokoaikatyöllä* tämän lain mukaan vakuutettua yrittäjätoimintaa, jonka vahvistettu työtulo on vähintään 11 008,28 euroa vuodessa.

Jäljempänä 13, 14, 17, 18 ja 21 §:ssä mainitulla osa-aikatyöllä tarkoitetaan työeläkelakien perusteella vakuutettavaa työtä, jota yrittäjä tekee osa-aikaeläkkeellä ollessaan. Tällaiseen osa-aikatyöhön rinnastetaan osa-aikatyö, jota tehdään EU- tai ETA-maassa.

Jäljempänä 13 §:n 5 momentissa ja 14 §:ssä tarkoitettulla vakiintuneella ansiolla tarkoitetaan 70 §:n mukaista tulevan ajan ansiota kuitenkin siten, että osa-aikaeläkettä varten eläkkeen alkamista edeltävän vuoden työtulossa otetaan huomioon yrittäjän 116 §:n mukaan maksaman pienennetyn työeläkevakuutusmaksun vaikutus.

13 §

Oikeus osa-aikaeläkkeeseen

Osa-aikatyöhön siirtyneellä 58—67-vuotiaalla yrittäjällä on oikeus osa-aikaeläkkeeseen, jos:

1) hän on osa-aikaeläkkeen alkamista vä-

littömästi edeltäneiden 18 kuukauden aikana ollut työeläkelakien mukaisessa kokoaikatyössä vähintään 12 kuukautta;

2) hänellä on osa-aikaeläkkeen alkamista välittömästi edeltäneiden 15 kalenterivuoden aikana työeläkelakien tai niihin rinnastettavien lakien alaisia työansioita vähintään lukua 60 vastaava määrä; mainittu määrä saadaan jakamalla kunkin kalenterivuoden työansiot 41,89 euron 25-kertaisella määrällä pyöristämällä näin saatu osamäärä alaspäin lähimpään kokonaislukuun, joka voi olla enintään 12 ja laskemalla eri vuosien osamäärät yhteen;

3) hän ei saa muuta omaan työskentelyyn perustuvaa lakisääteistä eläkettä tai vastaavaa ulkomaista tai kansainvälisen järjestön tai Euroopan yhteisöjen toimielimen palvelukseen perustuvaa etuutta; ja

4) hänellä ei ole tässä laissa tarkoitetun yrittäjätoiminnan päättymisen jälkeen julkisten alojen työeläkelaeissa tarkoitetun kokoaikaisen palvelun perusteella oikeutta mainituissa laeissa tarkoitettuun osa-aikaeläkkeeseen.

Edellä 1 momentin 1 ja 2 kohdassa tarkoitettuun työhön rinnastetaan työ EU- tai ETA-maassa.

Jos yrittäjä on 1 momentin 1 kohdassa tarkoitetun 18 kuukauden aikana saanut sairausvakuutuslaissa tarkoitettua sairauspäivärahaa, osasairauspäivärahaa, liikennevakuutuslaissa tarkoitettua ansionmenetykskorvausta tai tapaturmavakuutuslaissa tarkoitettua päivärahaa, tätä 18 kuukauden aikaa pidennetään vastaavasti, kuitenkin enintään kuusi kuukautta.

Osa-aikaeläkkeen edellyttämä osa-aikatyö täyttyy, jos:

1) yrittäjä lopettaa tässä laissa tarkoitetun yrittäjätoimintansa kokonaan tai puolittaa välittömästi ennen osa-aikaeläkkeen alkamista olleen, vähintään neljä kuukautta jatkuneen yhdenjaksoisen yrittäjätoiminnan keskimääräisen työtulon; tällöin työtulo otetaan huomioon täysiltä kalenterikuukausilta osa-aikaeläkkeen alkamisvuodelta ja välittömästi sitä edeltävän enintään 60 kuukauden ajalta;

2) hänen jatkaessaan yrittäjätoimintaansa jäljellä oleva työtulo on vähintään 5 504,14 euroa;

3) hän esittää eläkelaitokselle riittävän selvityksen työpanoksensa vähentymisestä; ja

4) hän ei ole yhtäjaksoisesti työstä poissa kuutta viikkoa pidempää aikaa; tähän poisoloaikaan ei lueta aikaa, jolta yrittäjälle on maksettu sairausvakuutuslaissa tarkoitettua päivärahaa, liikennevakuutuslaissa tarkoitettua ansionmenetykskorvausta tai tapaturmavakuutuslaissa tarkoitettua päivärahaa siltä osin kuin yrittäjä on saanut mainittuja päivärahoja yhteensä enintään 12 kuukauden ajalta.

Jos yrittäjä lopettaa tai puolittaa tässä laissa tarkoitetun yrittäjätoiminnan 4 momentin 1 kohdan mukaisesti, osa-aikatyötä koskeva edellytys täyttyy, jos hänen työeläkelaeissa tarkoitettua osa-aikatyöstä saamansa työansiot ovat 35—70 prosenttia vakiintuneesta ansiosta ja työajassa ja työpanoksessa on tapahtunut vastaava muutos.

14 §

Osa-aikaeläkkeen määrä

Osa-aikaeläkkeen määrä on 50 prosenttia työeläkelakien alaisuuteen kuuluneen vakiintuneen ansion ja työeläkelakien alaisen osa-aikatyön ansion erotuksesta (*ansion alenema*).

Jos yrittäjä on ennen osa-aikatyötä ollut samanaikaisesti muussa työeläkelaiissa tarkoitettussa ansiotyössä, osa-aikaeläkkeen määrä on 50 prosenttia vakiintuneen ansion ja osa-aikatyön ansion erotuksesta. Tällaisesta osa-aikaeläkkeestä tämän lain mukaisen osa-aikaeläkkeen osuus on yhtä suuri kuin tässä laissa tarkoitetun kokonaistytötlön osuus on vakiintuneessa ansiossa huomioon otetuista, niissä laeissa tarkoitetuista työansioista, joiden perusteella osa-aikaeläke myönnetään.

Osa-aikaeläkkeen enimmäismäärä on kuitenkin 75 prosenttia yrittäjälle osa-aikaeläkkeen alkamisajankohtaan mennessä karttuneista, työeläkelakien mukaisista eläkkeistä ja valtion varoista suoritettavasta eläkkeen korvaamisesta alle kolmivuotiaan lapsen hoidon tai opiskelun ajalta annetun lain perusteella karttuneesta etuudesta. Jos eläkkeestä on vähennettävä ensisijainen etuus, osa-aikaeläkkeen enimmäismäärä lasketaan näin vähennetystä eläkkeestä. Osa-aikaeläkkeen enim-

mäismäärä tarkistetaan, jos osa-aikaeläkkeen saajalle myönnetään ensisijainen etuus tai tällaisen etuuden määrä muuttuu.

Edellä 3 momentissa tarkoitettuun eläkkeeseen rinnastetaan eläke, joka yrittäjälle on karttunut EU- tai ETA-maassa tai Suomen kanssa sosiaaliturvasopimuksen solmineessa maassa.

Jos yrittäjällä on oikeus saada osa-aikaeläkettä myös muun työeläkelain mukaan ja 3 momentissa mainittu 75 prosentin enimmäismäärä vähentää osa-aikaeläkkeen määrää, vähennys tehdään näiden lakien kesken vakiintuneessa ansiossa huomioon otettujen työansioiden suhteessa.

15 §

Osa-aikaeläkkeen alkaminen

Osa-aikaeläke alkaa sitä seuraavan kuukauden alusta lukien, jona yrittäjä täyttää 13 §:ssä tarkoitetut edellytykset, kuitenkin aikaisintaan hakemista seuraavan kuukauden alusta. Osa-aikaeläkettä ei myönnetä takautuvasti.

16 §

Osa-aikaeläkkeen saajan ilmoitusvelvollisuus

Osa-aikaeläkkeen saaja on velvollinen ilmoittamaan eläkelaitokselle:

- 1) yrittäjätoiminnan tai työsuhteen päättymisestä tai uuden alkamisesta;
- 2) muutoksista yrittäjätoiminnassa;
- 3) uuden työeläkkeen tai vastaavan ulkomailta myönnetyn etuuden alkamisesta;
- 4) yli kuuden viikon mittaisesta työn keskeytyksestä, ei kuitenkaan, jos keskeytys johtuu sellaisesta sairaudesta, jonka perusteella osa-aikaeläkkeen saaja saa sairausvakuutuslaissa tarkoitettua sairauspäivärahaa, liikennevakuutuslaissa tarkoitettua ansionmenetykskorvausta tai tapaturmavakuutuslaissa tarkoitettua päivärahaa enintään 12 kuukauden ajalta; ja
- 5) ensisijaisen etuuden alkamisesta tai sen muuttumisesta.

Työsuhteessa oleva osa-aikaeläkkeen saaja on lisäksi velvollinen ilmoittamaan eläkelaitokselle:

- 1) työaikajärjestelyjensä muutoksista;
- 2) muista kuin työehtosopimusten mukaisista palkan tarkistuksista; ja
- 3) yli kuuden viikon mittaisesta työstä poissaolosta ellei poissaolo johdu 1 momentin 4 kohdassa mainituista syistä tai siitä, että hän saa sairausajan palkkaa.

17 §

Osa-aikaeläkkeen tarkistaminen

Osa-aikaeläkkeen määrä tarkistetaan, jos:

1) osa-aikaeläkkeen saajan osa-aikatyön aikaisissa työansioissa on tapahtunut pysyvä muutos, joka olennaisesti poikkeaa yleisestä palkkakehityksestä; tai

2) osa-aikaeläkkeen saaja saa oikeuden osa-aikaeläkkeeseen sellaisen työeläkelain mukaan, jonka perusteella hänellä ei aiemmin ole ollut oikeutta osa-aikaeläkkeeseen.

Tarkistaminen tehdään muutosta seuraavan kalenterikuukauden alusta lukien tai, jos muutos tapahtuu kalenterikuukauden ensimmäisenä päivänä, tästä päivästä lukien.

Kun osa-aikaeläkkeen määrä tarkistetaan, vakiintuneena ansiotulona pidetään ansiotuloa, joka oli perusteena osa-aikaeläkettä ensimmäisen kerran määrättäessä.

18 §

Osa-aikaeläkkeen keskeyttäminen

Jos osa-aikaeläkkeen saajan osa-aikatyön ansio tai työstä poissaoloaika muuttuu tilapäisesti siten, etteivät osa-aikatyölle 13 §:n 4 ja 5 momentissa tarkoitetut edellytykset täyty, keskeytetään osa-aikaeläkkeen maksaminen eläkkeensaajan ilmoituksesta tai eläkelaitoksen aloitteesta. Maksaminen keskeytetään seuraavasta mahdollisesta maksujaksosta alkaen edellyttäen, että syy eläkkeen keskeyttämiselle on edelleen olemassa. Maksettu osa-aikaeläke peritään takaisin 107 §:ssä säädetyllä tavalla ajalta, jolta osa-aikaeläkkeen saamisen edellytykset eivät ole täyttyneet.

Keskeytettyä osa-aikaeläkettä ryhdytään eläkkeensaajan ilmoituksesta maksamaan uudelleen siitä lukien, kun osa-aikaeläkkeen saamisen edellytykset täyttyvät. Jos keskeytetyn osa-aikaeläkkeen uudelleen maksamista

ei ole pyydetty kuuden kuukauden kuluessa osa-aikaeläkkeen keskeyttämisestä, eläke lakkautetaan keskeyttämisajankohdasta lukien.

19 §

Osa-aikaeläkkeen lakkauttaminen ja uudelleen alkaminen

Osa-aikaeläke lakkautetaan sitä seuraavan kalenterikuukauden alusta, jonka aikana yrittäjä ei enää täytä 13 §:n 4 ja 5 momentissa tarkoitettuja eläkkeen saamisen edellytyksiä, jos 18 §:stä ei muuta johdu. Jos saamisen edellytykset lakkaavat kalenterikuukauden ensimmäisenä päivänä, osa-aikaeläke lakkautetaan kuitenkin tästä päivästä lukien. Osa-aikaeläke voidaan lakkauttaa myös takautuvasti.

Jos yrittäjän osa-aikaeläke on lakkautettu, hänellä on oikeus saada uudelleen osa-aikaeläke, kun hän täyttää sen saamisen edellytykset.

Jos osa-aikaeläke on ollut lakkautettuna enintään kuusi kuukautta, lakkautetun osa-aikaeläkkeen jälkeistä uutta osa-aikaeläkettä määrättäessä käytetään vakiintuneena ansiona aikaisemman osa-aikaeläkkeen perusteena olutta vakiintunutta ansiota.

20 §

Työkyvyttömyyseläke osa-aikaeläkkeen jälkeen

Jos osa-aikaeläkettä saavalle yrittäjälle myönnetään työkyvyttömyyseläke samalle ajalle, jolta on jo maksettu osa-aikaeläkettä, osa-aikaeläke otetaan huomioon työkyvyttömyyseläkkeen osasuorituksena.

21 §

Osa-aikaeläkkeen muuttuminen vanhuuseläkkeeksi

Jos yrittäjä jatkaa osa-aikatyön tekemistä 68 vuotta täytettyään, osa-aikaeläke muutetaan 68 vuoden iässä osa-aikaeläkkeen suuruisiksi vanhuuseläkkeeksi. Vanhuuseläke lasketaan yrittäjän hakemuksesta uudelleen.

Työeläkekuntoutus

22 §

Oikeus työeläkekuntoutukseen

Alle 63-vuotiaalla yrittäjällä on oikeus saada työkyvyttömyyden estämiseksi tai työ- ja ansiokyvyn parantamiseksi tarkoitukseenmukaista ammatillista kuntoutusta, jos:

1) asianmukaisesti todettu sairaus, vika tai vamma todennäköisesti aiheuttaa sellaisen uhan, että hän tulee työkyvyttömäksi 32 §:n 1 momentissa tarkoitettulla tavalla;

2) hänellä on työskentelystä saatuja ansiota siten, että hänen 70 §:ssä tarkoitettujen tulevan ajan ansionsa ovat vähintään 25 133,40 euroa; ja

3) hänellä ei ole oikeutta kuntoutukseen tapaturmavakuutuksen tai liikennevakuutuksen kuntoutusta koskevien säännösten perusteella.

Kuntoutuksen tarkoituksenmukaisuutta arvioitaessa otetaan huomioon yrittäjän ikä, ammatti, aikaisempi toiminta, koulutus, vakiintuminen työelämään sekä se, johtaako haettu ammatillinen kuntoutus todennäköisesti yrittäjän terveydentilalle sopivassa työssä jatkamiseen tai työhön palaamiseen. Lisäksi tarkoituksenmukaisuutta arvioitaessa otetaan huomioon, lykkääkö ammatillinen kuntoutus yrittäjän eläkkeelle jäämistä.

Työkyvyttömyyden uhkalla tarkoitetaan tilannetta, jossa on todennäköistä, että yrittäjälle lähivuosina ilman ammatillista kuntoutusta tulisi myönnettäväksi täysi tai osatyökyvyttömyyseläke, vaikka hoidon ja lääkinnällisen kuntoutuksen toteutuksen mahdollisuudet otetaan huomioon.

Edellä 1 momentin 2 kohdassa tarkoitettujen tulevan ajan ansiot määräytyvät samoin kuin silloin, jos yrittäjä olisi tullut työkyvyttömäksi kuntoutushakemuksen tullessa vireille. Ansioita määrättäessä ei kuitenkaan oteta huomioon palkattomilta ajoilta saatujen etuuskien perusteena olevia tuloja tai 70 §:n 5 momentissa tarkoitettuja tuloja.

Mitä 1 momentissa säädetään, sovelletaan myös sellaisen yrittäjän kuntoutukseen, joka on 32 §:n 1 momentissa tarkoitettulla tavalla

työkyvytön. Tällöin tulevan ajan ansiot määräytyvät samoin kuin hänen työkyvyttömyyseläkkeessään.

23 §

Ammatillisen kuntoutuksen sisältö ja kuntoutussuunnitelma

Ammatillisella kuntoutuksella tarkoitetaan työkoekielua, työhön valmennusta, työhön tai ammattiin johtavaa koulutusta ja tukea elinkeinotoiminnan aloittamiseen tai jatkamiseen. Yrittäjälle voidaan korvata ammatillisesta kuntoutuksesta aiheutuvat välttämättömät ja tarpeelliset kustannukset.

Ennen ammatillisen kuntoutuksen käynnistämistä yrittäjällä on oltava suunnitelma ammatillisesta kuntoutuksesta (*kuntoutussuunnitelma*), jonka laatimista eläkelaitos voi tukea.

24 §

Ennakkopäätös oikeudesta työeläkekuntoutukseen

Yrittäjällä on oikeus saada ennakkopäätös siitä, täyttyvätkö työeläkekuntoutuksen saamisen edellytykset. Ennakkopäätös on eläkelaitosta sitova, jos yrittäjä toimittaa eläkelaitokselle kuntoutussuunnitelman yhdeksän kuukauden kuluessa siitä, kun ennakkopäätös on tullut lainvoimaiseksi.

25 §

Kuntoutusraha

Yrittäjällä on oikeus kuntoutusrahaan niiltä kalenterikuukausilta, joiden aikana hän on kokonaan tai osittain estynyt harjoittamasta tässä laissa tarkoitettua yrittäjätoimintaa ammatillisen kuntoutuksen vuoksi.

Kuntoutusraha on yhtä suuri kuin niiden työeläkkeiden yhteismäärä korotettuna 33 prosentilla, joihin yrittäjällä olisi oikeus, jos hän olisi tullut täyteen työkyvyttömyyseläkkeeseen oikeuttavasti työkyvyttömäksi kuntoutushakemuksen tullessa vireille.

Jos yrittäjä on jäänyt sairauslomalle yrittäjätoiminnastaan ja kuntoutustarve oli olemassa jo sairausloman alkaessa, kuntoutusraha on kuitenkin yhtä suuri kuin niiden

työeläkkeiden yhteismäärä korotettuna 33 prosentilla, joihin yrittäjällä olisi oikeus, jos hän olisi tullut täyteen työkyvyttömyyseläkkeeseen oikeuttavasti työkyvyttömäksi sairausloman alkaessa.

26 §

Osakuntoutusraha

Jos yrittäjän työansiot ovat ammatillisen kuntoutuksen aikana enemmän kuin puolet vakiintuneesta ansiosta, kuntoutusrahan määrä on puolet 25 §:n mukaisesta kuntoutusrahasta.

27 §

Työkyvyttömyyseläkkeensaajan kuntoutuskorotus

Jos yrittäjä saa 32 §:n mukaista työkyvyttömyyseläkettä, hänellä ei ole oikeutta 25 §:n mukaiseen kuntoutusrahaan. Työkyvyttömyyseläkkeen saajalle maksetaan ammatillisen kuntoutuksen kestoajalta työkyvyttömyyseläkkeen lisäksi kuntoutuskorotus. Kuntoutuskorotus on 33 prosenttia työkyvyttömyyseläkkeen määrästä.

Osatyökyvyttömyyseläke voidaan maksaa ammatillisen kuntoutuksen ajalta täytenä eläkkeenä ja siten korotettuna kuin 1 momentissa säädetään.

28 §

Kuntoutusavustus

Yrittäjälle voidaan myöntää kuntoutusrahaa työkyvyttömyyseläkkeen suuruisena harkinnanvaraisena kuntoutusavustuksena kuntoutuspäätöksen antamisen ja kuntoutuksen alkamisen väliseltä ajalta sekä kuntoutusjaksojen väliseltä ajalta. Harkinnanvarainen kuntoutusavustus voidaan myöntää myös 23 §:n 2 momentissa tarkoitetun kuntoutussuunnitelman laatimista varten.

Kuntoutusavustusta maksetaan enintään kolmelta kuukaudelta kalenterivuotta kohden erikseen laskettuna kuntoutuspäätöksen antamisen ja kuntoutuksen alkamisen väliseltä ajalta sekä kuntoutusjaksojen väliseltä ajalta. Kuntoutusavustusta voidaan kuitenkin mak-

saa pidemmältäkin ajalta, jos se on kuntoutuksen turvaamiseksi perusteltua.

Kuntoutusrahaa saaneelle voidaan maksaa enintään kuudelta kuukaudelta kuntoutusavustusta, jos tämä on hänen työllistymisensä kannalta erityisen tarpeellista. Tällöin kuntoutusavustus määritellään kertasuorituksena ja se maksetaan yhdessä tai useammassa erässä. Kuntoutusavustusta ei kuitenkaan makseta ajalta, jolta yrittäjällä on oikeus työttömyysturvalaissa tarkoitettuun työttömyyspäivärahaan tai työmarkkinatukeen.

29 §

Kuntoutusrahan tai työkyvyttömyyseläkkeensaajan kuntoutuskorotuksen lakkauttaminen

Kuntoutusraha tai työkyvyttömyyseläkkeensaajalle maksettava kuntoutuskorotus voidaan lakkauttaa, jos sen saaja kieltäytyy ammatillisesta kuntoutuksesta tai keskeyttää tällaisen kuntoutuksen ilman pätevää syytä.

Yrittäjällä ei ole oikeutta ilman pätevää syytä työkyvyttömyyseläkkeeseen ennen kuin hänen oikeutensa työeläkelaeissa tai Kansaneläkelaitoksen kuntoutusetuuksista ja kuntoutusrahaetuksista annetussa laissa tarkoitettuun kuntoutusrahaan on päättynyt.

30 §

Eläkelaitoksen ilmoitusvelvollisuus

Eläkelaitoksen on ilmoitettava Kansaneläkelaitokselle ammatillisesta kuntoutuksesta sekä kuntoutusrahaa ja -korotusta koskevasta päätöksestään.

31 §

Kuntoutusta koskevat muut säännökset

Mitä tässä laissa säädetään työkyvyttömyyseläkkeen hakemisesta, määräytymisestä entisiin perustein, kertakorotuksesta, palkka- ja hintatason muutosten huomioon ottamisesta, ensisijaisten etuuksien vähentämisestä, maksamisesta, työkyvyttömyyseläkkeen tarkistamisesta ja määrän muuttamisesta, viivästykskorotuksesta, takaisinperinnästä, tietojen

antamisesta ja saamisesta, muutoksenhausta ja työkyvyttömyyseläkkeen saajan ilmoitusvelvollisuudesta, koskee kuntoutusrahaa ja kuntoutuskorotusta sekä niiden saajaa, jollei tässä laissa muuta säädetä.

Kuntoutusraha ja -korotus voidaan maksaa myös kuukautta lyhyemmältä ajalta. Sairausvakuutuslaissa tarkoitettu ensisijaisuusaika ei vaikuta kuntoutusrahan alkamisaikaan. Kuntoutusraha-ajalta ei kartu eläkettä 65 §:n mukaisesti eikä kuntoutusetuuksia oteta perhe-eläkkeen perusteeksi. Kuntoutusraha-ajan aikaisesta työskentelystä karttuu uutta eläkettä 61 §:n mukaisesti.

Työkyvyttömyyseläke

32 §

Oikeus työkyvyttömyyseläkkeeseen

Yrittäjällä on oikeus työkyvyttömyyseläkkeeseen, jos hänen työkykynsä arvioidaan olevan heikentynyt sairauden, vian tai vamman vuoksi vähintään kahdella viidesosalla yhtäjaksoisesti ainakin vuoden ajan. Työkyvyttömyyseläke myönnetään täytenä eläkkeenä, jos yrittäjän työkyky on heikentynyt vähintään kolmella viidesosalla. Muussa tapauksessa työkyvyttömyyseläke myönnetään osatyökyvyttömyyseläkkeenä.

Työkyvyn heikentymistä arvioitaessa otetaan huomioon yrittäjän jäljellä oleva kyky hankkia itselleen ansiotuloja sellaisella saatavissa olevalla työllä, jota yrittäjän voidaan kohtuudella edellyttää tekevän. Tällöin otetaan huomioon myös yrittäjän koulutus, aikaisempi toiminta, ikä, asuinpaikka ja muut näihin rinnastettavat seikat.

Sen lisäksi, mitä 2 momentissa säädetään, arvioitaessa 60 vuotta täyttäneen yrittäjän oikeutta työkyvyttömyyseläkkeeseen painotetaan työkyvyttömyyden ammatillista luonnetta.

33 §

Kuntoutusmahdollisuuksien selvittäminen

Ennen kuin eläkelaitos tekee päätöksen työkyvyttömyyseläkkeestä, sen on varmistet-

tava, että yrittäjän mahdollisuudet kuntoutukseen on selvitetty.

34 §

Työkyvyttömyyseläke julkisten alojen työeläkelakien mukaan myönnetyn eläkkeen perusteella

Yrittäjällä on oikeus työkyvyttömyyseläkkeeseen, jos hänelle tämän lain alaisen työskentelyn päätyttyä on myönnetty myöhempään virka- tai työsuhteeseen perustuva työkyvyttömyyseläke:

1) valtion eläkelain (1295/2006) 35 §:n 1 momentin 2 kohdan;

2) kunnallisen eläkelain (549/2003) 24 §:n 1 momentin 2 kohdan;

3) evankelis-luterilaisen kirkon eläkelain (298/1966) 1 §:n edellä 1 kohdassa mainittuja säännöksiä vastaavien säännösten; tai

4) Kansaneläkelaitoksesta annetun lain (731/2001) 13 §:n edellä 1 kohdassa mainittuja säännöksiä vastaavien säännösten perusteella.

Yrittäjällä on oikeus työkyvyttömyyseläkkeeseen myös silloin, kun hänen yksityisten alojen työeläkelakien mukaisen eläkkeensä määrä kuukaudessa on enintään 688,02 euroa ja hänelle tämän lain alaisen työskentelyn päätyttyä on myönnetty myöhempään virkai- tai työsuhteeseen perustuva työkyvyttömyyseläke palvelussuhteen kestäessä alkaneen työkyvyttömyyden perustella:

1) valtion eläkelain 35 §:n 1 momentin 1 kohdan;

2) kunnallisen eläkelain 24 §:n 1 momentin 1 kohdan;

3) evankelis-luterilaisen kirkon eläkelain 1 §:n edellä 1 kohdassa mainittuja säännöksiä vastaavien säännösten; tai

4) Kansaneläkelaitoksesta annetun lain 13 §:n edellä 1 kohdassa mainittuja säännöksiä vastaavien säännösten mukaan.

35 §

Työkyvyttömyyseläkkeen määrä

Täyden työkyvyttömyyseläkkeen määrä on eläketapahtumavuotta edeltävän vuoden loppuun mennessä ansaitun eläkkeen ja 63 §:ssä

tarkoitettuna tulevan ajan eläkeosan yhteismäärä. Osatyökyvyttömyyseläke on puolet täydestä työkyvyttömyyseläkkeestä.

36 §

Ennakkopäätös oikeudesta osatyökyvyttömyyseläkkeeseen

Yrittäjällä on oikeus saada ennakkopäätös siitä, täyttääkö hän 32 §:n 1 momentissa tarkoitettua osatyökyvyttömyyseläkkeen saamisen edellytykset. Ennakkopäätöksen antaa se eläkelaitos, joka olisi toimivaltainen ratkaisemaan eläkehakemuksen, jos yrittäjä hakisi ennakkopäätöksen sijasta eläkettä.

Ennakkopäätös on eläkelaitosta sitova, jos siihen perustuva eläkehakemus tehdään yhdeksän kuukauden tai yrittäjän ja eläkelaitoksen sopiman sitä pidemmän ajan kuluessa siitä, kun ennakkopäätös on tullut lainvoimaiseksi.

37 §

Eläkelaitoksen asiantuntijalääkäri

Yhden tai useamman laillistetun lääkärin on osallistuttava työkyvyttömyys- ja kuntoutusasioiden sekä muiden lääketieteellisiä kysymyksiä sisältävien asioiden valmisteluun eläkelaitoksessa. Eläkelaitoksen lääkäri voi merkitä kannanottonsa asiakirjoihin noudattamatta terveydenhuollon ammattihenkilöistä annetun lain (559/1994) 23 §:ssä säädettyjä lääkintölaillisia todistuksia ja lausuntoja koskevia muotovaatimuksia.

38 §

Täysin työkyvyttömyyseläkkeen alkaminen

Täysi työkyvyttömyyseläke alkaa aikaisintaan sairausvakuutuslain 12 luvun 3 §:ssä tarkoitettuna sairauspäivärahan ensisijaisuusajan päättymistä seuraavan kuukauden alusta.

Täysi työkyvyttömyyseläke alkaa kuitenkin työkyvyttömyyden alkamista seuraavan kuukauden alusta, jos:

1) eläkehakemus on tehty ennen kuin Kansaneläkelaitos on vahvistanut sairauspäivärahan ensisijaisuusajan ja eläkehakemuksen tekemistä seuraavan toisen kalenterikuu-

kauden loppuun mennessä ei ole myönnetty vähintään kuukauden ajalta yhdenjaksoisesti maksettavaa sairauspäivärahaa, joka kohdistuu työkyvyttömyyden alkamisen jälkeiseen aikaan; tai

2) työkyvyttömyyden alkamisen jälkeiseen aikaan kohdistuva sairauspäiväraha on hylätty eikä yrittäjälle ole myönnetty hylkäämisen jälkeiseen aikaan kohdistuvaa vähintään kuukaudelta yhdenjaksoisesti maksettavaa sairauspäivärahaa.

Jos yrittäjällä on oikeus saada sairausvakuutuslaissa tarkoitettua sairauspäivärahaa vastaavaa ulkomailta maksettavaa etuutta, se otetaan huomioon työkyvyttömyyseläkkeen alkamisaikaa määrättäessä samalla tavalla kuin sairausvakuutuslaissa tarkoitettu sairauspäiväraha, kuitenkin enintään sairausvakuutuslaissa tarkoitettuun enimmäissuoritus-aikaan saakka.

39 §

Osatyökyvyttömyyseläkkeen alkaminen

Osatyökyvyttömyyseläke alkaa eläketapahumaa seuraavan kuukauden alusta.

40 §

Työkyvyttömyyseläkkeen maksaminen takautuvalla ajalla

Työkyvyttömyyseläkettä ei makseta ilman pätevää syytä takautuvasti pidemmältä ajalta kuin eläkkeen hakemiskuukautta edeltäneeltä kuudelta kuukaudelta.

Jos työkyvyttömyyseläke myönnetään takautuvasti, sitä ei makseta ajalta, jolta yrittäjä on saanut työeläkelaeissa tai Kansaneläkelaitoksen kuntoutusetuuksista ja kuntoutusrahaetuksista annetussa laissa tarkoitettua kuntoutusrahaa tai ansionmenetykskorvausta tapaturmavakuutuslain perusteella korvattavasta kuntoutuksesta annetun lain tai liikennevakuutuslain perusteella korvattavasta kuntoutuksesta annetun lain perusteella.

Jos työkyvyttömyyseläke myönnetään takautuvasti osatyökyvyttömyyseläkkeenä tai täytenä työkyvyttömyyseläkkeenä 38 §:n 2 momentin mukaan, ja samalta ajalta on

maksettu sairausvakuutuslaissa tarkoitettua sairauspäivärahaa tai osasairauspäivärahaa, työkyvyttömyyseläkettä maksetaan tältä ajalta päivärahan määrän ylittävä osa.

41 §

Työkyvyttömyyseläkkeen kesto aika

Työkyvyttömyyseläke myönnetään toistaiseksi tai kuntoutustukena määräajaksi.

Jos yrittäjän työkyky on heikentynyt määrällä aikaisesti ainakin vuoden ajan, hänellä on oikeus saada kuntoutustukea työkykynsä palauttamiseksi niin pitkältä ajalta kuin hänen arvioidaan olevan työkyvytön tässä laissa tarkoitetulla tavalla.

Kuntoutustukea myönnettäessä eläkelaitoksen on varmistettava, että yrittäjälle on laadittu hoito- tai kuntoutussuunnitelma. Kuntoutustuki voidaan myöntää työkyvyttömälle yrittäjälle myös hoito- tai kuntoutussuunnitelman valmistelun ajaksi.

42 §

Työkyvyttömyyseläkkeen saajan ilmoitusvelvollisuus

Työkyvyttömyyseläkkeen saaja on velvollinen ilmoittamaan eläkelaitokselle työkykynsä palautumisesta, yrittäjätoiminnan tai muun ansiotyön aloittamisesta tai lisäämisestä ja kuntoutuksen keskeytymisestä.

43 §

Selvitys työkyvyttömyyden jatkumisesta

Jos eläkelaitoksella on perusteltua syytä olettaa, että eläkkeensaajan työkyky on palautunut, eläkkeensaaja on velvollinen käymään eläkelaitoksen määräyksestä työkyvyttömyyden jatkumisen selvittämistä varten tutkittavana eläkelaitoksen nimeämän laillistetun lääkärin luona tai eläkelaitoksen osoittamassa kuntoutus- tai tutkimuslaitoksessa. Eläkelaitoksen on tällöin korvattava tutkimuksesta ja mahdollisista matkoista aiheutuvat kohtuulliset kustannukset.

44 §

Työkyvyttömyyseläkkeoikeuden tarkistaminen

Jos työkyvyttömyyseläkkeen saajan työkyky muuttuu, hänen oikeutensa työkyvyttömyyseläkkeeseen tarkistetaan hänen hakemuksestaan tai eläkelaitoksen aloitteesta.

Työkyvyttömyyseläkkeen saajan työkyvyn muuttumista tai palautumista arvioitaessa otetaan huomioon yrittäjän työansioissa tai työpanoksessa tapahtuneet muutokset. Yrittäjällä ei ole oikeutta täyteen työkyvyttömyyseläkkeeseen aikana, jolloin hänen työansionsa ovat enemmän kuin 40 prosenttia työkyvyttömyyden alkamista edeltävästä vakintuneesta keskiansiosta eikä osatyökyvyttömyyseläkkeeseen aikana, jolloin hänen työansionsa ovat enemmän kuin 60 prosenttia mainitusta keskiansiosta, ellei ansiorajan ylitys ole tilapäistä.

45 §

Työkyvyttömyyseläkkeen määrän muuttaminen

Jos täyttä työkyvyttömyyseläkettä saavan yrittäjän työkyky muuttuu siten, että hänellä on oikeus saada osatyökyvyttömyyseläkettä ja muutoksen voidaan arvioida kestävän vähintään vuoden, täysi työkyvyttömyyseläke muutetaan osatyökyvyttömyyseläkkeeksi muutosta seuraavan kuukauden alusta.

Jos osatyökyvyttömyyseläkettä saavan yrittäjän työkyky muuttuu siten, että hänellä on oikeus saada täyttä työkyvyttömyyseläkettä ja muutoksen voidaan arvioida kestävän vähintään vuoden, osatyökyvyttömyyseläke muutetaan täydeksi työkyvyttömyyseläkkeeksi. Täysi työkyvyttömyyseläke alkaa siten kuin 38 §:ssä säädetään. Osatyökyvyttömyyseläkettä maksetaan täyden työkyvyttömyyseläkkeen alkamiseen saakka.

46 §

Työkyvyttömyyseläkkeen lakkauttaminen

Jos työkyvyttömyyseläkkeensaajan työkyky palautuu siinä määrin, ettei hän enää

täytä eläkkeen saamisen edellytyksiä, työkyvyttömyyseläke lakkautetaan työkyvyn palautumista seuraavan kalenterikuukauden alusta.

Jos työkyvyttömyyseläke lakkautetaan tai kuntoutustuki päättyy, eläkettä voidaan työhön paluun tukemiseksi jatkaa osatyökyvyttömyyseläkkeen suuruisena kuntoutustukena vuotta lyhyemmältäkin ajalta.

47 §

Työkyvyttömyyseläkkeen maksamisen keskeyttäminen

Työkyvyttömyyseläkkeen maksaminen voidaan keskeyttää, jos eläkkeensaaja:

1) on ansiotyössä ja tästä työstä saadut ansiot ovat tilapäisesti yli 60 prosenttia työkyvyttömyyden alkamista edeltävästä vaikiintuneesta keskiansiosta;

2) ei suostu eläkelaitoksen 43 §:n mukaan määräämään tutkimukseen, ei kuitenkaan, jos kieltäytymiseen on hyväksyttävä syy;

3) ei toimita 43 §:ssä tarkoitetun tutkimuksen tuloksia eläkelaitokselle sen määräämässä kohtuullisessa ajassa; tai

4) kieltäytyy eläkelaitoksen järjestämästä kuntoutuksesta tai koulutuksesta ilman pätevää syytä.

48 §

Työkyvyttömyyseläkkeen takautuva tarkistaminen

Eläke voidaan lakkauttaa tai tarkistaa tai sen maksaminen voidaan keskeyttää enintään vuoden ajalta takautuvasti. Tämä vuoden aika lasketaan eläkkeensaajan tarkistushakemusta tai eläkelaitoksen tarkistustoimenpiteisiin ryhtymistä seuraavan kalenterikuukauden alusta. Jos työkyvyttömyyseläkkeen maksaminen on ollut keskeytettyinä, eläke kuitenkin tarkistetaan tai lakkautetaan keskeyttämisaikakohdasta lukien.

49 §

Työkyvyttömyyseläkkeen muuttuminen vanhuuseläkkeeksi

Täysi työkyvyttömyyseläke muuttuu vanhuuseläkkeeksi ja osatyökyvyttömyyseläke

täyttä työkyvyttömyyseläkettä vastaavaksi vanhuuseläkkeeksi sitä seuraavan kuukauden alusta, jonka aikana eläkkeensaaja täyttää 63 vuotta.

Yrittäjällä on oikeus työkyvyttömyyseläkkeen aikana tehdyn työn perusteella ansaittuun eläkkeeseen hakemuksesta, aikaisintaan kuitenkin 63 vuoden iän täyttämistä seuraavan kuukauden alusta lukien.

Työkyvyttömyyseläkkeen sijaan eläke lasketaan ja myönnetään vanhuuseläkkeenä 63 vuoden iän täyttämistä seuraavan kuukauden alusta, jos:

1) yrittäjä on täyttänyt 63 vuotta ennen sairausvakuutuslain 12 luvun 3 §:ssä tarkoitettua ensisijaisuusajan päättymistä; tai

2) yrittäjälle ei vahvisteta sairausvakuutuslain 12 luvun 3 §:n 2 momentin perusteella ensisijaisuusaikaa, koska yrittäjä on täyttänyt 63 vuotta.

50 §

Tiedottaminen ja ohjaus kuntoutukseen

Jos työkyvyttömyyseläkettä tai työeläkekuntoutusta koskeva hakemus hylätään, eläkelaitoksen on huolehdittava siitä, että yrittäjälle annetaan tietoa muista kuntoutusmahdollisuuksista ja että hänet ohjataan hänen kuntoutustarvettaan vastaavaan muuhun kuntoutukseen tai muihin palveluihin yhteistyössä niitä järjestävien tahojen kanssa. Lisäksi eläkelaitoksen on noudatettava, mitä kuntoutuksen asiakasyhteistyöstä annetussa laissa (497/2003) säädetään.

Perhe-eläke

51 §

Perhe-eläke ja perhe-eläkkeen saajat

Edunjättäjä on yrittäjä, jolle on karttunut eläkettä tämän lain mukaan ja jonka kuoleman jälkeen maksetaan perhe-eläkettä edunsaajille siten kuin jäljempänä säädetään.

Edunsaaja on henkilö, jolla on oikeus saada perhe-eläkettä edunjättäjän kuoleman jälkeen. Edunsaajia ovat jäljempänä säädetyin edelly-

tyksin leski, edunjättäjän sekä lesken lapset ja edunjättäjän entinen puoliso.

Perhe-eläke maksetaan leskeneläkkeenä ja lapseneläkkeenä.

Perhe-eläkkeeseen ei ole oikeutta henkilöllä, joka on rikoksella tahallisesti aiheuttanut edunjättäjän kuoleman.

52 §

Lesken eläkeoikeus

Leskellä on oikeus leskeneläkkeeseen, jos hän on solminut avioliiton edunjättäjän kanssa ennen kuin tämä oli täyttänyt 65 vuotta ja hänellä on tai on ollut yhteinen lapsi edunjättäjän kanssa.

Leskeneläkkeeseen on oikeus myös sellaisella leskellä, jonka avioliitto on solmittu ennen kuin leski oli täyttänyt 50 vuotta ja edunjättäjä 65 vuotta ja avioliitto oli jatkunut vähintään viisi vuotta, jos:

1) leski on edunjättäjän kuollessa täyttänyt 50 vuotta; tai

2) leski sai edunjättäjän kuollessa työeläkelain tai kansaneläkelain (347/1956) mukaista työkyvyttömyyseläkettä, joka oli jatkunut vähintään kolmen vuoden ajan.

Leskellä ei ole oikeutta leskeneläkkeeseen 1 momentin mukaan, jos lapsi on annettu ottolapseksi perheen ulkopuolelle ennen edunjättäjän kuolemaa eikä sellaisen edunjättäjän lapsen perusteella, jonka leski on ottanut ottolapsekseen edunjättäjän kuoltua.

Jos leskellä on aikaisemman avioliiton perusteella oikeus saada työeläkelain mukaista perhe-eläkettä, hänellä ei ole oikeutta uuteen perhe-eläkkeeseen.

53 §

Lapsen eläkeoikeus

Lapseneläkkeeseen on oikeus edunjättäjän kuollessa alle 18-vuotiaalla:

1) edunjättäjän lapsella; ja

2) lesken lapsella, joka asui edunjättäjän kuollessa tämän ja lesken kanssa samassa taloudessa.

Lapseneläke myönnetään ensisijaisesti oman vanhemman jälkeen. Lapseneläkkeeseen ei ole oikeutta useamman kuin kahden edunjättäjän jälkeen samanaikaisesti. Jos kahden edunjättäjän jälkeen lapseneläkettä saavalle lapselle myönnetään myöhemmin lapseneläke oman vanhemman jälkeen, muun edunjättäjän jälkeen ensiksi myönnetty lapseneläke lakkaa siitä ajankohdasta, josta oman vanhemman jälkeen myönnettävä lapseneläke alkaa.

54 §

Entisen puolison eläkeoikeus

Edunjättäjän entisellä puolisoilla on oikeus leskeneläkkeeseen, jos edunjättäjä oli kuollessaan tuomioistuimen lainvoimaisen päätöksen tai tuomion taikka sosiaalilautakunnan vahvistaman sopimuksen perusteella velvollinen määrärajoin maksamaan hänelle elatusapua. Entisestä puolisosista ja hänen oikeudestaan leskeneläkkeeseen on voimassa, mitä leskestä ja lesken oikeudesta leskeneläkkeeseen säädetään.

55 §

Perhe-eläkkeen alkaminen ja takautuva maksaminen

Perhe-eläkettä maksetaan edunjättäjän kuolemaa seuraavan kuukauden alusta. Edunjättäjän kuoleman jälkeen syntyneelle lapselle perhe-eläkettä maksetaan lapsen syntymää seuraavan kuukauden alusta.

Perhe-eläkettä ei makseta takautuvasti ilman pätevää syytä pidemmältä ajalta kuin eläkkeen hakemiskuukautta edeltäneen kuuden kuukauden ajalta.

56 §

Ilmoitusvelvollisuus

Leskeneläkkeen saaja on velvollinen il-

moittamaan eläkelaitokselle solmimastaan avioliitosta.

Jos lapseneläkettä saava lapsi annetaan ottolapseksi muulle kuin edunjättäjän leskelle tai tämän uudelle puolisolle, lapsen ottovanhemmat ovat velvolliset ilmoittamaan ottolapseksi ottamisesta eläkelaitokselle.

57 §

Perhe-eläkkeen lakkaaminen

Leskeneläke lakkaa, jos leski solmii uuden avioliiton ennen kuin hän on täyttänyt 50 vuotta.

Lapseneläke lakkaa, kun lapsi täyttää 18 vuotta tai hänet annetaan ottolapseksi muulle kuin edunjättäjän leskelle tai tämän uudelle puolisolle.

58 §

Perhe-eläkkeen myöntäminen määräajaksi

Jos edunjättäjän kuolemasta ei voida esittää selvitystä, mutta on todennäköistä, että hän on kuollut hukkumisen, muun onnettomuuden tai muun niihin rinnastettavan syyn vuoksi, perhe-eläke voidaan myöntää määräajaksi.

Kun perhe-eläke myönnetään määräajaksi 1 momentin mukaisesti, edunjättäjän työeläke lakkautetaan perhe-eläkkeen alkamispäivästä.

59 §

Leskeneläkkeen maksaminen kertasuorituksena

Kun leskeneläke lakkautetaan 57 §:n mukaisesti, leskelle maksetaan kertasuorituksena määrä, joka on yhtä suuri kuin hänen leskeneläkkeensä kolmen vuoden ajalta olisi ollut.

Kertasuorituksen perusteena käytetään viimeksi maksettua kuukausieläkettä tai, jos eläkelaitos toimii viimeisenä eläkelaitoksena, sen maksamaa eläkkeiden yhteismäärää kuukaudessa.

4 luku

Eläkkeen määräytyminen*Eläkkeen karttuminen*

60 §

Eläkkeen karttuman perusteet

Eläkettä karttuu:

1) 18 vuoden iän täyttämistä seuraavan kalenterikuukauden alun ja 68 vuoden iän täyttämiskuukauden lopun välisenä aikana tämän lain perusteella vakuutetun yrittäjätömminnan kokonaistyötulosta;

2) palkattomilta ajoilta; ja

3) tämän lain mukaisen työkyvyttömyyseläkkeen ja osa-aikaeläkkeen ajalta.

Eläkkeeseen ei oikeuta työkyvyttömyyden alkamisvuoden kokonaistyötulo, jos työkyvyttömyyseläkettä määrättäessä tuleva aika on luettu eläkkeeseen oikeuttavaksi 63 §:n mukaan.

61 §

Eläkkeen karttuminen kokonaistyötulosta

Eläkettä karttuu eläkkeen perusteena olevasta kokonaistyötulosta:

1) 1,5 prosenttia sen kalenterikuukauden loppuun, jona yrittäjä täyttää 53 vuotta;

2) 1,9 prosenttia sitä seuraavan kalenterikuukauden alusta, jona yrittäjä täyttää 53 vuotta, sen kalenterikuukauden loppuun, jona yrittäjä täyttää 63 vuotta;

3) 4,5 prosenttia sitä seuraavan kalenterikuukauden alusta, jona yrittäjä täyttää 63 vuotta sen kalenterikuukauden loppuun, jona yrittäjä täyttää 68 vuotta.

Kun 1 momentissa tarkoitettu karttumisprosentti muuttuu kalenterivuoden aikana, siltä kalenterivuodelta, jona yrittäjä täyttää 53 tai 63 vuotta, katsotaan ennen mainitun iän täyttämistä seuraavan kalenterikuukauden alkua saaduksi työtuloksi niin suuri osuus kalenterivuoden kokonaistyötulosta kuin ansiokuukausien määrä mainitun iän täyttämiskuukauden loppuun on ansiokuukausien määrästä kyseisenä vuonna. Tällöin ansiokuukau-

deksi katsotaan kalenterikuukausi, jonka aikana vakuutus on voimassa.

Jos yrittäjä työskentelee muussa EU- tai ETA-maassa kuin Suomessa 53 vuotta täytettyään, teoreettiseen eläkkeeseen lisätään 1 momentin 2 ja 3 kohdassa tarkoitetun karttumisprosentin ja 1 momentin 1 kohdassa tarkoitetun karttumisprosentin erotuksen perusteella laskettu erillinen lisä. Erillinen lisä lasketaan tämän lain perusteella vakuutetun yrittäjätoiminnan kokonaistyötulon perusteella.

62 §

Eläkkeen karttuminen palkattomilta ajoilta

Eläkettä karttuu 1,5 prosenttia yrittäjän kunakin kalenterivuonna palkattomalta ajalta saaman 68 §:ssä tarkoitetun etuuden perusteena olevasta tulosta.

63 §

Eläkkeen määräytyminen tulevalta ajalta

Työkyvyttömyyseläkettä määrättäessä eläkkeeseen oikeuttaa aika sen kalenterivuoden alusta, jona yrittäjä on tullut työkyvyttömäksi, sen kalenterikuukauden loppuun, jona yrittäjä täyttää 63 vuotta (*tuleva aika*). Tulevan ajan eläkkeen saamisen edellytyksenä on, että yrittäjällä on työansioita yhteensä vähintään 12 566,70 euroa työkyvyttömyyden alkamisvuotta edeltäneen kymmenen kalenterivuoden aikana.

Tulevan ajan eläke on 70 §:ssä tarkoitetusta tulevan ajan perusteena olevasta ansiosta:

1) 1,5 prosenttia vuodessa siltä osin kuin eläkkeeseen luetaan tuleva aika 50 vuoden iän täyttämiskuukauden loppuun;

2) 1,3 prosenttia vuodessa siltä osin kuin tuleva aika luetaan 50 vuoden iän täyttämistä seuraavan kalenterikuukauden alun ja 63 vuoden iän täyttämiskuukauden lopun väliseltä ajalta.

64 §

Eläkkeen karttuminen eläkkeen aikana tehdystä työstä

Eläkettä karttuu 1,5 prosenttia tämän lain

perusteella vakuutetun yrittäjätoiminnan kokonaistyötulosta ajalta, jolta yrittäjä saa työeläkelakien mukaista työkyvyttömyyseläkettä, vanhuuseläkettä tai niitä vastaavaa ulkomailta maksettua eläkettä.

65 §

Eläkkeen karttuminen päättyneeltä työkyvyttömyyseläkeajalta

Jos työkyvyttömyyseläkettä saaneelle yrittäjälle myöhemmin myönnetään vanhuuden tai työkyvyttömyyden perusteella uusin perustein eläke, eläkkeeseen oikeuttavaksi luetaan myös aika, jona yrittäjä sai työkyvyttömyyseläkettä. Tältä ajalta eläkettä laskettaessa käytetään perusteena päättyneen työkyvyttömyyseläkkeen tulevan ajan ansiota.

Edellä 1 momentin perusteella eläkettä karttuu työkyvyttömyyden alkamisvuoden alusta työkyvyttömyyseläkkeen päättämiskuukauden loppuun työkyvyttömyyseläkkeen tulevan ajan eläkkeen perusteena olevasta ansiosta:

1) 1,5 prosenttia vuodessa siltä osin kuin eläkkeeseen luetaan aika 50 vuoden iän täyttämiskuukauden loppuun;

2) 1,3 prosenttia vuodessa siltä osin kuin eläkkeeseen luetaan 50 vuoden iän täyttämistä seuraavan kalenterikuukauden alun ja 63 vuoden iän täyttämiskuukauden lopun välinen aika.

Jos yrittäjä sai tämän lain mukaisen työkyvyttömyyseläkkeen lisäksi muun työeläkelain mukaista työkyvyttömyyseläkettä, päättyneen työkyvyttömyyseläkkeen tämän lain mukainen tulevan ajan ansio on sama suhteellinen osuus yrittäjän saamien työkyvyttömyyseläkkeiden tulevan ajan ansioista kuin tässä laissa tarkoitetun kokonaistyötulon osuus on työeläkelaeissa tarkoitettujen ansioiden yhteismäärästä 70 ja 72 §:ssä tarkoitettuna tarkasteluaikana.

Jos yrittäjä on saanut työkyvyttömyyseläkettä aiheuttomasti, uutta eläkettä laskettaessa ei lueta eläkkeeseen oikeuttavaksi tätä eläkkeelläoloaika.

66 §

Eläkkeen karttuminen osa-aikatyöstä ja osa-aikaeläkkeen ajalta

Osa-aikaeläkkeen rinnalla tehdyn osa-aikatyön ansioista sekä osa-aikatyön aikaisilta palkattomilta ajoilta saatujen 68 §:ssä tarkoitettujen etuuksien perusteena olevista tuloista karttuu eläkettä 61 ja 62 §:n mukaisesti.

Osa-aikaeläkeajalta karttuu vanhuuseläkettä 0,75 prosenttia vuodessa siitä 14 §:n 1 momentissa tarkoitettua ansion alenemasta, jonka perusteella yrittäjän osa-aikaeläke on ensimmäisen kerran laskettu.

Kun työkyvyttömyyseläke lasketaan osa-aikaeläkkeen aikana alkaneen työkyvyttömyyden perusteella, osa-aikaeläkeajalta karttuu eläkettä 1,5 prosenttia vuodessa ansion alenemasta. Jos työkyvyttömyyseläkettä määrätään osa-aikaeläkkeen rinnalla tehdystä osa-aikatyöstä karttuvaan eläkkeeseen luetaan mukaan myös tulevan ajan eläke, eläke lasketaan tulevalta ajalta 63 §:ssä tarkoitettujen karttumisprosenttien mukaan myös ansion alenemasta.

Eläkkeen perusteena oleva kokonaistytölo ja eläkkeeseen oikeuttavat etuudet

67 §

Eläkkeen perusteena oleva kokonaistytölo

Eläkkeen perusteena oleva kokonaistytölo lasketaan kullekin kalenterivuodelle erikseen. Eläkkeen perusteena oleva kokonaistytölo on sanottuna vuonna voimassa olleiden yrittäjän vahvistettujen työtulojen vakuutusaikojen mukaan painotettu keskimäärä. Yrittäjätoiminnan alkamis- ja päättymisvuotena kokonaistytölo on yrittäjätoiminnan jatkumisaikaa vastaava osuus sanotun vuoden vuotuisesta työtulosta.

Jos yrittäjä on kuitenkin maksanut lisätyöeläkevakuutusmaksua tai pienennettyä työeläkevakuutusmaksua, kalenterivuoden kokonaistytölo lasketaan jakamalla yrittäjän yhteensä maksamat, sanottuun vuoteen kohdistuvat vakuutusmaksut 114 §:ssä tarkoitettujen maksuprosenttien sadasosalla.

Jos yrittäjällä on maksamattomia työeläkevakuutusmaksuja, jotka eivät ole vanhentuneet, kokonaistytölo tältä kalenterivuodelta on yhtä suuri kuin se työtulo, jonka perusteella yrittäjälle on määrätty työeläkevakuutusmaksut sanotulta kalenterivuodelta. Jos maksamattomat työeläkevakuutusmaksut ovat vanhentuneet, kokonaistytölo saadaan kertomalla mainittu työtulo yrittäjän maksamien ja hänelle määrättyjen työeläkevakuutusmaksujen osamäärällä.

Jos yrittäjä on maksanut lisätyöeläkevakuutusmaksua tai pienennettyä työeläkevakuutusmaksua ja myöhemmin saman kalenterivuoden aikana hänen vahvistettua työtuloaan muutetaan, lisätyöeläkevakuutusmaksua tai pienennettyä työeläkevakuutusmaksua ei oteta huomioon yrittäjän sanotun kalenterivuoden kokonaistytöloa laskettaessa. Tällöin yrittäjän ei myöskään katsota käyttäneen oikeuttaan lisätyöeläkevakuutusmaksun tai pienennetyn työeläkevakuutusmaksun maksamiseen sanottuna vuotena. Maksetut vakuutusmaksut hyvitetään siten kuin vakuutusehdoissa määrätään.

68 §

Eläkkeeseen oikeuttavat palkattomat ajat

Palkattomat ajat oikeuttavat eläkkeeseen, jos yrittäjällä on ennen eläketapahtumavuoden alkua työansioita vähintään 12 566,70 euroa.

Eläkkeeseen oikeuttaa yrittäjän 18 vuoden iän täyttämistä seuraavan kalenterikuukauden alusta eläketapahtumaa edeltävän vuoden loppuun saakka palkattomalta ajalta saaman etuuden perusteena oleva tulo 3 momentissa tarkoitettulla tavalla. Vanhuuseläkettä laskettaessa yrittäjän saaman etuuden perusteena oleva tulo otetaan kuitenkin huomioon vanhuuseläketapahtumaan saakka.

Palkattoman ajan etuuksien perusteena olevat tulot katsotaan sen kalenterivuoden ansioksi, johon etuusaika kohdentuu. Etuuksien perusteena olevat tulot oikeuttavat eläkkeeseen seuraavasti:

1) 117 prosenttia äitiys-, erityisäitiys-, isyys- tai vanhempainrahan perusteena olevasta sairausvakuutuslaissa tarkoitettua työ-

tulosta siltä ajalta, jolta etuus on maksettu yrittäjälle;

2) 75 prosenttia työttömyysturvalaissa tarkoitettua ansiosta suhteutettuna päivärahan perusteena olevasta ansiosta siltä osin kuin päivärahaa on saatu ennen 63 vuoden iän täyttämistä;

3) 65 prosenttia julkisesta työvoimapolvelusta annetun laissa tarkoitettua ansiotuen perusteena olevasta ansiosta;

4) 65 prosenttia työttömyysturvalain 10 luvussa tarkoitettua koulutuspäivärahan perusteena olevasta ansiosta;

5) 65 prosenttia 523,61 eurosta jokaiselta täydeltä kuukaudelta, jolta yrittäjä on saanut aikuiskoulutustuesta annetun laissa tarkoitettua aikuiskoulutustukea;

6) 65 prosenttia työeläkelaeissa tai Kansaneläkelaitoksen kuntoutusetuuksista ja kuntoutusrahaetuksista annetussa laissa tarkoitettua kuntoutusrahan tai tapaturmavakuutuksen tai liikennevakuutuksen kuntoutusta koskevien säännösten perusteella myönnetyn ansionmenetykskorvauksen perusteena olevasta työansioista siltä ajalta, jolta etuus on maksettu yrittäjälle, ei kuitenkaan, jos kuntoutusraha on maksettu eläkkeen lisänä;

7) 65 prosenttia sairauspäivärahan, osasairauspäivärahan ja erityishoitorahan perusteena olevasta sairausvakuutuslaissa tarkoitettua työtulosta siltä ajalta, jolta etuus on maksettu yrittäjälle; kuitenkin siten, että osasairauspäivärahan perusteena oleva työtulo on puolet sairauspäivärahan perusteena olevasta työtulosta;

8) 65 prosenttia tapaturma-, liikenne- tai sotilastapaturmavakuutusta koskevien säännösten mukaisen ansionmenetykskorvauksen perusteena olevasta työansioista siltä ajalta, jolta päiväraha on maksettu yrittäjälle, ei kuitenkaan siltä osin kuin eläkettä karttuu samasta syystä 7 kohdan mukaisesti.

Jos 3 momentin 1 kohdassa tarkoitettu etuus on ansiotulojen puuttumisen tai niiden vähäisyyden vuoksi maksettu vähimmäispäivärahan suuruisena, etuuden perusteena olevana tulona pidetään 523,61 euroa kuukaudessa. Jos etuus on ansiotyön vuoksi maksettu vähimmäispäivärahan suuruisena, etuuden perusteena olevana tulona pidetään yrittäjälle maksetun vähimmäispäivärahan määrää.

Etuuden perusteena olevan tulon perusteella ei kartu eläkettä siltä ajalta, jolta yrittäjä on saanut työeläkelakien mukaista muuta eläkettä kuin osa-aika- tai perhe-eläkettä.

Jos eläkkeensaajalla on oikeus eläkkeeseen kahden tai useamman työeläkelain mukaan, otetaan etuuksien perusteena olevat työ- ja ansiotulot huomioon vain kertaalleen.

69 §

Eläkeote ja sen tarkistaminen

Suomessa asuvalle 18—67-vuotiaalle yrittäjälle lähetetään vuosittain eläkeote, jossa ilmoitetaan:

1) tämän lain perusteella vakuutettu eläkkeeseen oikeutettava yrittäjätoiminta ja sen kokonaistyötulot;

2) eläkkeeseen oikeuttavilta palkattomilta ajoilta maksettujen etuuksien perusteena olevat tulot etuuslajeittain;

3) peruste ja aika, jolta etuutta karttuu valtion varoista suoritettavasta eläkkeen korvaamisesta alle kolmivuotiaan lapsen hoidon tai opiskelun ajalta annetun lain perusteella; ja

4) otteen lähettämistä edeltävän vuoden loppuun mennessä karttuneen eläkkeen määrä.

Eläkeote sisältää 1 momentin 1—3 kohdassa tarkoitettua tietoa viideltä tiedon lähettämistä edeltävältä kalenterivuodelta. Otteen lähettää yrittäjälle eläkelaitos, jossa yrittäjä on vakuutettu otteen lähettämistä edeltävän kalenterivuoden lopussa tai viimeksi sitä ennen. Jos yrittäjä on yrittäjätoiminnan lopettamisen jälkeen vakuutettu muun työeläkelain mukaan, eläkeotteen lähettää sanotun lain mukainen viimeksi vakuuttanut eläkelaitos. Ote sisältää työntekijän eläkelaiissa säädettyjen tietojen lisäksi myös tiedot tämän lain mukaisesta yrittäjätoiminnasta. Jos yrittäjä on yrittäjätoiminnan rinnalla vakuutettu työntekijän eläkelain mukaan, otteen lähettää yrittäjän vakuuttanut eläkelaitos.

Jos yrittäjä toteaa 1 momentin 2 ja 3 kohdassa tarkoitetuissa tiedoissaan puutteen tai virheen, otteen toimittaneen eläkelaitoksen on yrittäjän vaatimuksesta selvitettävä tieto-

jen oikeellisuus. Yrittäjän on tarvittaessa esitettävä vaatimuksensa perusteista sellainen selvitys kuin häneltä kohtuudella voidaan edellyttää. Eläkelaitoksella ei ole velvollisuutta selvittää näitä tietoja takautuvasti pidemmältä ajalta kuin 2 momentissa tarkoitettua viideltä kalenterivuodelta.

Jos yrittäjä osoittaa riidattomasti, että hänellä on ollut edellä mainittua viittä vuotta aikaisemmin sellaisia eläkkeeseen oikeuttavia 1 momentin 2 ja 3 kohdassa tarkoitettuja etuuksia, joita ei ole otettu huomioon oikein eläkkeeseen oikeuttavina, eläkelaitos ottaa tiedot huomioon takautuvasti. Riidattomasti osoitetut palkattomilta ajoilta maksettujen etuuksien perusteena olevat tulot sekä alle kolmivuotiaan lapsen hoitoaika sekä opiskeluaika otetaan huomioon niiden vuosien ansioina, joihin etuusaika, lapsen hoitoaika tai opiskelu kohdistuu.

Yrittäjällä on oikeus saada päätös 3 ja 4 momentissa tarkoitetuista eläkeoikeuteensa vaikuttavista tiedoista. Päätöksen antaa otteen toimittanut eläkelaitos. Jos 3 ja 4 momentissa tarkoitettujen tietojen liittyvät Eläketurvakeskuksen käsiteltävänä olevaan 7 §:ssä tarkoitettuun soveltamisasiaan, päätöksen myös 3 ja 4 momentissa tarkoitetuista tiedoista antaa Eläketurvakeskus.

Tuleva aika

70 §

Tulevan ajan eläkkeen perusteena olevat ansiot

Tulevan ajan eläkkeen perusteena olevat ansiot (*tulevan ajan ansio*) määrätään niiden työansioiden sekä palkattomilta ajoilta saatujen etuuksien perusteena olevien tulojen perusteella, jotka yrittäjällä on ollut työkyvyttömyyden alkamisvuotta edeltäneiden viiden kalenterivuoden aikana (*tarkasteluaika*). Tulevan ajan ansio on kuukautta kohden näiden tarkasteluaikana saatujen työansioiden, palkattoman ajan etuuksien perusteena olevien tulojen ja 5 momentissa tarkoitettujen tulojen summa jaettuna kuudellakymmenellä.

Tulevan ajan ansiota määrättäessä työkyvyttömyyseläkkeen eläketapahtumaa edeltä-

vän vuoden työtulossa ei oteta huomioon yrittäjän 116 §:n perusteella maksamaa lisätyöeläkevakuutusmaksua eikä pienennettyä työeläkevakuutusmaksua, jollei 72 § tule sovellettavaksi.

Tulevan ajan ansiota määrättäessä otetaan huomioon:

1) äitiys-, erityisäitiys-, isyys- ja vanhempanrahan perusteena oleva tulo 68 §:n 3 momentissa tarkoitettujen suuruisena; ja

2) muut 68 §:ssä tarkoitettujen palkattomilta ajoilta saatujen etuuksien perusteena olevat tulot 100 prosentin suuruisena.

Jos 1 momentissa tarkoitettu etuus on ansiotulojen puuttumisen tai niiden vähäisyyden vuoksi maksettu vähimmäispäivärahan suuruisena, tulevan ajan ansiota määrättäessä otetaan huomioon 523,61 euroa kuukaudessa. Jos etuus on työskentelyn vuoksi maksettu vähimmäispäivärahan suuruisena, tulevan ajan ansiota määrättäessä otetaan huomioon yrittäjälle maksettu vähimmäispäiväraha.

Tulevan ajan ansiota määrättäessä otetaan tulona huomioon 1 047,22 euroa jokaiselta täydeltä kuukaudelta, jolta yrittäjälle on tarkasteluaikana maksettu:

1) työttömyysturvalaissa tarkoitettua peruspäivärahaa, työmarkkinatukea tai peruspäivärahan suuruisia koulutuspäivärahaa; tai

2) julkisesta työvoimapalvelusta annetun laissa tarkoitettua koulutustukea perustukena.

Sairausvakuutuslaissa tarkoitettu päiväraha otetaan huomioon 5 momentin mukaan, jos se on myönnetty työttömyysturvalaissa tarkoitettujen peruspäivärahan suuruisena.

Jos yrittäjällä ei ole tarkasteluaikana eläkkeeseen oikeuttavia työansioita, tulevan ajan eläkkeenosaa ei lueta eläkkeeseen myöskään 68 §:ssä tarkoitettujen palkattomilta ajoilta saatujen etuuksien perusteena olevien tulojen tai 5 momentissa tarkoitettujen tulojen perusteella.

71 §

Lapsenhoitoajan vaikutus tulevan ajan eläkkeeseen

Jos yrittäjän työansiot ovat 70 §:n 1 momentissa tarkoitettuna tarkasteluaikana hänen vakiintunutta ansiotasoaan pienemmät alle

kolmivuotiaan lapsen hoitamisen vuoksi ja jos tällä seikalla on vähintään 20 prosentin vaikutus hänen työeläkelakien mukaisen eläkkeensä määrään, pidetään yrittäjän hakemuksesta hänen 70 §:n 1 momentissa tarkoitettuna ansionaan sitä ansiota, jota lapsenhoitoaika ei ole pienentänyt. Tällöin työansioita otetaan kuitenkin huomioon enintään kymmeneltä viimeiseltä vuodelta.

72 §

Tulevan ajan eläkkeen määräytyminen alle viiden vuoden ansioiden perusteella

Jos yrittäjällä on eläkkeeseen oikeuttavia työansioita, palkattomilta ajoilta saadun etuuden perusteena olevia tuloja tai 70 §:ssä tarkoitettuja tulevan ajan ansioita vain työkyvyttömyyden alkamisvuonna tai sitä edeltävänä vuonna, tulevan ajan ansiota määrätessä otetaan huomioon myös työkyvyttömyyden alkamisvuoden ansiot sen kuukauden loppuun asti, jona yrittäjä on tullut työkyvyttömäksi.

Jos yrittäjä on tullut työkyvyttömäksi ennen sen kalenterivuoden päättymistä, jona hän täyttää 23 vuotta, tarkastelu-aika on 18 vuoden iän täyttämistä seuraavan kuukauden alkamisen ja työkyvyttömyyden alkamiskuukauden päättymisen välinen aika. Tällöin tulevan ajan ansio kuukautta kohden on tänä tarkastelu-aikana saatujen 70 §:ssä tarkoitettujen tulevan ajan ansioiden summa, joka jaetaan samaan ajanjaksoon sisältyvien kuukausien lukumäärällä, kuitenkin enintään 60:llä.

Kun tuleva aika määräytyy tämän pykälän mukaan, työkyvyttömyyseläkkeen eläketahtumaa edeltävän vuoden työtulossa otetaan huomioon yrittäjän 116 §:n perusteella maksama lisätyöeläkevakuutusmaksu ja pienennetty työeläkevakuutusmaksu.

73 §

Tämän lain mukainen osuus tulevan ajan ansioista

Jos yrittäjän eläkkeessä otetaan huomioon tuleva aika useamman eri työeläkelain perusteella, tämän lain alainen tulevan ajan ansio

on yhtä suuri osa tulevan ajan ansioiden yhteismäärästä kuin tämän lain alaisten kokonaistyötulojen osuus on työeläkelakien mukaisten ansioiden yhteismäärästä 70 tai 72 §:ssä tarkoitettuna tarkastelu-aikana.

Työkyvyttömyyseläkkeen määrään vaikuttavat muut seikat

74 §

Eläke entisin perustein

Jos tämän lain mukaista kuntoutusrahaa saaneelle yrittäjälle myönnetään työkyvyttömyyseläke sellaisen työkyvyttömyyden perusteella, joka on alkanut ennen kuin kuntoutusrahakauden päättymisestä on kulunut kaksi vuotta, eläke määrätään siten kuin se olisi määrätty, jos työkyvyttömyys olisi alkanut kuntoutusrahakauden alkaessa.

Jos työkyvyttömyyseläkettä saaneelle yrittäjälle myöhemmin myönnetään työkyvyttömyyseläke sellaisen uuden työkyvyttömyyden perusteella, joka on alkanut ennen kuin ensiksi myönnetyn työkyvyttömyyseläkkeen päättymisestä on kulunut kaksi vuotta, uusi työkyvyttömyyseläke määrätään samoin perustein kuin ensiksi myönnetty työkyvyttömyyseläke. Samoin menetellään, jos uusi työkyvyttömyyseläke myönnetään työkyvyttömyyseläkettä saaneelle yrittäjälle saman sairauden, vian tai vamman perusteella kuin aikaisempi työkyvyttömyyseläke.

Jos työkyvyttömyyseläkettä saaneelle yrittäjälle myönnetään vanhuuseläke, joka alkaa ennen kuin työkyvyttömyyseläkkeen päättymisestä on kulunut kaksi vuotta, vanhuuseläke määrätään samoin perustein kuin edellä mainittu työkyvyttömyyseläke.

75 §

Työkyvyttömyyseläkkeen kertakorotus

Yrittäjän työkyvyttömyyseläkkeeseen lisätään kertakorotus sen kalenterivuoden alusta, johon mennessä eläkkeen alkamisesta on kulunut viisi kalenterivuotta. Korotusta ei lisätä, jos yrittäjä on korotusvuoden alussa

täyttänyt 55 vuotta. Kertakorotusta ei lisätä kuntoutuskorotukseen.

Kertakorotus lasketaan yrittäjälle myönnetyn yksityisten alojen työeläkelakien mukaisen eläkkeiden yhteismäärän perusteella. Korotus määrätään yrittäjän iän mukaan korotusvuoden alussa. Korotusprosentti on 21, jos yrittäjä on korotusvuoden alussa 24—26-vuotias. Korotusprosentti pienenee kutakin ikävuotta kohden 0,7 prosenttiyksiköllä.

Elinaikakerroin

76 §

Eläketurvan sopeuttaminen yleiseen eliniän muutokseen

Eläketurva sopeutetaan eliniän odotteen muutokseen siten, että eläke muunnetaan yrittäjän 62 vuoden iän täyttämivuodelle vahvistetulla elinaikakertoimella vanhuuseläkkeen alkaessa.

Kun työkyvyttömyyseläke muuttuu vanhuuseläkkeeksi 63 vuoden iässä, eläke tarkistetaan yrittäjän 62 vuoden iän täyttämivuodelle vahvistetulla elinaikakertoimella.

Sosiaali- ja terveysministeriö antaa asetuksella elinaikakertoimen siten kuin työntekijän eläkelain 83 §:ssä säädetään.

Perhe-eläkkeen määräytyminen

77 §

Perhe-eläkkeen peruste

Perhe-eläke määrätään edunjättäjän kuollessaan saaman tämän lain mukaisen vanhuuseläkkeen tai täyden työkyvyttömyyseläkkeen perusteella. Kun perhe-eläkkeen perusteena on vanhuuseläke, se otetaan huomioon 76 §:ssä tarkoitettulla elinaikakertoimella muuntamattomana. Perhe-eläkkeen perusteeksi laskettavaan edunjättäjän eläkkeeseen lisätään edunjättäjän eläkkeellä ollessaan ansaitsema eläke.

Jos edunjättäjä ei kuollessaan saanut 1 momentissa tarkoitettua eläkettä, perhe-eläkkeen

perusteeksi lasketaan eläke, jota edunjättäjä olisi saanut, jos hän olisi tullut täyteen työkyvyttömyyseläkkeeseen oikeuttavassa määrin työkyvyttömäksi kuolinpäivänään.

Jos edunjättäjä oli kuollessaan työkyvyttömyyseläkkeellä, johon ei sisällynyt 75 §:ssä tarkoitettua kertakorotusta, perhe-eläkkeen perusteeksi laskettavaan edunjättäjän työkyvyttömyyseläkkeeseen lisätään kertakorotus sen kalenterivuoden alusta, johon mennessä edunjättäjän työkyvyttömyyseläke ja sen perusteella myönnetty perhe-eläke yhdessä ovat jatkuneet viisi kalenterivuotta. Jos edunjättäjä ei ollut kuollessaan eläkkeellä, kertakorotus lisätään perhe-eläkkeen perusteeksi laskettavaan edunjättäjän työkyvyttömyyseläkkeeseen sen kalenterivuoden alusta, johon mennessä perhe-eläke on jatkunut viisi kalenterivuotta. Kertakorotusprosentti määrätään 75 §:n 2 momentissa tarkoitettulla tavalla sen mukaan, mikä edunjättäjän ikä olisi korotushetkellä.

78 §

Lesken ja entisen puolison eläkkeen määrä

Leskeneläkkeen määrä on perhe-eläkkeen perusteesta, jollei 2 momentista tai 81—86 §:stä muuta johdu:

- 1) 6/12, jos edunsaajana on leski tai leski ja yksi lapsi;
- 2) 5/12, jos edunsaajana on leski ja kaksi lasta;
- 3) 3/12, jos edunsaajana on leski ja kolme lasta; sekä
- 4) 2/12, jos edunsaajana on leski ja neljä tai useampia lapsia.

Edunjättäjän entisen puolison perhe-eläkkeen suuruus määrätään siten, että sen osuus 1 momentin mukaisesti lasketusta leskeneläkkeen määrästä on sama kuin mitä 60 prosenttia edunjättäjän entiselle puolisolleen maksamasta elatusavusta on 77 §:ssä tarkoitettua edunjättäjän eläkkeestä. Jos edunsaajana on myös leski, entisten puolisoitten perhe-eläkkeiden yhteismäärä on enintään puolet leskeneläkkeestä. Yhteismäärä vähennetään leskeneläkkeestä ja jaetaan entisten puolisoitten kesken elatusapujen suhteessa.

79 §

Lapseneläkkeen määrä

Lapseneläkkeiden yhteismäärä on perhe-eläkkeen perusteesta, jollei 85 tai 86 §:stä muuta johdu:

- 1) 4/12, jos lapsia on yksi;
- 2) 7/12, jos lapsia on kaksi;
- 3) 9/12, jos lapsia on kolme; sekä
- 4) 10/12, jos lapsia on neljä tai useampia.

Lapseneläkkeen yhteismäärä jaetaan tasan edunsaajina olevien lasten kesken.

80 §

Perhe-eläkkeen tarkistaminen

Perhe-eläkkeen määrä ja sen jakautuminen edunsaajien kesken tarkistetaan, kun edunsaajien lukumäärä muuttuu. Tarkistaminen tehdään muutosta seuraavan kalenterikuukauden alusta.

Perhe-eläkkeen määrä tarkistetaan myös, kun perhe-eläkkeen perusteena olevaan työkyvyttömyyseläkkeeseen lisätään 77 §:n 3 momentissa tarkoitettu kertakorotus. Tällöin perhe-eläke tarkistetaan samasta ajankohdasta kuin kertakorotus lisätään.

81 §

Leskeneläkkeen vähentäminen

Lesken ansiotyön perusteella saamat työeläkelakien ja niihin rinnastettavien lakien mukaiset eläkkeet vähentävät leskeneläkettä. Leskeneläkettä vähennettäessä lesken saamat eläkkeet otetaan huomioon vähentämättä ensisijaisia etuuksia ja lesken saama osatyökyvyttömyyseläke otetaan huomioon täyden työkyvyttömyyseläkkeen määräisenä. Lisäksi leskeneläkettä vähennettäessä otetaan huomioon edellä mainittua eläkettä vastaava etuus, joka on maksettava leskelle ulkomailta tai Euroopan yhteisöjen toimielimen taikka kansainvälisen järjestön palveluksen perusteella.

Jos leski ei saa 1 momentissa tarkoitettua eläkettä, lesken työeläkkeenä pidetään kuitenkin sitä laskennallista eläkettä, joka les-

kelle olisi myönnetty, jos hän olisi tullut täyteen työkyvyttömyyseläkkeeseen oikeuttavassa määrin työkyvyttömäksi edunjättäjän kuolinpäivänä (*lesken laskennallinen eläke*). Jos leski on työskennellyt ulkomailta tai Euroopan yhteisöjen toimielimen tai kansainvälisen järjestön palveluksessa, lesken työeläkkeenä pidetään sitä laskennallista eläkettä, joka leskelle olisi myönnetty, jos hänen työnsä ulkomailta tai Euroopan yhteisöjen toimielimen tai kansainvälisen järjestön palvelukseen perustuvaan vakuutusaikaan luettava työskentelynsä olisi tämän lain alaista.

Jos eläkelaitos antaa lesken laskennallisen eläkkeen määrän julkisten alojen työeläkelakien toimeenpanosta huolehtivalle eläkelaitokselle julkisten alojen työeläkelakien mukaisen leskeneläkkeen määräämistä varten, leskellä on oikeus pyynnöstä saada eläkelaitokselta päätös laskennallisen eläkkeensä määrästä.

82 §

Leskeneläkkeen vähentämisen ajankohta

Leskeneläkettä vähennetään edunjättäjän kuolemaa seuraavan seitsemännen kalenterikuukauden alusta. Kuitenkin, jos leski on edunjättäjän kuollessa täyttänyt 65 vuotta tai saa 81 §:n 1 momentissa tarkoitettua eläkettä, lesken eläkettä vähennetään edunjättäjän kuolemaa seuraavan kalenterikuukauden alusta.

Jos edunjättäjän kuollessa hänen ja lesken kanssa samassa taloudessa asui lapsi tai lapsia, joilla on oikeus lapseneläkkeeseen edunjättäjän jälkeen, leskeneläkettä ei vähennetä ennen kuin nuorin lapsista täyttää 18 vuotta. Tällöin lesken laskennallisena eläkkeenä pidetään sitä työkyvyttömyyseläkettä, joka hänelle olisi myönnetty, jos hän olisi tullut täyteen työkyvyttömyyseläkkeeseen oikeuttavassa määrin työkyvyttömäksi nuorimman lapsen täyttäessä 18 vuotta.

83 §

Leskeneläkkeen vähennyksen peruste ja määrä

Leskeneläkettä vähennetään, jos lesken

81 §:ssä tarkoitetut työeläkkeet ylittävät eläkkeen vähennyksen perusteen. Eläkkeen vähennys on 50 prosenttia lesken 81 §:ssä tarkoitettujen työeläkkeiden ja eläkkeen vähennyksen perusteen erotuksesta. Eläkkeen vähennyksen peruste on:

1) 649,69 euroa kuukaudessa, jos edunjättäjän 77 §:n mukaisesti laskettu eläke ja muut työeläkkeet yhteensä ylittävät sanotun rahamäärän;

2) edunjättäjän 77 §:n mukaisesti lasketun eläkkeen ja muiden työeläkkeiden yhteismäärän suuruinen, jos näiden työeläkkeiden yhteismäärä ylittää 324,77 euroa ja on enintään 649,69 euroa;

3) 324,77 euroa, jos 1 kohdassa tarkoitetut työeläkkeet yhteensä ovat enintään 324,77 euroa.

Eläkkeen vähentämisen perustetta määrätessä otetaan huomioon 1 momentin 1 ja 2 kohdassa tarkoitettuja työeläkkeitä vastaava ulkomailta tai Euroopan yhteisöjen toimielimen tai kansainvälisen järjestön palveluksen perusteella maksettava etuus siten kuin 81 §:n 1 ja 2 momentissa säädetään.

Jos leskellä on oikeus saada tämän lain mukaisen leskeneläkkeen lisäksi muun työeläkelain mukaista leskeneläkettä, tämän lain mukaisesta leskeneläkkeestä vähennetään määrä, joka on yhtä suuri osa edellä tarkoitettusta vähennyksestä kuin tämän lain mukainen leskeneläke on kaikista työeläkelakien mukaisista leskeneläkkeistä.

Leskeneläkettä vähennettäessä leskeneläke muunnetaan 76 §:ssä tarkoitettulla elinaikakertoimella, joka on vahvistettu sille vuodelle, jona lesken eläkettä vähennetään.

84 §

Leskeneläkkeen vähentäminen erityistilanteissa

Leskeneläkettä vähennettäessä otetaan lesken hakemuksesta työeläkkeiden asemesta huomioon hänen saamansa keskimääräiset ansiotulot ja niihin perustuvat etuudet sekä osatyökyvyttömyyseläke, jos:

1) leski ei saa omaan työhön perustuva työeläkettä tai jos leski saa osatyökyvyttömyyseläkettä;

2) leski on tehnyt asiasta hakemuksen viiden vuoden kuluessa edunjättäjän kuolemasta tai silloin, kun lesken eläkettä vähennetään ensimmäisen kerran; ja

3) mainitut ansiotulot ja niihin perustuvat etuudet sekä osatyökyvyttömyyseläke, kun ansiotuloista otetaan huomioon 60 prosenttia, ovat yhteensä vähintään 25 prosenttia pienemmät kuin lesken 81 §:n mukaisesti määrätty eläke.

Edellä 1 momentissa tarkoitettu keskimääräinen ansiotulo lasketaan lesken kuudelta kuukaudelta ennen hakemuksen tekemistä saamista ansioista ja eläkkeen vähentäminen 1 momentin mukaan tehdään aikaisintaan tämän takautuvan jakson alusta.

Leskeneläke tarkistetaan, kun lesken olosuhteissa tapahtuu sellainen muutos, jonka takia 1 momentissa tarkoitettujen edellytykset eivät enää täyty. Lisäksi leskeneläke tarkistetaan, kun leskelle myönnetään työeläkelakien mukainen eläke muuna kuin osa-aika-eläkkeenä.

Leskeneläkettä tarkistettaessa käytetään samaa eläkkeen vähennyksen perustetta kuin lesken eläkettä ensimmäisen kerran vähennettäessä.

5 luku

Ensisijaisten etuuksien vähentäminen eläkkeestä

85 §

Eläkkeestä vähennettävät etuudet

Tämän lain mukaisesta eläkkeestä vähennetään yrittäjän saama ensisijainen etuus ja perhe-eläkkeestä ensisijaista etuutta vastaava perhe-eläke tai korvaus. Ensisijaisia etuuksia ovat:

1) tapaturmavakuutuslaissa tarkoitettu päiväraha tai tapaturmaeläke;

2) liikennevakuutuslaissa tarkoitettu omaan vammaan perustuva ansionmenetykskorvaus tai eläke;

3) tapaturmavakuutuslain perusteella korvattavasta kuntoutuksesta annetussa laissa tarkoitettu ansionmenetykskorvaus;

4) liikennevakuutuslain perusteella korvat-

tavasta kuntoutuksesta annetussa laissa tarkoitettu ansionmenetykskorvaus;

5) sotilasvammalaissa (404/1948) tarkoitettu elinkorko; ja

6) sotilastapaturmalaissa tarkoitettu päiväraha tai tapaturmaeläke.

Jos yrittäjällä on oikeus 1 momentissa tarkoitettuun etuuteen, tämän lain mukaisena eläkkeenä maksetaan kaikkien työeläkelakien mukaisten peruseläkkeiden yhteismäärän ja 1 momentissa mainitun etuuden erotuksesta yhtä suuri osa kuin tämän lain mukainen eläke on kaikista työeläkkeistä.

86 §

Ulkomailta saatavan etuuden vähentäminen

Ensisijaisena etuutena pidetään myös 85 §:n 1 momentissa tarkoitettua etuutta vastaavaa muusta valtiosta maksettavaa etuutta.

Jos yrittäjän eläkettä määrättäessä otetaan huomioon tuleva aika kahden tai useamman EU- tai ETA- taikka sosiaaliturvasopimukseen eläkelainsäädännön mukaan, tulevan ajan päällekkäisyys estetään siten, että tulevaa aikaa myönnetään tämän lain perusteella siinä suhteessa kuin yrittäjän työeläkelakien mukainen vakuutusaika on kaikkien tulevan ajan myöntävien maiden vakuutusaikaan.

87 §

Ensisijaisen etuuden muutoksen vaikutus eläkkeen määrään

Jos eläkkeensaajalle myönnetään ensisijainen etuus tai jos ensisijaisen etuuden tai tämän lain mukaisen eläkkeen määrä muuttuu muutoin kuin indeksitarkistuksen vuoksi, eläkkeen määrä tarkistetaan. Eläkkeen määrä tarkistetaan myös, jos tämän lain mukaisesta eläkkeestä on vähennetty ensisijainen etuus ja eläkkeensaajalle myönnetään muu työeläke. Osatyökyvyttömyyseläkkeestä ei kuitenkaan vähennetä tapaturmavakuutuslaissa, liikennevakuutuslaissa tai sotilastapaturmalaissa tarkoitettua päivärahaa tai ansionmenetykskorvausta, jos se on myönnetty osatyökyvyttömyyseläkkeen aikana sattuneen tapaturman tai liikennevahingon perusteella.

Perhe-eläkkeen määrä tarkistetaan, jos eläkkeensaajalle myönnetään ensisijaista etuutta vastaava perhe-eläke tai työeläkelakien mukainen perhe-eläke ja tämän lain mukaisesta perhe-eläkkeestä on vähennetty ensisijainen etuus.

Eläke tarkistetaan siitä ajankohdasta, josta 1 momentissa tarkoitettu etuus myönnetään tai josta etuuden tai tämän lain mukaisen eläkkeen määrä muuttuu. Jos eläkkeensaajalle myönnetään 86 §:n 1 momentissa tarkoitettu ulkomainen etuus tai sen määrä muuttuu, eläkkeen määrä tarkistetaan sitä seuraavan kalenterikuukauden alusta, jonka aikana eläkelaitos saa tiedon tällaisen etuuden myöntämisestä tai muuttumisesta.

Eläkkeen määrää ei tarkisteta, jos ensisijainen etuus myönnetään tai sen määrä muuttuu enintään neljän kuukauden ajaksi etuuden alkamisesta tai sen muuttumisesta laskettuna.

88 §

Takautumisoikeus

Tämän lain mukainen eläke voidaan maksaa vähentämättömänä, kunnes ensisijaisen etuuden määrä on lopullisesti ratkaistu. Eläkkeensaajan oikeus ensisijaiseen etuuteen siirtyy eläkelaitokselle siltä osin kuin etuus olisi vähentänyt eläkettä.

6 luku

Palkka- ja hintatason muutosten huomioon ottaminen

89 §

Ansiorajojen, rahamäärien ja kokonaistyötulon tarkistaminen palkkakertoimella

Tässä laissa tarkoitettut ansiorajat, rahamäärät ja rajamäärät tarkistetaan vuosittain tammiukuun alusta lukien työntekijän eläkelain 96 §:n 1 momentissa tarkoitettulla palkkakertoimella. Eläkettä laskettaessa kokonaistyötulot tarkistetaan palkkakertoimella eläkkeen alkamisvuoden tasoon.

Tässä laissa tarkoitetut ansiorajat, rahamäärät ja rajamäärät vastaavat 1 momentissa tarkoitetun palkkakertoimen arvoa yksi (1,000) vuonna 2004.

90 §

Eläkkeiden indeksitarkistus

Maksussa oleva eläke tarkistetaan vuosittain tammikuun alusta lukien työntekijän eläkelain 98 §:ssä tarkoitetulla työeläkeindeksillä.

7 luku

Eläkkeen hakeminen ja päätökset

91 §

Eläkehakemus

Eläkettä on haettava eläkelaitokselta Eläketurvakeskuksen sitä varten vahvistamalla lomakkeella. Hakemukseen on liitettävä eläkeasian ratkaisemiseksi tarvittava selvitys.

Tarkemmat säännökset eläkkeen hakemiseen tarvittavista lomakkeista ja todistuksista annetaan valtioneuvoston asetuksella.

92 §

Työkyvyttömyyseläkkeenhakijan terveydentilaselvitys

Työkyvyttömyyseläkkeen hakijan on toimitettava eläkelaitokselle terveydentilastaan laadittu lääkärinlausunto, joka sisältää hoito- tai kuntoutussuunnitelman. Eläkelaitos voi kuitenkin hyväksyä muunkinlaisen lääkärinlausunnon tai sitä vastaavan selvityksen. Eläkelaitos voi myös omalla kustannuksellaan hankkia lääkärinlausunnon, jos hakija on hoidettavana sairaalassa tai siihen on muu erityinen syy.

Työkyvyttömyyseläkkeen hakija on velvollinen eläkelaitoksen osoituksesta käymään työkyvyn heikentymisen selvittämistä varten tutkittavana eläkelaitoksen nimeämän laillistetun lääkärin luona tai eläkelaitoksen osoittamassa kuntoutus- tai tutkimuslaitoksessa. Jos hakija ilman hyväksyttävää syytä kiel-

täytyy tutkimuksesta, eläkehakemus voidaan ratkaista eläkelaitoksen käytettävissä olevan selvityksen nojalla.

Eläkelaitos on velvollinen korvaamaan työkyvyttömyyseläkkeen hakijalle 2 momentissa tarkoitetusta tutkimuksesta ja mahdollisista matkoista aiheutuvat kohtuulliset kustannukset.

93 §

Eläkkeen hakeminen yrittäjän puolesta

Jos yrittäjä ei itse pysty hakemaan eläkettä tai muuten hoitamaan eläkettään koskevia asioita iän, vamman, sairauden tai muun syyn takia eikä hänellä ole edunvalvojaa, eläkelaitoksen hyväksymä yrittäjän lähiomainen tai yrittäjästä huolehtinut henkilö voi hakea yrittäjän puolesta eläkettä ja muutenkin käyttää puhevaltaa hänen puolestaan tämän lain mukaista eläkettä koskevassa asiassa.

94 §

Eläkehakemuksen vireilletulo

Eläkehakemus katsotaan tehdyksi sinä päivänä, jona se on saapunut työeläkelaeissa tarkoitetulle eläkelaitokselle tai Eläketurvakeskukselle tai eläkelaitoksen tai Eläketurvakeskuksen sitä varten valtuuttamalle asiamiehelle.

95 §

Päätös ja sen tiedoksianto

Oikeus tämän lain mukaiseen eläkkeeseen ja eläkkeen määrä ratkaistaan eläkelaitoksen antamalla päätöksellä. Toimivaltaisen eläkelaitoksen on ratkaistava eläkehakemus viipymättä, kun se on saanut tarpeelliset selvitykset.

Eläkelaitos ja Eläketurvakeskus antavat päätöksensä tiedoksi kirjeellä lähettämällä sen vastaanottajalle hänen ilmoittamaansa osoitukseen.

Tarkemmat säännökset eläkelaitoksen ja

Eläketurvakeskuksen päätöksen koneellisesta allekirjoittamisesta annetaan valtioneuvoston asetuksella.

96 §

Toimivaltainen eläkelaitos

Toimivaltainen eläkelaitos ja toimivaltaisen eläkelaitoksen tehtävät määräytyvät siten kuin työntekijän eläkelain 106—111 §:ssä ja mainittua lakia koskevassa valtioneuvoston asetuksessa säädetään. Tällöin yrittäjä rinnastetaan sanotuissa säännöksissä tarkoitettuun työntekijään.

8 luku

Eläkkeen maksaminen, viivästyskorotus ja takaisinperintä

97 §

Eläkkeen maksaminen

Eläke maksetaan eläkkeensaajalle, jollei tässä luvussa muuta säädetä.

Eläke maksetaan kuukausittain siten, että eläke on eläkepäätöksessä ilmoitettuna eräpäivänä nostettavissa eläkkeensaajan ilmoittamalta tililtä Suomessa toimivassa rahalaitoksessa. Eläke voidaan maksaa myös eläkkeensaajan ulkomailla olevalle tilille.

98 §

Maksamisen alkaminen, päättäminen, keskeyttäminen ja lakkauttaminen

Eläkettä aletaan maksaa sitä seuraavan kalenterikuukauden alusta, jona oikeus eläkkeen saamiseen on syntynyt, ellei 3 luvun säännöksistä muuta johdu. Eläkettä maksetaan sen kalenterikuukauden loppuun, jonka aikana oikeus eläkkeen saamiseen on lakanut.

Jos eläkelaitoksella on syytä epäillä, että eläkkeensaaja ei enää täytä eläkkeen saamisen edellytyksiä, eläkelaitos voi keskeyttää eläkkeen maksamisen. Edellytyksenä on, että eläkelaitos on vaatinut eläkkeensaajalta selvityksen eläkkeen määrään tai eläkeoikeuteen

liittyvistä seikoista, mutta eläkkeensaaja ei tällaista selvitystä eläkelaitoksen ilmoittamassa kohtuullisessa ajassa esitä.

Jos eläkkeensaajan kuolemasta ei voida esittää selvitystä, mutta on todennäköistä, että hän on kuollut hukkumisen, muun onnettomuuden tai muun niihin rinnastettavan syyn vuoksi, eläkelaitos voi lakkauttaa eläkkeen eläkkeensaajan katoamispäivään.

99 §

Eläke kertasuorituksena

Jos vanhuuseläke, perhe-eläke tai täysi työkyvyttömyyseläke on ennen ensisijaisen etuuden vähentämistä pienempi kuin 20 euroa kuukaudessa, eläkelaitos voi maksaa sen kertasuorituksena.

Kun 1 momentissa tarkoitettun eläkkeen määrä on vähintään 20 euroa, mutta enintään 50 euroa kuukaudessa, eläkelaitos voi maksaa eläkkeen kertasuorituksena, jos eläkkeensaajalle on ilmoitettu eläkkeen maksamisesta kertasuorituksena eikä eläkkeensaaja ole vastustanut sitä eläkelaitoksen ilmoittamassa kohtuullisessa ajassa.

Toistaiseksi myönnetyn työkyvyttömyyseläkkeen kertasuoritus sisältää myös sen jälkeen myönnettävän vanhuuseläkkeen.

Kun työkyvyttömyyseläke maksetaan kertasuorituksena, takautuvaa eläkettä ei makseta sairausvakuutusrahastolle.

Kun eläke maksetaan viimeisen eläkelaitoksen järjestelyn mukaisesti työntekijän eläkelain 107 §:ssä tarkoitettulla päätösyhdistelmällä, 1 ja 2 momentissa tarkoitettulla eläkkeen määrällä tarkoitetaan päätösyhdistelmään sisältyvien eläkkeiden yhteismäärää.

Sosiaali- ja terveysministeriö antaa asetuksella kertasuorituskertoimet, jotka tulee määrätä vakuutusmatemaattisten perusteiden mukaan.

100 §

Viivästyskorotus

Jos tämän lain mukaisen eläkkeen maksaminen viivästyy, eläkelaitoksen on maksettava viivästynyt eläke viivästysajalta korotet-

tuna. Eläkkeen korotus on vuotta kohden laskettuna korkolain (633/1982) 4 §:n 1 momentissa tarkoitettuna korkokannan mukainen. Velvollisuus maksaa eläke korotettuna koskee myös niitä eläkkeitä, jotka eläkelaitos maksaa viimeisenä eläkelaitoksena.

Velvollisuus maksaa eläke 1 momentin mukaan korotettuna ei koske sitä osaa eläkkeestä, joka maksetaan toiselle lakisääteistä vakuutusta harjoittavalle vakuutus- tai eläkelaitokselle tai Kansaneläkelaitokselle tai työtömyyskassalle tämän takautumisvaatimuksen vuoksi.

Viivästyskorotusta ei makseta, jos sen määrä on pienempi kuin 5,39 euroa.

101 §

Aika, jolta viivästyskorotus lasketaan

Eläkkeen korotus lasketaan viivästysajan jokaiselta päivältä, ei kuitenkaan ennen kuin kolme kuukautta on kulunut sen kalenterikuukauden päättymisestä, jonka aikana yrittäjä on esittänyt eläkelaitokselle vaatimuksensa sekä eläkkeen perustetta koskevan sellaisen selvityksen, joka häneltä voidaan kohtuudella vaatia ottaen huomioon myös eläkelaitoksen mahdollisuudet hankkia selvitys. Viivästyskorotus lasketaan eräpäivästä saman päätöksen perusteella myöhemmin maksettavalle eläke-erälle.

Jos eläkkeen maksaminen viivästyy eläkkeensaajasta johtuvasta syystä, eläkelaitos ei ole velvollinen maksamaan eläkettä korotettuna pidemmältä ajalta kuin siitä päivästä, jona eläkelaitos on saanut tietää esteen lakkaamisesta.

Jos eläkkeen maksaminen viivästyy lain säännöksen tai maksuliikenteen keskeytymisen tai muun sen kaltaisen yleisen esteen takia, eläkelaitos ei ole velvollinen maksamaan eläkettä korotettuna tällaisen esteen aiheuttamalta viivästysajalta.

102 §

Maksamatta jääneiden työeläkevakuutusmaksujen vähentäminen eläkkeestä

Eläkkeensaajan maksamatta jääneet tämän

lain mukaiset työeläkevakuutusmaksut ja 122 §:ssä sekä 143 §:n 4 momentissa tarkoitettu korotettu työeläkevakuutusmaksu voidaan viivästyskorkoineen vähentää hänen tässä laissa tarkoitettua yrittäjätoiminnasta karttuneesta eläkkeestään sekä tämän lain mukaisesta tulevan ajan eläkkeestä.

Työeläkevakuutusmaksuja ei peritä siitä eläkkeen osasta, joka on maksettava sairausvakuutusrahastolle. Muusta osasta eläkettä voidaan periä työeläkevakuutusmaksuja ilman eläkkeensaajan suostumusta enintään kolmannes kulloinkin maksettavan 1 momentin mukaisen eläkkeen määrästä. Tämä rajoitus ei kuitenkaan koske kertasuorituksena maksettavaa eläkettä.

Työeläkevakuutusmaksujen perinnästä johdettavan eläkkeen vähennyksen katsotaan kulloinkin koskevan vanhinta perimiskelpoista ja vielä maksamatta olevaa työeläkevakuutusmaksua.

103 §

Kuntoutuksen maksaminen työnantajalle

Jos tämän lain mukaista kuntoutusrahaa tai työkyvyttömyyseläkettä ja siihen liittyvää kuntoutuskorotusta saava yrittäjä on sellaisessa työkokeilussa tai työhön valmennuksessa, josta hän saa työnantajalta palkkaa, kuntoutusraha tai työkyvyttömyyseläke ja siihen liittyvä kuntoutuskorotus maksetaan tältä ajalta hakemuksesta työnantajalle enintään samalta ajalta maksetun palkan määränä.

Kuntoutusrahaa, työkyvyttömyyseläkettä tai kuntoutuskorotusta ei makseta työnantajalle siltä osin kuin se on 104 §:n ja työntekijän eläkelain 118 §:n perusteella maksettava sairausvakuutusrahastolle eikä silloin, kun työnantaja on saanut korvauksen maksamaan palkasta muun lain mukaan.

104 §

Eläkkeen maksaminen muulle kuin yrittäjälle

Tämän lain mukaiseen eläkkeeseen sovelletaan, mitä työntekijän eläkelain:

1) 118 §:ssä säädetään eläkkeen ja kuntoutusetuuden maksamisesta sairausvakuutusrahastolle;

2) 119 §:ssä säädetään eläkkeen maksamisesta kunnalle tai sosiaalihuoltolaissa (710/1982) tarkoitettulle toimielimelle;

3) 120 §:ssä säädetään eläkkeen maksamisesta Kansaneläkelaitokselle tai työttömyyskassalle; ja

4) 122 §:ssä säädetään eläkkeen maksamisesta sosiaalihuoltolaissa tarkoitettulle toimielimelle suostumuksen perusteella.

Tällöin yrittäjä rinnastetaan sanotuissa säännöksissä tarkoitettuun työntekijään.

Määräaika maksuvaatimuksen esittämiselle määräytyy työntekijän eläkelain 121 §:n perusteella ja eläkkeen maksujärjestys sanotun lain 123 §:n perusteella.

105 §

Eläkkeen siirtäminen tai panttaaminen

Eläkettä ei saa siirtää toiselle henkilölle. Eläkkeen panttaamista tarkoittava sopimus on mitätön.

Tämän lain perusteella maksettavaa kustannusten korvausta ei saa ulosmitata.

106 §

Eläkkeen vanhentuminen

Oikeus saada eläkettä vanhentuu viiden vuoden kuluttua siitä päivästä lukien, jona eläke olisi pitänyt maksaa, jollei vanhentumista ole sitä ennen katkaistu. Vanhentumisen katkaisemisesta alkaa kulua uusi viiden vuoden vanhentumisaika. Vanhentuminen katkeaa siten kuin velan vanhentumisesta annetun lain (728/2003) 10 tai 11 §:ssä säädetään. Vanhentumisaika voi pidentyä siten kuin velan vanhentumisesta annetun lain 11 §:n 3 momentissa säädetään.

107 §

Aiheettomasti maksetun eläkkeen takaisinperintä

Jos eläkettä on maksettu enemmän kuin

mihin sen saajalla on oikeus, eläkelaitoksen on perittävä aiheettomasti maksettu eläke takaisin.

Eläkelaitos voi luopua aiheettomasti maksetun eläkkeen takaisinperimisestä kokonaan tai osittain, jos tämä katsotaan kohtuulliseksi eikä eläkkeen maksamisen ole katsottava johtuneen eläkkeen saajan tai hänen edustajansa vilpillisestä menettelystä. Eläkelaitos voi luopua aiheettomasti maksetun eläkkeen takaisinperimisestä myös silloin, kun takaisin perittävä määrä on vähäinen.

Mitä 1 ja 2 momentissa säädetään, sovelletaan myös silloin, kun eläkelaitos on yksityisten alojen eläkelaitoksena tai viimeisenä eläkelaitoksena toimiessaan maksanut yksityisten alojen eläkelakien mukaista eläkettä aiheettomasti. Jos viimeinen eläkelaitos on maksanut aiheettomasti julkisten alojen eläkelakien mukaista eläkettä, takaisinperinnästä päättää asianomainen julkisten alojen eläkelaitos siten kuin sitä koskevassa laissa säädetään. Viimeinen eläkelaitos antaa takaisinperittävistä eläkkeistä päätösyhdistelmän ja perii takaisin perittävän määrän.

Päätös aiheettomasti maksetun eläkkeen takaisinperinnästä on tehtävä viiden vuoden kuluessa eläkkeen maksupäivästä lukien. Takaisinperintäpäätöksellä vahvistettu saatava vanhentuu viiden vuoden kuluttua päätöksen antamisesta, jollei vanhentumista ole sitä ennen katkaistu. Takaisinperintäpäätöksellä vahvistetun saatavan vanhentuminen katkeaa siten kuin velan vanhentumisesta annetun lain 10 tai 11 §:ssä säädetään. Vanhentumisaajan katkaisemisesta alkaa kulua uusi viiden vuoden vanhentumisaika. Viiden vuoden vanhentumisaika voi pidentyä siten kuin velan vanhentumisesta annetun lain 11 §:n 3 momentissa säädetään.

108 §

Aiheettomasti maksetun eläkkeen kuittaus

Eläkelaitos voi periä aiheettomasti maksamansa eläkkeen myös kuittaamalla sen vastaisuudessa maksettavista eläke-eristä. Ilman eläkkeensaajan suostumusta kulloinkin maksettavasta eläke-erästä saa vähentää enintään kuudesosan siitä eläke-erän osasta, joka jää

jäljelle sen jälkeen, kun eläke-erästä on toimitettu ennakkoperintälain (1118/1996) mukainen ennakonpidätys.

Jos viimeinen eläkelaitos perii takaisinperittävän määrän kuittaamalla, 1 momentissa tarkoitettuna eläke-eränä pidetään viimeisen eläkelaitoksen maksettavana olevien eläkeerien yhteismäärää.

III OSA

VAKUUTTAMISTA, MUUTOKSENHAKUA JA KUSTANNUSTEN JAKOA KOSKEVAT SÄÄNNÖKSET

9 luku

Eläketurvan järjestäminen ja työeläkevakuutusmaksu

Eläketurvan järjestäminen

109 §

Vakuuttaminen

Yrittäjä on velvollinen ottamaan 1 §:ssä tarkoitettun vakuutuksen kuuden kuukauden kuluessa tässä laissa tarkoitettun yrittäjätoiminnan alkamisesta.

Vakuutus on määrättävä koskemaan yrittäjän kaikkea tässä laissa tarkoitettua yrittäjätoimintaa.

110 §

Vakuutus sopimus

Vakuutushakemuksen hyväksymisellä syntyy vakuutus sopimus työeläkevakuutusyhtiön ja yrittäjän välillä. Tarkempia määräyksiä vakuutuksen toimeenpanosta annetaan sosiaali- ja terveystieteiden ministeriön vahvistamissa vakuutusehdoissa tai Vakuutusvalvontaviraston vahvistamissa eläkekassan säännöissä.

111 §

Vakuutuksen antaminen ja päättäminen

Jos yrittäjä on tämän lain mukaan vakuutusvelvollinen, työeläkevakuutusyhtiön on

annettava ja pidettävä voimassa yhtiöltä haettu vakuutus.

Vakuutus alkaa tässä laissa tarkoitettun yrittäjätoiminnan alkamisesta lukien. Vakuutusta ei anneta takautuvasti pidemmältä ajalta kuin kulumassa olevalta ja sitä välittömästi edeltäneeltä kolmelta kalenterivuodelta. Jos vakuuttamisvelvollisuus on laiminlyöty tätä aikaisemmalta ajalta, oikeus tämän lain mukaiseen eläkkeeseen on tältä osin menetetty.

Vakuutuksen voimassaolo päättyy, jos yrittäjän ilmoituksen tai muun selvityksen perusteella käy ilmi, että yrittäjä on lopettanut tässä laissa tarkoitettun yrittäjätoimintansa tai jos hän ei enää muutoin ole vakuuttamisvelvollinen. Eläkelaitos voi selvityksen saatuaan päättää vakuutuksen takautuvasti siihen ajankohtaan, jolloin vakuuttamisen edellytykset eivät enää täyty.

Yrittäjä voi päättää vakuutuksen irtisanomalla sen kirjallisesti viimeistään kolme kuukautta ennen vakuutuksen päättymispäivää siten kuin vakuutusehdoissa tai eläkekassan säännöissä tarkemmin määrätään. Vakuutus sopimus ei voi kuitenkaan päättyä irtisanomisen perusteella ennen kuin vakuutuksen alkamisesta on kulunut vähintään vuosi. Vakuutuksen irtisanominen ei vapauta yrittäjää tämän lain mukaisesta vakuuttamisvelvollisuudesta.

Eläkelaitos voi päättää vakuutuksen, jos se ei saa perittyä yrittäjältä työeläkevakuutusmaksuja sen vuoksi, että viranomainen on todennut yrittäjän tuntemattomaksi. Vakuutuksen päättämisestä annetaan valituskelpoinen päätös.

112 §

Työtulon vahvistaminen ja tarkistaminen

Eläkelaitos vahvistaa yrittäjälle vakuutuksen alkaessa yrittäjän työpanosta vastaavan vuotuisen työtulon. Työtulo on se palkka, joka kohtuudella olisi maksettava, jos hänen tässä laissa tarkoitettua yrittäjätoimintaansa suorittamaan olisi palkattava vastaavan ammattitaidon omaava henkilö, tai se korvaus, jonka muutoin voidaan katsoa keskimäärin vastaavan sanottua työtä. Jos yrittäjällä on useita yritystoimintoja, hänen työtulonsa las-

ketaan näihin yritystoimintoihin yhteensä käytetyn työpanoksen perusteella. Vuotuista työtuloa ei vahvisteta 125 000,00 euroa suuremmaksi.

Jos työtuloon vaikuttavat seikat myöhemmin olennaisesti muuttuvat, se tarkistetaan hakemuksesta. Eläkelaitos voi myös omasta aloitteestaan tarkistaa työtulon. Työtuloa ei saa muuttaa takautuvasti. Työtulon saa kuitenkin muuttaa takautuvasti silloin, kun yrittäjälle myönnetään työkyvyttömyyseläke. Tällöin yrittäjän työtuloksi vahvistetaan eläketapahtumasta alkaen se työtulo, joka vastaa yrittäjän tässä laissa tarkoitettua yrittäjätoimintaa.

113 §

Vakuutus yrittäjälle, jolla vakuuttamisen alaraja ei täyty, sekä yrittäjälle, joka on vanhuuseläkkeellä

Yrittäjällä, jonka työtulo on pienempi kuin 5 504,14 euroa vuodessa, mutta joka muutoin täyttää tässä laissa tarkoitettut edellytykset, on oikeus saada hakemuksesta sosiaali- ja terveysministeriön määräämin ehdoin tässä laissa tarkoitettu vakuutus.

Työeläkelakien mukaisella vanhuuseläkkeellä olevalla henkilöllä, joka muuten täyttää tässä laissa tarkoitettut edellytykset, ja joka samanaikaisesti harjoittaa tässä laissa tarkoitettua yrittäjätoimintaa, on oikeus saada hakemuksesta 1 momentissa tarkoitettu vakuutus.

Edellä 1 ja 2 momentissa tarkoitettua vakuutusta ei myönnetä takautuvasti.

Työeläkevakuutusmaksu

114 §

Työeläkevakuutusmaksu

Tämän lain mukaisen eläketurvan kustantamiseksi yrittäjä on velvollinen suorittamaan työtulon perusteella lasketun työeläkevakuutusmaksun.

Sosiaali- ja terveysministeriö antaa asetuksella vuosittain työeläkevakuutusmaksuprosentin, jonka voidaan arvioida vastaavan

työntekijän eläkelain mukaisen vakuutuksen keskimääräistä työeläkevakuutusmaksua prosentteina palkoista, kun sanotun lain 153 §:ssä tarkoitettua 53 vuotta täyttäneiden työntekijöiden korotetun työeläkevakuutusmaksun osuutta ei oteta huomioon.

Yrittäjän 53 ikävuoden täyttämistä seuraavan kalenterivuoden alusta lukien työeläkevakuutusmaksuprosentiksi vahvistetaan kuitenkin edellä tarkoitettu prosenttimäärä lisätynä yhtä monella prosenttiyksiköllä kuin työntekijän eläkelain 153 §:ssä tarkoitettu 53 vuotta täyttäneiden työntekijäin eläkemaksu ylittää sitä nuorempien työntekijäin eläkemaksun.

Vakuutusmaksuun sisältyvä eläkelaitoksen konkurssista johtuvia kuluja varten perittävä työeläkevakuutusmaksun osa määräytyy sosiaali- ja terveysministeriön työntekijän eläkelain 181 §:n perusteella antamien perusteiden mukaisesti.

Sosiaali- ja terveysministeriö vahvistaa eläkelaitoksen esityksestä työeläkevakuutusmaksun tarkemmat laskentaperusteet.

115 §

Aloittavan yrittäjän alennus

Yrittäjän työeläkevakuutusmaksuprosentti on 75 prosenttia 114 §:ssä tarkoitettua maksuprosentista ensimmäisen tässä laissa tarkoitettua yrittäjätoiminnan 48 ensimmäiseltä kuukaudelta. Jos ensimmäinen yrittäjätoiminta kestää alle 48 kuukautta, työeläkevakuutusmaksu lasketaan yrittäjän pyynnöstä alennetun prosentin mukaisena 48 kuukaudesta jäljelle jääneeltä ajalta vielä toisessa tässä laissa tarkoitettussa yrittäjätoimintajaksossa.

Jos yrittäjä on pakkovakuutettu 143 §:n mukaan, hänellä ei ole oikeutta aloittavan yrittäjän alennukseen.

116 §

Lisätyöeläkevakuutusmaksu ja pienennetty työeläkevakuutusmaksu

Yrittäjä voi maksaa kalenterivuoden aikana lisätyöeläkevakuutusmaksua, jonka suuruus on vähintään 10 prosenttia 114 §:ssä tarkoi-

tetusta työeläkevakuutusmaksusta ja enintään siinä mainitun työeläkevakuutusmaksun suuruinen. Lisätyöeläkevakuutusmaksu ja mainittu työeläkevakuutusmaksu eivät kuitenkaan saa olla yhteensä enempää kuin 125 000,00 euron vuotuista työtuloa vastaavan työeläkevakuutusmaksun määrä.

Yrittäjä voi myös maksaa kalenterivuoden aikana pienennettyä työeläkevakuutusmaksua. Tällöin työeläkevakuutusmaksu on vähintään 10 prosenttia ja enintään 20 prosenttia pienempi kuin 114 §:ssä tarkoitettu työeläkevakuutusmaksu. Työeläkevakuutusmaksu ei kuitenkaan saa olla pienempi kuin 5 504,14 euron vuotuista työtuloa vastaavan työeläkevakuutusmaksun määrä. Vuosia, joina pienennettyä työeläkevakuutusmaksua maksetaan, voi kulloinkin tarkasteltavan seitsemän peräkkäisen kalenterivuoden aikana olla enintään kolme.

Yrittäjä voi maksaa lisätyöeläkevakuutusmaksua tai pienennettyä työeläkevakuutusmaksua kerran saman kalenterivuoden aikana.

Jos yrittäjä maksaa lisätyöeläkevakuutusmaksua tai pienennettyä työeläkevakuutusmaksua, hänen on ilmoitettava siitä kirjallisesti eläkelaitokselle saman kalenterivuoden aikana, jota työeläkevakuutusmaksun muutos koskee.

117 §

Tilanteet, jolloin yrittäjällä ei ole oikeutta maksaa lisätyöeläkevakuutusmaksua tai pienennettyä työeläkevakuutusmaksua

Yrittäjä ei voi maksaa lisätyöeläkevakuutusmaksua tai pienennettyä työeläkevakuutusmaksua, jos:

- 1) hän saa työeläkelakien mukaista eläkettä;
- 2) hänellä on maksamattomia tämän lain mukaisia työeläkevakuutusmaksuja;
- 3) hänen tässä laissa tarkoitettu vakuutusensa ei jatku koko kalenterivuotta samassa eläkelaitoksessa;
- 4) hän on sanottuna kalenterivuonna oikeutettu 115 §:ssä tarkoitettuun aloittavan yrittäjän alennukseen; tai
- 5) hän on yli 63-vuotias tai täyttää sanottuna kalenterivuonna 63 vuotta.

118 §

Yrittäjän vastuu työeläkevakuutusmaksusta

Yrittäjä on henkilökohtaisessa vastuussa tässä laissa tarkoitettua työeläkevakuutusmaksusta.

Yrittäjä on vastuussa samassa yrityksessä työskentelevien perheenjäsentensä tämän lain mukaisista työeläkevakuutusmaksuista niin kuin omasta velastaan. Jos tämän lain mukaista yrittäjätoimintaa harjoitetaan yhtymänä tai yhteisönä, se vastaa tähän toimintaan perustuvista osakkaitensa työeläkevakuutusmaksuista niin kuin omasta velastaan.

Eläkelaitoksen on pyydettäessä annettava 2 momentissa tarkoitettulle henkilölle, yhtymälle ja yhteisölle 2 momentissa tarkoitettuun vastuuseen vaikuttavat tiedot.

119 §

Työeläkevakuutusmaksun vanhentuminen

Työeläkevakuutusmaksu on perittävä yrittäjältä tai 118 §:n 2 momentissa tarkoitettulta muulta maksuvelvolliselta viimeistään maksuunpanovuotta välittömästi seuraavan viiden kalenterivuoden kuluessa. Jos työeläkevakuutusmaksua ei ole sanotun ajan kuluessa maksettu, työeläkevakuutusmaksun saaminen on vanhentunut.

120 §

Työeläkevakuutusmaksun ulosottokelpoisuus

Eläkelaitoksen tämän lain perusteella määräämä työeläkevakuutusmaksu ja 122 §:ssä sekä 143 §:n 3 momentissa tarkoitettu korotettu työeläkevakuutusmaksu saadaan viivästyskorkoineen ulosottaa ilman tuomiota tai päätöstä niin kuin verojen ja maksujen perimisestä ulosottoin annettussa laissa (367/1961) säädetään.

Jos yrittäjä hakee muutosta tämän lain perusteella annettuun päätökseen, eläkelaitos voi keskeyttää työeläkevakuutusmaksun perinnän, kunnes muutoksenhaku on käsitelty, jos muutoksenhakuelimen ratkaisulla voi olla vaikutusta työeläkevakuutusmaksuun. Jos

yrittäjä hakee eläkettä, eläkelaitos voi niin ikään keskeyttää työeläkevakuutusmaksun perinnän, kunnes eläkehakemus on ratkaistu, jos ratkaisulla voi olla vaikutusta työeläkevakuutusmaksuun.

121 §

Aiheettomasti maksetun työeläkevakuutusmaksun palautuksen vanhentuminen

Aiheettomasti maksetun työeläkevakuutusmaksun palautus vanhentuu viiden vuoden kuluttua työeläkevakuutusmaksun maksupäivästä lukien, jollei vanhentumista ole sitä ennen katkaistu. Vanhentuminen katkeaa siten kuin velan vanhentumisesta annetun lain 10 tai 11 §:ssä säädetään. Vanhentumisajan katkaisemisesta alkaa kulua uusi viiden vuoden vanhentumisaika. Viiden vuoden vanhentumisaika voi pidentyä siten kuin velan vanhentumisesta annetun lain 11 §:n 3 momentissa säädetään.

122 §

Laiminlyöntikorotus

Eläkelaitos voi määrätä yrittäjälle enintään kaksinkertaiseksi korotetun, kohtuullisena pidettävän työeläkevakuutusmaksun, jos yrittäjä ei ota vakuutusta kuuden kuukauden kuluessa vakuuttamisvelvollisuuden alkamisesta lukien.

Korotettua työeläkevakuutusmaksua määrättäessä laiminlyönnin ajalta huomioon otetaan laiminlyöntiajan pituus, laiminlyönnin toistuvuus ja muut näihin rinnastettavat laiminlyönnin moitittavuuden arviointiin liittyvät seikat. Eläkelaitoksen on annettava yrittäjälle tämän pyynnöstä valituskelpoinen päätös korotetusta työeläkevakuutusmaksusta.

123 §

Työeläkevakuutusmaksun viivästyskorko

Jos yrittäjä on laiminlyönyt työeläkevakuutusmaksun suorittamisen, eläkelaitoksella on oikeus periä sille suorituksen viivästymisen ajalta korkolain 4 §:n 1 momentissa tarkoi-

tetun korkokannan mukainen vuotuinen viivästyskorko.

10 luku

Muutoksenhaku

124 §

Muutoksen hakeminen

Muutoksenhakua varten on työeläkeasioiden muutoksenhakulautakunta ja vakuutusosasto. Työeläkeasioiden muutoksenhakulautakunnasta ja sen jäsenistä säädetään työeläkeasioiden muutoksenhakulautakunnasta annetussa laissa (677/2005) ja vakuutusosastoesta vakuutusosastoissa (132/2003). Valtioneuvosto nimittää työeläkeasioiden muutoksenhakulautakuntaan sosiaali- ja terveysministeriön esityksestä viideksi vuodeksi kerrallaan kaksi työelämän olosuhteita tuntevaa jäsentä, jotka ovat perehtyneet yrittäjätoimintaan ja joista edustavimmat yrittäjäjärjestöt tekevät ehdotuksen sosiaali- ja terveysministeriölle.

Asianosainen saa hakea valittamalla muutosta eläkelaitoksen tai Eläketurvakeskuksen tämän lain perusteella antamaan päätökseen työeläkeasioiden muutoksenhakulautakunnalta siten kuin tässä laissa ja hallintolainkäyttölaissa (586/1996) säädetään.

Asianosainen saa hakea valittamalla muutosta työeläkeasioiden muutoksenhakulautakunnan muutoksenhakuasiassa antamaan päätökseen vakuutusosastoelta siten kuin tässä laissa ja hallintolainkäyttölaissa säädetään.

125 §

Muutoksen hakeminen viimeisen eläkelaitoksen päätösyhdistelmään ja EU-päätösten yhteenvedon

Eläkelaitoksen viimeisenä eläkelaitoksena antamaan päätösyhdistelmään sovelletaan, mitä tässä luvussa säädetään päätöksestä. Kun eläkelaitoksen päätös sisältyy työntekijän eläkelain 107 §:n 2 momentissa tarkoitettujen julkisten alojen eläkelaitoksen viimeisenä eläkelaitoksena antamaan päätösyhdistel-

mään, siihen haetaan muutosta ja valitusasia käsitellään siten kuin julkisten alojen eläkelaeissa säädetään.

Asianosainen, joka on ollut vakuutettuna kahdessa tai useammassa EU-maassa ja joka ei tyydy eläkelaitoksen tämän lain nojalla antamaan päätökseen, voi hakea siihen muutosta saatuaan EU:n sosiaaliturva-asetuksen täytäntöönpanosta annetun neuvoston asetuksen (ETY) N:o 574/72 48 artiklassa tarkoitettua yhteenvetoa, johon on liitetty kaikkien EU-maiden päätökset. Työkyvyttömyyseläkkeen saamisen edellytyksiä koskevaan eläkelaitoksen päätökseen haetaan kuitenkin muutosta siten kuin tässä laissa säädetään.

126 §

Muutoksenhakuaika

Muutoksenhakuaika on 30 päivää siitä päivästä, jona asianosainen on saanut tiedon eläkelaitoksen, Eläketurvakeskuksen tai työeläkeasioiden muutoksenhakulautakunnan päätöksestä. Asianosaisen katsotaan saaneen päätöksestä tiedon seitsemäntenä päivänä sen päivän jälkeen, jona päätös on postitettu hänen ilmoittamaansa osoitteeseen, jos muutoksenhaun yhteydessä ei muuta näytetä.

127 §

Perustevalitus maksuunpanosta

Asianosainen saa tehdä maksuunpanoa koskevan perustevalituksen, jos hän katsoo, että eläkelaitoksen tai Eläketurvakeskuksen tämän lain perusteella määräämä maksuunpano on ollut lain tai sopimuksen vastainen. Perustevalitus on tehtävä kirjallisesti ja se on toimitettava työeläkeasioiden muutoksenhakulautakunnalle viimeistään kahden vuoden kuluessa sitä seuraavan vuoden alusta lukien, jona saaminen on määrätty tai maksuunpantu.

Jos perustevalitus tehdään ulosmittauksen takia, on lisäksi voimassa, mitä verojen ja maksujen perimisestä ulosottotoimin annetussa laissa säädetään perustevalituksesta.

128 §

Valituskirjelmän jättäminen

Asianosaisen on toimitettava valituskirjelmä muutoksenhakuajassa valituksenalaisen päätöksen tehneelle eläkelaitokselle. Jos muutosta haetaan Eläketurvakeskuksen antamaan päätökseen, valituskirjelmä on toimitettava Eläketurvakeskukselle. Työeläkeasioiden muutoksenhakulautakunnan päätöksestä tehty valituskirjelmä on toimitettava asiassa päätöksen antaneelle eläkelaitokselle tai Eläketurvakeskukselle.

129 §

Päätöksen oikaisu muutoksenhaun yhteydessä

Valituksenalaisen päätöksen antanut eläkelaitos tai Eläketurvakeskus tutkii, voiko se itse oikaista päätöksensä. Jos eläkelaitos tai Eläketurvakeskus hyväksyy kaikilta osin sille toimitetussa valituksessa esitetyt vaatimukset, sen on annettava asiasta oikaisupäätös. Oikaisupäätökseen saa hakea muutosta siten kuin tässä luvussa säädetään.

Päätösyhdistelmän viimeisenä eläkelaitoksena antaneen eläkelaitoksen on pyydettävä lausunto julkisten alojen eläkelaitokselta ennen asian käsittelemistä siltä osin kuin valitus koskee julkisten alojen eläkelaitoksen hoitamaa eläketurvaa. Lausuntoa ei kuitenkaan pyydetä, jos valitus koskee yksinomaan työkyvyn arviointia.

Jos kaikki ne eläkelaitokset, joiden päätöksiä valitus koskee, hyväksyvät muutoksenhakijan vaatimukset, viimeinen eläkelaitos antaa uuden, oikaistun päätösyhdistelmän. Viimeinen eläkelaitos antaa uuden, oikaistun päätösyhdistelmän myös silloin, kun päätösyhdistelmästä tehty valitus koskee yksinomaan työkyvyn arviointia ja yksityisten alojen eläkelaitos viimeisenä eläkelaitoksena hyväksyy sille toimitetussa valituksessa esitetyt vaatimukset. Näin oikaistuun päätösyhdistelmään saa hakea muutosta siten kuin tässä luvussa säädetään.

Jos eläkelaitos, viimeinen eläkelaitos tai Eläketurvakeskus oikaisee aikaisemman päätöksensä vain osin, sen on annettava asiasta

väliaikainen päätös. Väliaikaiseen päätökseen ei saa hakea muutosta.

130 §

Valituksen siirto muutoksenhakuelimelle

Jos eläkelaitos tai Eläketurvakeskus ei hyväksy muutoksenhakijan vaatimuksia kaikilta osin, sen on toimitettava valituskirjelmä sekä valitusta koskeva lausuntonsa 30 päivän kuluessa valitusajan päättymisestä työeläkeasioiden muutoksenhakulautakunnalle. Jos valitus koskee työeläkeasioiden muutoksenhakulautakunnan päätöstä, eläkelaitoksen tai Eläketurvakeskuksen on toimitettava valituskirjelmä ja lausuntonsa mainitussa ajassa vakuutusosikeudelle.

Jos eläkelaitos tai Eläketurvakeskus hyväksyy valituksessa esitetyt vaatimukset osin tai kokonaan sen jälkeen, kun valituskirjelmä on toimitettu muutoksenhakuelimelle, eläkelaitos tai Eläketurvakeskus voi antaa asiasta väliaikaisen päätöksen. Väliaikaisesta päätöksestä on ilmoitettava viipymättä muutoksenhakuelimelle. Väliaikaiseen päätökseen ei saa hakea muutosta.

Eläkelaitos tai Eläketurvakeskus voi poiketa 1 momentissa mainitusta määräajasta, jos valituksen käsittelyssä tarvittavan lisäselvityksen hankkiminen sitä edellyttää. Lisäselvityksen hankkimisesta on tällöin viipymättä ilmoitettava valittajalle. Valituskirjelmä ja lausunto on kuitenkin toimitettava asianomaiselle muutoksenhakuelimelle viimeistään 60 päivän kuluessa valitusajan päättymisestä.

Jos viimeisenä eläkelaitoksena päätösyhdistelmän antanut eläkelaitos on pyytänyt 129 §:n 2 momentissa tarkoitetun lausunnon julkisten alojen eläkelaitokselta eikä se oikeaksi päätöstään muutoksenhakijan vaatimalla tavalla, eläkelaitoksen on toimitettava valituskirjelmä ja siitä annetut lausunnot 1 momentissa tarkoitetulle muutoksenhakuelimelle 60 päivän kuluessa valitusajan päättymisestä.

131 §

Muutoksenhakuajan jälkeen tullut valitus

Jos työeläkeasioiden muutoksenhakulauta-

kunnalle tai vakuutusosikeudelle annettava valitus on saapunut asianomaiselle eläkelaitokselle tai Eläketurvakeskukselle tai työeläkeasioiden muutoksenhakulautakunnalle tai vakuutusosikeudelle 126 tai 127 §:ssä tarkoitetun määräajan jälkeen, valitus voidaan tästä huolimatta ottaa tutkittavaksi, jos myöhästymiseen on ollut painava syy.

132 §

Päätöksen täytäntöönpano

Eläkelaitoksen ja Eläketurvakeskuksen päätöstä on muutoksenhausta huolimatta noudatettava, kunnes asia on ratkaistu lainvoimaisella päätöksellä.

Eläkelaitoksen, Eläketurvakeskuksen ja työeläkeasioiden muutoksenhakulautakunnan lainvoimainen päätös saadaan panna täytäntöön niin kuin riita-asiassa annettu lainvoimainen tuomio.

133 §

Kirjoitus- tai laskuvirheen korjaaminen

Eläkelaitoksen ja Eläketurvakeskuksen on korjattava antamassaan päätöksessä oleva ilmeinen kirjoitus- tai laskuvirhe taikka muu niihin verrattava selvä virhe. Virhettä ei kuitenkaan saa korjata, jos sen korjaaminen johtaa asianosaiselle kohtuuttomaan tulokseen.

134 §

Asiavirheen korjaaminen

Eläkelaitos tai Eläketurvakeskus voi poistaa virheellisen päätöksensä ja ratkaista asian uudelleen, jos eläkelaitoksen tai Eläketurvakeskuksen päätös perustuu selvästi virheelliseen tai puutteelliseen selvitykseen, ilmeisen väärään lain soveltamiseen taikka päätöstä tehtäessä on tapahtunut menettelyvirhe.

Eläkelaitos tai Eläketurvakeskus ei saa muuttaa päätöstään tai poistaa sitä asianosaisen vahingoksi, jollei asianosainen ole suostunut siihen.

135 §

Lainvoimaisen päätöksen oikaisu uuden selvityksen perusteella

Jos asiassa ilmenee uutta selvitystä, eläkelaitoksen on tutkittava lainvoimaisella päätöksellä ratkaistu asia uudelleen. Eläkelaitos voi tällöin aikaisemman lainvoimaisen päätöksen estämättä myöntää evätyn eläkkeen tai tarkistaa jo myönnetyn eläkkeen aikaisempaa suuremmaksi. Myös työeläkeasioiden muutoksenhakulautakunta ja vakuutusosoikeus voivat menetellä samoin muutoksenhakuasiaa käsitellessään. Tällaiseen päätökseen saa hakea muutosta siten kuin 124—126 §:ssä säädetään.

136 §

Lainvoimaisen päätöksen poistaminen

Jos eläkelaitoksen tämän lain perusteella antama lainvoimainen päätös perustuu virheelliseen tai puutteelliseen selvitykseen tai se on ilmeisesti lain vastainen, työeläkeasioiden muutoksenhakulautakunta voi asianosaisen tai eläkelaitoksen vaatimuksesta poistaa päätöksen ja määrätä asian uudelleen käsiteltäväksi. Sama koskee asianosaisen tai Eläketurvakeskuksen vaatimuksesta Eläketurvakeskuksen tämän lain perusteella antamaa lainvoimaista päätöstä. Työeläkeasioiden muutoksenhakulautakunnan on varattava asianosaisille tilaisuus tulla kuulluksi ennen asian ratkaisemista. Tällaiseen päätökseen saa hakea muutosta siten kuin 124—126 §:ssä säädetään.

Jos työeläkeasioiden muutoksenhakulautakunnan tai vakuutusosoikeuden tämän lain perusteella antama lainvoimainen päätös perustuu virheelliseen tai puutteelliseen selvitykseen tai se on ilmeisesti lain vastainen, vakuutusosoikeus voi asianosaisen tai eläkelaitoksen vaatimuksesta poistaa päätöksen ja määrätä asian uudelleen käsiteltäväksi. Vakuutusosoikeuden on varattava asianosaisille tilaisuus tulla kuulluksi ennen asian ratkaisemista.

Jos eläkelaitos tekee päätöksen poistamista koskevan vaatimuksen, se voi keskeyttää

eläkkeen maksamisen tai maksaa sen vaatimuksensa mukaisena siihen asti kunnes asia on uudelleen ratkaistu.

Päätöksen poistamista on haettava viiden vuoden kuluessa siitä, kun päätös sai lainvoiman. Erityisen painavista syistä päätös voidaan poistaa määräajan jälkeenkin tehdystä hakemuksesta.

11 luku

Eläkevakuutuksen ehdot ja laskuperusteet sekä kustannusten jako eläkelaitosten kesken

137 §

Eläkevakuutuksen ehdot ja laskuperusteet

Tämän lain mukaisen eläkevakuutuksen ehtoihin ja laskuperusteisiin sovelletaan, mitä säädetään työntekijän eläkelain:

- 1) 165 §:ssä eläkevakuutuksen ehdoista ja eläkekassan määräyksistä;
- 2) 166 §:n 1 momentissa vakuutusmaksujen ja vastuuvelan laskuperusteista;
- 3) 167 §:ssä ehtojen ja laskuperusteiden yhdenmukaisuudesta; ja
- 4) 172 §:ssä eläkelaitosten yhteistyöstä vakuutusehtojen ja laskuperusteiden valmistelussa.

138 §

Vakuutusmaksuvastuu

Jäljempänä 139 §:n 1 momentissa tarkoitettujen kustannusten korvaamiseen tarvittavat varat on kirjattava sosiaali- ja terveystieteiden ministeriön vahvistamien laskuperusteiden mukaisesti vakuutusmaksuvastuuna. Vakuutusmaksuvastuuseen lisätään:

- 1) tässä laissa tarkoitettua työeläkevakuutusmaksusta se osa, jota ei tarvita laskuperusteiden mukaan laskettuihin kohtuullisiin hoitokuluihin eikä palkattomilta ajoilta karttuneesta eläkkeen osasta vastaamiseen; ja
- 2) laskuperusteiden mukainen korkotuotto.

Vastuusta vähennetään eläkelaitoksen osuus 139 §:n 1 momentin mukaisista kustannuksista.

139 §

Eläkelaitosten keskinäinen vastuu eläkkeistä ja kuntoutuskustannuksista

Edellä 1 §:n 3 momentissa tarkoitetut eläkelaitokset vastaavat tämän lain mukaisista eläkkeistä, kuntoutusrahoista ja muista etuuksista aiheutuvista kustannuksista 138 §:n mukaisten vakuutusmaksuvastuidensa suhteessa. Näihin kustannuksiin ei sisällytetä palkattomista ajoista karttuneita eläkkeen osia. Kuntoutusrahan kustannukseksi katsotaan eläkelaitoksen maksaman kuntoutusrahan kokonaisuusmäärä.

Vakuutusmaksuvastuita määrättäessä ei oteta huomioon maksamatta jääneitä työeläkevakuutusmaksuja, jotka:

- 1) on jätetty ulosottoin perittäviksi;
- 2) on valvottu konkurssissa;
- 3) sisältyvät yrityksen saneerauksesta annetussa laissa (47/1993) tarkoitettuun saneerausohjelmaan;
- 4) sisältyvät yksityishenkilön velkajärjestelystä annetussa laissa (57/1993) tarkoitettuun maksuohjelmaan; tai
- 5) sisältyvät sellaiseen vapaaehtoiseen velkajärjestelyyn, joka sisällöltään vastaa 3 ja 4 kohdissa sanotuissa laeissa säädettyjä periaatteita.

Palkattomilta ajoilta karttuneesta eläkkeen osasta 1 §:n 3 momentissa tarkoitetut eläkelaitokset vastaavat siten kuin työntekijän eläkelain 178 §:ssä säädetään.

140 §

Valtion osallistuminen kustannuksiin

Jos 138 §:ssä määritelty eläkelaitosten vakuutusmaksuvastuu ei riitä 139 §:n 1 momentissa tarkoitettujen eläkkeiden ja etuuksien kustannuksiin, valtio suorittaa puuttuvan osan.

Valtion tulee suorittaa kunakin vuonna valtion osuuden ennakkona määrä, joka vastaa valtion osuutena suoritettavaksi arvioitua määrää.

Valtion osuuden ja ennakon suorittamisesta säädetään tarkemmin valtioneuvoston asetuksella.

Eläketurvakeskus jakaa eläkelaitoksille valtion suorittaman osuuden eläkkeiden ja muiden etuuksien kustantamiseksi työntekijän eläkelain 183 §:n 2 momentissa tarkoitettujen vastuunjakoperusteiden mukaan.

141 §

Eläkelaitoksen vastuu Eläketurvakeskuksen kustannuksista sekä eläkelaitoksen joutuessa konkurssiin

Eläketurvakeskuksen kustannuksista 1 §:n 3 momentissa tarkoitetut eläkelaitokset vastaavat siten kuin työntekijän eläkelain 180 §:ssä säädetään.

Jos eläkelaitoksen konkurssin vuoksi tämän lain mukainen erääntynyt vastuunjakosuoritus jää maksamatta, 1 §:n 3 momentissa tarkoitetut eläkelaitokset vastaavat siitä yhteisesti työntekijän eläkelain 181 §:n mukaisesti. Jos kuitenkin vaje on vähäinen, se katetaan ensisijaisesti kysymyksessä olevan eläkelaitoksen varoista.

142 §

Kustannusten selvittely ja päätös kustannusten jakamisesta

Eläketurvakeskus selvittää 139 ja 141 §:ssä tarkoitetut kustannukset siten kuin työntekijän eläkelain 183 §:ssä säädetään. Kustannusten selvittämisessä ei kuitenkaan oteta huomioon työntekijän eläkelain 182 §:ssä tarkoitettua työttömyysvakuutusrahaston maksua.

Eläketurvakeskus antaa kustannusten jakamisesta päätöksen siten kuin työntekijän eläkelain 184 §:ssä säädetään.

12 luku

Vakuuttamisen valvonta

143 §

Vakuuttamisen yleisvalvonta ja pakkovakuuttaminen

Eläketurvakeskus valvoo, että yrittäjä täyttää tämän lain mukaisen vakuuttamisvelvollisuutensa.

Jos yrittäjä on laiminlyönyt tämän lain mukaisen vakuutuksen ottamisen, Eläketurvakeskuksen on kehoitettava yrittäjää korjaamaan laiminlyöntinsä. Jos yrittäjä ei Eläketurvakeskuksen asettamassa määräajassa korjaa laiminlyöntiään, Eläketurvakeskus ottaa yrittäjän kustannuksella eläkevakuutuksen valitsemastaan eläkelaitoksesta (*pakkovakuuttaminen*), ei kuitenkaan aikaisemmalta ajalta kuin kulumassa olevalta ja sitä edeltäneiltä kolmelta kalenterivuodelta.

Kun yrittäjä on pakkovakuutettu, eläkelaitos vahvistaa hankitun selvityksen tai sen puuttuessa arvion perusteella yrittäjälle työtulon ja perii työeläkevakuutusmaksun. Eläkelaitos vahvistaa yrittäjälle työtulon tässä laissa tarkoitetun yrittäjätoiminnan alkamisesta lukien, ei kuitenkaan pakkovakuuttamista aikaisemmalta ajalta.

Kun Eläketurvakeskus on ottanut 2 momentissa tarkoitetun vakuutuksen eläkelaitoksesta, eläkelaitoksella on oikeus periä yrittäjältä enintään kaksinkertaiseksi korotettu työeläkevakuutusmaksu laiminlyönnin ajalta. Korotettua työeläkevakuutusmaksua määrätessä otetaan huomioon laiminlyöntiajan pituus, laiminlyönnin toistuvuus ja muut näihin rinnastettavat laiminlyönnin moitittavuuden arviointiin liittyvät seikat. Eläkelaitoksen on annettava yrittäjälle tämän pyynnöstä valituskelpoinen päätös korotetusta työeläkevakuutusmaksusta.

144 §

Eläkelaitoksen valvontavelvollisuus

Eläkelaitos valvoo, että yrittäjä, joka on järjestänyt eläketurvan mainitussa eläkelaitoksessa, täyttää tämän lain mukaiset ilmoittamis- ja vakuuttamisvelvoitteensa.

Eläketurvakeskus ja eläkelaitos voivat sopia 1 momentissa ja 143 §:n 1 momentissa tarkoitetun valvonnan tarkemmasta toimeenpanosta.

145 §

Eläketurvakeskuksen ja eläkelaitoksen tarkastusoikeus

Eläketurvakeskuksella ja eläkelaitoksella

on oikeus tehdä tarkastus yrittäjän toimitoissa ja oikeus ryhtyä muihin valvontatoimenpiteisiin sen selvittämiseksi, onko yrittäjä täyttänyt tämän lain mukaiset velvoitteensa. Yrittäjän on esitettävä tarkastuksessa kirjainpitonsa sekä esitys- tai tallennusmuodosta riippumatta kaikki muu aineisto, jolla voi olla vaikutusta tarkastettavan tämän lain mukaiseen vakuuttamisvelvollisuuteen.

Tarkastuksen tekemistä varten Eläketurvakeskuksella ja eläkelaitoksella on oikeus saada virka-apua poliisilta ja muilta viranomaisilta.

Yrittäjän asunnossa tarkastus saadaan tehdä vain, jos on perusteltua syytä epäillä, että yrittäjä on laiminlyönyt tässä laissa tarkoitetun vakuuttamisvelvollisuutensa ja tarkastus on välttämätön asian selvittämiseksi. Yrittäjän asunnossa tarkastuksen saa suorittaa vain poliisi tai veroviranomainen.

IV OSA

ERINÄISET SÄÄNNÖKSET

13 luku

Tietojen antaminen, saaminen ja salassapito

146 §

Sovellettavat säännökset

Viranomaisten toiminnan julkisuudesta annetun lakia (621/1999; *julkisuuslaki*) sovelletaan eläkelaitoksen ja Eläketurvakeskuksen asiakirjojen ja toiminnan julkisuuteen siltä osin kuin eläkelaitokset ja Eläketurvakeskus käyttävät julkisuuslain 4 §:n 2 momentissa tarkoitettua julkista valtaa, jollei tässä tai muussa laissa toisin säädetä.

Myös silloin, kun kysymys ei ole julkisuuslain 4 §:n 2 momentissa tarkoitetun julkisen vallan käytöstä, sovelletaan eläkelaitoksessa ja Eläketurvakeskuksessa tämän lain toimeenpanoon liittyvissä asioissa julkisuuslain:

- 1) asiakirjasalaisuutta;
- 2) vaitiolovelvollisuutta;
- 3) hyväksikäyttökieltoa;

4) salassa pidettäviä asiakirjoja koskevia 22—24 §:ää; ja

5) rangaistussäännöksiä sisältävää 35 §:ää.

Tietojen luovuttamisesta on tällöin voimassa, mitä salassapidosta poikkeamisesta ja sen lakkaamisesta säädetään julkisuuslain 7 luvussa.

Tätä lakia toimeenpantaessa ei sovelleta, mitä vakuutusyhtiölain (1062/1979) 18 luvun 6, 6 b ja 6 c §:ssä, vakuutuskassalain 165, 165 a ja 165 c §:ssä tai eläkesäätiölain (1774/1995) 132, 132 a ja 132 c §:ssä säädetään vaitioloovelvollisuudesta ja tietojen luovuttamisesta.

Tätä lakia toimeenpantaessa sovelletaan tässä luvussa säädetyn lisäksi, mitä säädetään työntekijän eläkelain:

1) 197 §:ssä tiedoista eläkkeeseen oikeuttavien palkattomalta ajalta saatujen etuuksien perusteena olevista tuloista;

2) 198 §:ssä oikeudesta saada tietoja asian ratkaisemiseksi ja lakisääteisten tehtävien toimeenpanemiseksi;

3) 200 §:ssä eläkelaitoksen oikeudesta saada tietoja valvontaa varten;

4) 202 §:ssä tietojen maksuttomuudesta;

5) 203 §:ssä tietojen antamisesta vakuutusyhtyrühmän sisällä;

6) 205 §:ssä tietojen antamisesta rikosten ja väärinkäytösten selvittämiseksi;

7) 208 §:ssä tietojen luovuttamisesta eteenpäin;

8) 209 §:ssä tietojen eteenpäin luovuttajan vastuusta; ja

9) 210 §:ssä tietojen antamisesta teknisen käyttöyhteyden avulla.

147 §

Yrittäjän taloudellista asemaa koskevat tiedot

Sen lisäksi, mitä säädetään julkisuuslain 24 §:n 1 momentin 20 kohdassa elinkeinonharjoittajaa koskevien tietojen salassa pitämisestä, myös sellaiset tämän lain toimeenpantoon perustuvat asiakirjat ja tiedot, jotka koskevat yrittäjän taloudellista asemaa, ovat salassa pidettäviä.

Eläkelaitoksella ja Eläketurvakeskuksella on oikeus salassapitosäännösten ja muiden tiedon saantia koskevien rajoitusten estämättä

antaa tietoja yrittäjän tässä laissa tarkoitettuun vakuutukseen perustuvan saatavan laiminlyönnistä toisille yksityisten alojen työeläkelakien mukaista tehtävää hoitaville eläkelaitoksille ja Eläketurvakeskukselle tässä laissa tarkoitettua vakuuttamisen valvontaa ja toimeenpanoa varten.

148 §

Yrittäjän ja eläkkeenhakijan oikeus saada tietoja

Eläkelaitoksen ja Eläketurvakeskuksen on annettava yrittäjälle tämän pyynnöstä hallussaan olevat yrittäjän eläkeoikeutta koskevat tiedot. Asianosaisen tiedonsaantioikeudesta, oikeudesta saada tieto itseään koskevasta asiakirjasta sekä oikeudesta tarkastaa itseltään rekisteriin talletetut tiedot on muuten voimassa, mitä julkisuuslaissa ja henkilötietolaissa (523/1999) säädetään.

Eläkelaitoksen on annettava eläkkeenhakijalle etukäteen eläkehakemuslomakkeella tai muulla vastaavalla tavalla tiedot siitä, mistä hänen tietojaan voidaan hankkia ja mihin niitä voidaan säännönmukaisesti luovuttaa.

149 §

Yrittäjän velvollisuus antaa tietoja

Yrittäjä on velvollinen viipymättä antamaan eläkelaitokselle tiedot tämän lain mukaisen yrittäjätoimintansa alkamisesta sekä yrittäjätoimintansa laadussa, laajuudessa tai muodossa taikka yrittäjän työpanoksessa tapahtuvista olennaisista muutoksista. Niin ikään yrittäjä on velvollinen viipymättä ilmoittamaan eläkelaitokselle tässä laissa tarkoitettua yrittäjätoiminnan päättymisestä.

Yrittäjän 1 momentissa tarkoitettua ilmoitusvelvollisuudesta riippumatta eläkelaitos voi vaatia yrittäjältä selvityksen 1 momentissa tarkoitetuista sekä muista vastaavista seikoista, jotka voivat vaikuttaa tämän lain mukaiseen vakuuttamisvelvollisuuteen, työeläkevakuutusmaksuun, vakuutuksen hoitoon ja työtuloon.

150 §

Selvitys eläkkeensaajalta eläkkeen määrään ja eläkeoikeuteen liittyvistä seikoista

Eläkelaitos voi eläkkeensaajan ilmoitusvelvollisuudesta riippumatta vaatia eläkkeensaajalta selvityksen eläkkeen määrään ja eläkeoikeuteen vaikuttavista seikoista, jos on aihetta epäillä, että näissä seikoissa on tapahtunut muutoksia.

151 §

Eläketurvakeskuksen ja eläkelaitoksen oikeus saada tietoja valvontaa varten

Eläketurvakeskuksella on oikeus salassapitosäynnösten ja muiden tiedon saantia koskevien rajoitusten estämättä saada yritykseltä, lakisäateistä vakuutusta toimeenpanevalta vakuutus- ja eläkelaitokselta, vero- ja muulta viranomaiselta sekä muulta taholta, johon julkisuuslakia sovelletaan, tiedot, jotka ovat välttämättömiä 143 §:n 1 momentissa sekä Eläketurvakeskuksesta annetun lain 2 §:n 2 momentin 1 kohdassa tarkoitetun valvontavelvollisuuden täyttämiseksi.

Eläketurvakeskuksella on valvontavelvollisuuden täyttämiseksi lisäksi oikeus saada veroviranomaisilta joukkotietoina:

1) elinkeinoyhtymien nimi- ja yhteystiedot sekä välttämättömät tiedot elinkeinotoiminnasta ja sen tulosta sekä maksetuista palkoista;

2) elinkeinoyhtymän osakkaiden nimi- ja yhteystiedot, henkilötunnukset sekä välttämättömät tiedot työskentelystä ja asemasta yrityksessä, ansio- ja pääomatulo-osuudesta, rahapalkasta, luontaiseduista ja yksityisotoista ja osuudesta yhtymän tuloon ja varallisuuteen samoin kuin välttämättömät tiedot muualta kuin elinkeinoyhtymästä saadusta rahapalkasta ja luontaisedusta;

3) liikkeen ja ammatinharjoittajien nimi- ja yhteystiedot, henkilötunnukset sekä välttämättömät tiedot ansio- ja pääomatulo-osuudesta, puolisolle jaetusta ansio- ja pääomatulo-osuudesta, rahapalkasta, luontaiseduista ja liikevaihdosta.

Eläketurvakeskuksella on oikeus saada

2 momentissa tarkoitetut tiedot, vaikka se ei olisi tietopyynnössään yksilöinyt joukkotietona valvontakäsittelyyn otettavia yrityksiä tai yrittäjiä, vaikka valvontakäsittely ei olisi vielä vireillä ja vaikka verotusta ei olisi vielä vahvistettu. Valvontatehtävän täytäntöönpanoa varten Eläketurvakeskuksella on oikeus yhdistää ja käsitellä 2 momentissa tarkoitettuja henkilötietoja. Yhdistettyjä tietoja voidaan säilyttää viisi vuotta, kuitenkin enintään valvontakäsittelyn päättymiseen saakka. Yhdistettyjä tietoja ei saa luovuttaa edelleen.

Eläkelaitoksella on oikeus salassapitosäynnösten ja muiden tiedon saantia koskevien rajoitusten estämättä saada veroviranomaiselta tiedot, jotka ovat välttämättömiä 144 §:ssä tarkoitetun valvontavelvollisuuden täyttämiseksi.

Tässä pykälässä tarkoitettuja tietoja saa hakea teknisen käyttöyhteyden avulla ilman sen suostumusta, jonka etujen suojaamiseksi salassapitovelvollisuus on säädetty.

152 §

Tietojen antaminen viranomaisille ja luottotietotoimintaa harjoittavalle rekisterinpitäjälle

Eläkelaitoksella ja Eläketurvakeskuksella on oikeus sen lisäksi, mitä julkisuuslaissa säädetään, salassapitosäynnösten ja muiden tiedon saantia koskevien rajoitusten estämättä antaa tämän lain toimeenpanoon perustuvia tietoja seuraavasti:

1) asianomaiselle viranomaiselle ja toimielimelle ne tiedot, jotka ovat välttämättömiä EY:n sosiaaliturva-asetuksen tai sosiaaliturvasopimuksen mukaisten tehtävien toimeenpanossa;

2) verohallinnolle tiedot, jotka ovat välttämättömiä sille ennakkoperintälaissa säädetyn valvontavelvollisuuden täyttämiseksi silloin, kun on aihetta epäillä, että yrittäjä ei ole täyttänyt ennakonpidätysvelvollisuuttaan;

3) luottotietotoimintaa harjoittavalle rekisterinpitäjälle sellaiset tiedot yrittäjän tähän lakiin perustuvasta ulosottokelpoisesta työeläkevakuutusmaksusaatavasta, jotka luottotietorekisterin pitäjällä lain mukaan on oikeus tallettaa luottotietorekisteriin.

Eläkelaitoksen on sen lisäksi, mitä muualla laissa säädetään eläkelaitoksen velvollisuudesta antaa tietoja, annettava tiedot

1) Kansaneläkelaitokselle sairausvakuutuslaissa tarkoitettujen etuuksien laskemista varten; ja

2) verohallinnolle sairausvakuutuslaissa tarkoitettuna sairausvakuutusmaksun määrittämistä varten.

14 luku

Erinäisiä määräyksiä

153 §

Yrittäjien neuvonta

Ensisijainen vastuu tämän lain soveltamisalaan kuuluvien asioiden neuvonnasta on sillä eläkelaitoksella, jossa yrittäjä on järjestänyt eläketurvansa.

154 §

Eläkelaitosten yhteistyö

Eläkelaitosten on toimittava yhteistyössä tilastotietojen kokoamisessa ja muissa työeläkelakien toimeenpanoon ja kehittämiseen liittyvissä asioissa.

155 §

Korvaus erityisistä palveluista

Eläkelaitos voi periä yrittäjältä korvauksen yrittäjän pyynnöstä antamistaan erityisistä palveluista.

156 §

Päätös teoreettisen eläkkeen määrästä

Jos yrittäjä on työskennellyt kahdessa tai useammassa EU- tai ETA-maassa ja hän hakee kansaneläkettä, hänellä on oikeus pyynnöstä saada päätös siitä teoreettisen eläkkeen määrästä, jonka eläkelaitos ilmoittaa Kansaneläkelaitokselle hänen kansaneläkkeensä laskemista varten.

157 §

Eläkeoikeuden siirtäminen Euroopan yhteisöihin

Yrittäjällä on oikeus siirtää tässä laissa tarkoitettu eläkeoikeutensa Euroopan yhteisöihin siten kuin eläkeoikeuden siirtämisestä Suomen työeläkejärjestelmän ja Euroopan yhteisöjen eläkejärjestelmän välillä annetussa laissa (165/1999) säädetään.

Euroopan yhteisöihin siirtyvään ja sieltä palautettavaan eläkeoikeuteen sovelletaan eläkeoikeuden siirtämisestä Suomen työeläkejärjestelmän ja Euroopan yhteisöjen eläkejärjestelmän välillä annetun lain säännöksiä siltä osin kuin sanotussa laissa on tämän lain säännöksistä poikkeavia säännöksiä.

158 §

Virka-apu

Eläkelaitoksella ja Eläketurvakeskuksella on oikeus kuulusteluttaa todistajia käräjäoikeudessa omasta aloitteestaan tai asianosaisen pyynnöstä käsiteltävänä olevan asian selvittämistä varten.

159 §

Esteellisyys

Sen estämättä, mitä hallintolain (434/2003) 28 §:n 1 momentin 4 ja 5 kohdassa säädetään, eläkelaitoksen ja Eläketurvakeskuksen toimihenkilö ja hallituksen jäsen voivat käsitellä tämän lain täytäntöönpanoon kuuluvaa asiaa, joka koskee eläkelaitoksessa eläketurvaa järjestänyttä yrittäjää.

160 §

Asiakirjojen säilyttäminen

Eläkelaitoksen ja Eläketurvakeskuksen on säilytettävä tämän lain mukaisen eläketurvaa järjestämiseen ja eläkeasiaan liittyvät asiakirjat siten kuin arkistolaisissa (831/1994) ja työntekijän eläkelain 218 §:ssä säädetään.

161 §

Ajanjaksojen pituuksien laskeminen

Laskettaessa ajanjaksojen pituuksia kalenterikuukauteen katsotaan sisältyvän 30 päivää, kun:

- 1) arvioidaan, sovelletaanko yrittäjään tätä lakia;
- 2) määrätään tämän lain mukaista työeläkevakuutusmaksua;
- 3) lasketaan tämä lain mukaista eläkettä; ja

Helsingissä 22 päivänä joulukuuta 2006

4) maksetaan kuntoutusrahaa.

Tarkemmin 1 momentissa tarkoitettujen ajanjaksojen laskemisesta säädetään valtioneuvoston asetuksella.

162 §

Voimaantulo

Tämän lain voimaantulosta säädetään erikseen lailla.

Tasavallan Presidentti

TARJA HALONEN

Sosiaali- ja terveysministeri *Tuula Haatainen*

N:o 1273

Laki**yrittäjän eläkelain voimaannpanosta**

Annettu Helsingissä 22 päivänä joulukuuta 2006

Eduskunnan päätöksen mukaisesti säädetään:

1 §

Yrittäjän eläkelaki (1272/2006) tulee voimaan 1 päivänä tammikuuta 2007. Sitä sovelletaan siinä tarkoitettuun yrittäjätoimintaan lain voimaantulosta lukien. Ennen yrittäjän eläkelain voimaantuloa voidaan ryhtyä lain täytäntöönpanon edellyttämiin toimenpiteisiin.

Jos henkilö on vakuutettu yrittäjän eläkelain voimaantullessa työntekijän eläkelain (395/2006) mukaan samasta työskentelystä, joka yrittäjän eläkelain 3 §:n avopuolisointa koskevan säännöksen perusteella olisi vakuutettava yrittäjän eläkelain mukaisesti, yrittäjä vakuutetaan yrittäjän eläkelain mukaisesti vakuutushakemuksen saapumista seuraavan kuukauden alusta ja henkilö vakuutetaan työntekijän eläkelain mukaan tähän saakka.

Yrittäjän eläkelakia sovelletaan myös ennen 1 päivänä tammikuuta 2007 myönnettyyn yrittäjien eläkelain (468/1969) mukaiseen eläkkeeseen. Jos ennen 1 päivänä tammikuuta 2007 myönnettyä eläkettä määrättäessä kuitenkin on noudatettu yrittäjien eläkelain muuttamisesta annettujen lakien (638/2003 ja 891/2004) sekä yrittäjien eläkelain muuttamisesta annetun lain voimaantulosäännöksen muuttamisesta annetun lain (892/2004) voimaan tullessa voimassa olleita säännöksiä,

noudatetaan, mitä edellä mainituissa laeissa säädetään.

2 §

Tällä lailla kumotaan 14 päivänä heinäkuuta 1969 annettu yrittäjien eläkelaki siihen myöhemmin tehtyine muutoksineen.

Jos muussa laissa tai sen nojalla annetussa säännöksessä viitataan yrittäjien eläkelakiin, viittaus tarkoittaa yrittäjän eläkelain mukaisia vastaavia säännöksiä, jollei yrittäjän eläkelaista tai tästä laista muuta johdu.

3 §

Tässä laissa tarkoitetaan *YEL-lailla* 14 päivänä heinäkuuta 1969 annettua yrittäjien eläkelakia siihen myöhemmin tehtyine muutoksineen, huomioon ottaen myös 1 §:n 4 momentissa mainitut lait.

4 §

YEL-lain mukaisen vakuutuksen katsotaan muuttuneen yrittäjän eläkelaisa tarkoitetuksi vakuutukseksi.

Jos yrittäjä kirjallisesti irtisanoo yrittäjän eläkelain voimaantulovuonna vakuutuksen päättymään voimaantulovuoden kesä-, syys- tai joulukuun viimeisenä päivänä, vakuutuksen ei ole tarvinnut jatkua yhtä vuotta.

Irtisanomisen on tapahduttava viimeistään kolme kuukautta ennen vakuutuksen päättämispäivää.

Valtioneuvoston työeläkevakuutusyhtiölle myöntämä YEL-lain mukaisen toiminnan harjoittamista koskeva toimilupa muuttuu yrittäjän eläkelain voimaantullessa YEL-lain osalta yrittäjän eläkelain mukaista toimintaa koskevaksi toimiluvaksi. Yrittäjän eläkelaisa tarkoitettun vakuutuskassan sääntöjen mukainen YEL-lain alainen vakuutustoiminta muuttuu yrittäjän eläkelain tultua voimaan yrittäjän eläkelain mukaiseksi vakuutustoiminnaksi.

5 §

Yrittäjän eläkelain 4 §:n 1 momentissa tarkoitettua 18 vuoden ikärajaa sovelletaan vuoden 1986 jälkeen syntyneen yrittäjän mainitussa laissa tarkoitettuun yrittäjätoimintaan, joka jatkuu 1 päivänä tammikuuta 2005 tai alkaa sen jälkeen. Samassa lainkohdassa tarkoitettua 68 vuoden ikärajaa sovelletaan yrittäjän mainitussa laissa tarkoitettuun yrittäjätoimintaan, joka jatkuu 1 päivänä tammikuuta 2005 tai alkaa sen jälkeen ja joka jatkuu mainittua ajankohtaa edeltävä aika mukaan lukien yhdenjaksoisesti vähintään neljä kuukautta.

Yrittäjän eläkelain 67 §:n mukaan eläkkeen perusteena olevaa kokonaistyötuloa laskettaessa 23 vuoden iän täyttämistä edeltävälle ajalle vahvistettu työtulo otetaan huomioon 1 päivänä tammikuuta 2005 lukien. Siltä osin kuin yrittäjälle ennen 1 päivänä tammikuuta 2005 vahvistettu työtulo otetaan eläkkeen perusteena olevaa työtuloa laskettaessa huomioon, se korotetaan vuoden 2004 tasoon 31 päivänä joulukuuta 2004 voimassa olleen työntekijäin eläkelain (395/1961, TEL) 9 §:ssä tarkoitettulla indeksillä, jossa palkkatason muutoksen painokerroin on 0,5 ja hintatason muutoksen painokerroin on 0,5, ja siitä laskentahetken tasoon yrittäjän eläkelain 89 §:ssä tarkoitettulla palkkakertoimella.

6 §

Yrittäjä, joka on vapautettu vakuuttamisvelvollisuudesta YEL-lain 3 §:n perusteella sellaisena kuin se oli voimassa 31 päivänä joulukuuta 2001 tai jätetty vakuuttamatta YEL-lain 3 §:n ja TEL:n 8 §:n perusteella sellaisina kuin ne olivat voimassa 31 päivänä

joulukuuta 2004, on vakuuttamisvelvollinen 1 päivänä tammikuuta 2007 alkaen. Yrittäjän on otettava yrittäjän eläkelain mukainen vakuutus 30 päivään kesäkuuta 2007 mennessä.

Ennen 1 päivänä tammikuuta 1961 syntynyt yrittäjä, joka on vapautettu vakuuttamisvelvollisuudesta 1 momentissa mainitun säännöksen perusteella, ei kuitenkaan ole vakuuttamisvelvollinen niin kauan kuin hän täyttää vapauttamiselle yrittäjän eläkelain voimaantullessa voimassa olleen lain mukaan asetetut edellytykset.

7 §

Yrittäjä, jolla on YEL-lain mukainen vakuutus, mutta joka yrittäjän eläkelain 4 §:n 1 momentin 3 kohdan perusteella ei ole enää vakuuttamisvelvollinen, voi päättää vakuutuksensa yrittäjän eläkelain voimaantulosta lukien. Vakuutusta ei päätetä takautuvasti.

8 §

Jos yrittäjä on yrittäjän eläkelain 116 §:n perusteella maksanut lisätyöeläkevakuutusmaksua tai pienennettyä työeläkevakuutusmaksua, hänen 1 päivän tammikuuta 2005 jälkeiseen aikaan kohdistuvat työtulonsa otetaan huomioon yrittäjän maksamien vakuutusmaksujen mukaisina siten kuin mainitun lain 67 §:ssä säädetään, vaikka yrittäjän eläke tulisi YEL-lain muuttamisesta annetun lain (638/2003) voimaantulosäännöksen 2 momentin tai työntekijäin eläkelain muuttamisesta annetun lain (634/2003) voimaantulosäännöksen 8 tai 9 momentin perusteella muutoin määrättäväksi mainittujen lakien voimaan tullessa voimassa olleiden säännösten perusteella.

9 §

Jos yrittäjän työeläkevakuutusmaksut ovat yrittäjän eläkelain 119 §:n perusteella vähentyneet, kokonaistyötulo lasketaan vuodelle 2005 ja sen jälkeisille kalenterivuosille vahvistetusta työtulosta sanotun lain 67 §:n 3 momentin mukaisesti. Vuosille 1993—2004 vahvistetuista työtuloista vähentäminen tapahtuu kertomalla kalenterivuoden kullekin ajanjaksoille vahvistettu työtulo samalta ajan-

jaksolta saatujen vakuutusmaksujen ja samalle ajanjaksolle määrättyjen vakuutusmaksujen suhteella.

10 §

Mitä työntekijän eläkelain 37 ja 107—111 §:ssä säädetään viimeisen eläkelaitoksen järjestelystä, ei sovelleta silloin, kun eläkkeenhakija saa tai hänellä on oikeus saada ennen 1 päivää tammikuuta 2004 vireille tulleen hakemuksen perusteella omaan työtai virkasuhteeseen taikka yrittäjätoimintaan perustuvaa eläkettä taikka maatalousyrittäjien sukupolvenvaihdoseläkkeestä annetun lain (1317/1990) mukaista eläkettä, maatalousyrittäjien luopumiskorvauksesta annetun lain (1330/1992) mukaista luopumiskorvausta tai maatalousyrittäjien luopumistuesta annetun lain (1293/1994) mukaista luopumistukea ja hän hakee uutta eläkettä tai hänelle aikaisemmin myönnetyn eläkkeen jatkamista. Mainittuja säännöksiä ei sovelleta myöskään silloin, kun ennen 1 päivää tammikuuta 2004 vireille tulleen hakemuksen perusteella myönnettyä ja sittemmin keskeytettyä eläkettä ryhdytään maksamaan uudelleen. Jos edunjättäjä sai kuollessaan sellaista eläkettä, johon ei ole sovellettu tämän pykälän ensimmäisessä virkkeessä mainittuja säännöksiä, niitä ei sovelleta myöskään hänen jälkeensä myönnettävään perhe-eläkkeeseen.

11 §

Yrittäjän eläkelain 69 §:ssä tarkoitettu eläkeote lähetetään yrittäjälle ensimmäisen kerran viimeistään vuonna 2008.

Yrittäjän eläkelain 69 §:n 2 ja 3 momentissa tarkoitettua viiden vuoden määräaika sovelletaan vuonna 2013 ja sen jälkeen.

Vuonna 2008 lähetettävällä yrittäjän eläkeotteella on tiedot yrittäjän eläkelain 69 §:n 1 momentin 1—3 kohdassa tarkoitettusta yrittäjätoiminnasta ja muista työansioista sekä etuuksista kymmeneltä eläkeotteen lähettämistä edeltävältä kalenterivuodelta, vuonna 2009 vastaavat tiedot ovat yhdeksältä, vuonna 2010 kahdeksalta, vuonna 2011 seitsemältä ja vuonna 2012 kuudelta eläkeotteen lähettämistä edeltävältä vuodelta. Lain 69 §:n 1 momentin 2 ja 3 kohdassa tarkoitettuja tietoja ei kuitenkaan ilmoiteta eläkeotteella aikaisemmalta ajalta kuin vuodesta 2005 lukien.

12 §

Yrittäjän eläkelain 69 §:n 3 ja 4 momentissa, 106 §:ssä, 107 §:n 4 momentissa sekä 121 §:ssä tarkoitettua viiden vuoden vanhentumisaikaa sovelletaan vuoden 2013 alusta lukien. Vuosina 2007 ja 2008 mainittu vanhentumisaika on kymmenen vuotta, vuonna 2009 yhdeksän, vuonna 2010 kahdeksan, vuonna 2011 seitsemän ja vuonna 2012 kuusi vuotta. Mainittuja vanhentumisaikoja laskettaessa otetaan huomioon myös ennen yrittäjän eläkelain voimaantuloa kulunut aika.

13 §

Työkyvyttömyyseläkkeen kertakorotus lisätään ensimmäisen kerran 1 päivänä tammikuuta 2010. Kertakorotus lisätään myös sellaiseen työkyvyttömyyseläkkeeseen, jossa eläketapahtuma on sattunut ennen 1 päivää tammikuuta 2006. Tällöin kertakorotus lisätään sen korotusprosentin mukaisesti, joka vastaa yrittäjän ikää vuoden 2010 alussa, edellyttäen, että työkyvyttömyyseläkkeen alkamisesta on tuolloin kulunut vähintään viisi kalenterivuotta.

Kun työkyvyttömyyseläkkeen eläketapahtuma on sattunut ennen 1 päivää tammikuuta 2006, kertakorotus lisätään ennen 1 päivää tammikuuta 2005 voimassa olevan TEL:n 8 ja 8 a §:n mukaisesti yhteensovitettuun eläkkeeseen. Jos perhe-eläke määrätään yrittäjän eläkelain voimaantullessa voimassa olleiden säännösten mukaan, kertakorotus lisätään ennen 1 päivää tammikuuta 2005 voimassa olevan TEL:n 8 ja 8 a §:n mukaan yhteensovitettuun perhe-eläkkeeseen.

14 §

Vuonna 2010 ja sen jälkeen alkavat vanhuuseläkkeet muunnetaan elinaikakertoimella yrittäjän eläkelain 76 §:n mukaisesti. Elinaikakerroin vahvistetaan ensimmäisen kerran vuodelle 2009.

Vanhuuseläke muunnetaan vanhuuseläkkeen alkamisvuodelle vahvistetulla elinaikakertoimella, jos vanhuuseläke alkaa ennen sitä vuotta, jona yrittäjä täyttää 62 vuotta. Vastaavasti, jos työkyvyttömyyseläke muuttuu vanhuuseläkkeeksi ennen sitä vuotta, jona yrittäjä täyttää 62 vuotta, eläke tarkistetaan sille vuodelle vahvistetulla elinaikakertoimella, jona yrittäjän eläke muuttui vanhuuseläkkeeksi.

15 §

Yrittäjän eläkelain 136 §:ää sovelletaan poistohakemuksiin, jotka tulevat vireille 1 päivänä tammikuuta 2007 tai sen jälkeen.

16 §

Jos eläketapahtuma on vuosina 2006—2009, tulevan ajan ansiota määrättäessä otetaan vuoden 2004 työansiona huomioon kokonaistyötulo, jonka perusteella tulevan ajan eläkeosuus olisi laskettu, jos yrittäjä olisi tullut työkyvyttömäksi 31 päivänä joulukuuta 2004, ja vuoden 2005 työansiot otetaan huomioon siten kuin yrittäjän eläkelain 70—72 §:ssä säädetään. Tällöin tarkasteluaikana käytetään vastaavasti tulevan ajan ansion perusteena huomioon otettavien vuosien määrää. Jos eläketapahtuma sattuu vuonna 2010, otetaan vuoden 2005 työansiot huomioon siten kuin yrittäjän eläkelain 65 §:ssä, 70—72 §:ssä ja 74 §:n 1 ja 2 momentissa säädetään ja tarkasteluaika määrätään vastaavasti vuosien 2005—2010 perusteella. Yrittäjän eläkelain 22 §:n 1 momentin 2 kohdassa tarkoitettua ansioedellytystä määrättäessä otetaan huomioon työansioita kuntoutushakemuksen vireille tuloa edeltävän viiden kalenterivuoden ajalta.

17 §

Jos yrittäjä, jonka hakemus eläkkeen maksamisesta ulkomaille on hylätty ennen 1 päivänä tammikuuta 2003 voimassa olleen YEL-lain 17 §:n ja TEL:n 9 a §:n perusteella, hakee eläkkeensä maksamista ulkomaille uudelleen, eläkkeestä maksetaan ulkomaille uuden hakemuksen saapumisen jälkeen erääntyneet erät.

18 §

Jos ennen 1 päivänä tammikuuta 1982 alkanutta ja yhdenjaksoisesti jatkunutta osatyökyvyttömyyseläkettä saavan yrittäjän työkyky muuttuu siten, että hänellä on oikeus saada täyttä työkyvyttömyyseläkettä ja muutoksen voidaan arvioida kestävän vähintään vuoden, osatyökyvyttömyyseläke muutetaan täydeksi työkyvyttömyyseläkkeeksi muutosta seuraavan kuukauden alusta lukien.

19 §

Ennen 1 päivää heinäkuuta vuonna 1990

kuolleen edunjättäjän jälkeen perhe-eläkettä saavalla pitkäaikaisesti työkyvyttömällä lapsella on oikeus saada perhe-eläkettä niin kauan kuin työkyvyttömyys yhdenjaksoisesti jatkuu. Perhe-eläkkeen maksamisen jatkaminen sen jälkeen, kun lapsi täyttää 18 vuotta, edellyttää eri hakemusta.

Täysorvon lisää saavan perhe-eläkkeen saajan oikeus täysorvon lisää määrätty ennen yrittäjän eläkelain voimaantuloa voimassa olleen TEL:n mukaisesti silloinkin, kun perhe-eläkkeen määrä tulee tarkistettavaksi yrittäjän eläkelain tultua voimaan.

20 §

Oikeus leskeneläkkeeseen on 1 päivänä heinäkuuta 1950 tai sitä ennen syntyneellä leskellä siten kuin työntekijän eläkelain voimaantulon (396/2006) 19 §:ssä säädetään.

21 §

Lesken uuden avioliiton takia lakkautettua leskeneläkettä aletaan maksaa lesken hakemuksesta uudelleen yrittäjän eläkelain voimaantullessa voimassa olleiden YEL-lain 17 §:n ja TEL:n 4 b §:n 2 momentin mukaisesti, jos lesken uusi avioliitto purkautuu ennen yrittäjän eläkelain voimaantuloa ja hakemus uudelleen maksamisesta toimitetaan eläkelaitokselle kuuden kuukauden kuluessa yrittäjän eläkelain voimaantulosta.

22 §

Ammatillisen kuntoutuksen edellytyksenä oleva työansioedellytys täyttyy, kun yrittäjän eläkkeessä on otettu huomioon tuleva aika ennen 1 päivänä tammikuuta 2005 voimassa olevien YEL-lain 6 §:n ja TEL:n 6 a ja 6 b §:n mukaisena.

23 §

Jos yrittäjä on harjoittanut yrittäjän eläkelaiissa tarkoitettua yrittäjätoimintaa ennen 1 päivää tammikuuta 2005, yrittäjän eläkelain 61 §:n 3 momentissa tarkoitettu teoreettiseen eläkkeeseen tuleva erillinen lisä lasketaan sen kokonaistyötulon perusteella, jonka perusteella ennen 1 päivänä tammikuuta 2005 myönnettävää eläkettä määrättäessä olisi otettava huomioon tuleva aika tai sitä vastaava ansio ennen 1 päivänä tammikuuta 2005 voimassa olevan YEL-lain perusteella.

24 §

Eläkkeeseen, jonka eläketapahtuma on ennen 1 päivää tammikuuta 2007, sovelletaan ennen 1 päivänä tammikuuta 2007 voimassa olevia YEL-lain 17 §:ää ja TEL:n 8 §:n 6 momenttia myös yrittäjän eläkelain voimaantulon jälkeen.

Yrittäjän eläkelain mukaisesta eläkkeestä ei vähennetä sellaista sotilasvammalain (404/1948) mukaista korvausta, joka perustuu vuosien 1939—1945 sodissa saatuun vammaan.

25 §

Jos yrittäjä saa maatalousyrittäjien sukupolvenvaihdoseläkkeestä annetun lain mukaista eläkettä, maatalousyrittäjien luopumiskorvauksesta annetun lain mukaista luopumiskorvausta, maatalousyrittäjien luopumistuesta annetun lain tai maatalouden harjoittamisesta luopumisen tukemisesta annetun lain (612/2006) mukaista luopumistukea, eläkettä karttuu sen aikaisesta yrittäjän eläkelain mukaan vakuutetun yrittäjätoiminnan kokonaistyötulosta 1,5 prosenttia vuodessa. Luopumistukea maksavaa eläkelaitosta pidetään viimeisenä eläkelaitoksena silloinkin, kun eläkkeensaajalle myönnetään vanhuuseläke.

Edellä 1 momentissa tarkoitetun sukupolvenvaihdoseläkkeen, luopumiskorvauksen ja luopumistuen perusmäärä otetaan huomioon:

- 1) eläkkeenä, jota saavalla ei ole oikeutta osa-aikaeläkkeeseen;
- 2) lesken eläkettä määrättäessä lesken ansiotyön perusteella saamana eläkkeenä;
- 3) yrittäjän eläkelain 85 §:n 2 momentissa tarkoitettuna eläkkeenä; ja
- 4) yrittäjän eläkelain 68 §:n 5 momentissa tarkoitettuna eläkkeenä.

26 §

Eläke, jonka eläketapahtuma on ennen vuotta 2005, määräytyy ennen vuotta 2005 voimassa olleen YEL-lain mukaisesti, jollei mainitun lain muuttamisesta annettujen lakien (638/2003 ja 891/2004) voimaantulosäännöksistä ja lain 638/2003 voimaantulosäännösten muuttamisesta annetusta laista (892/2004) muuta johdu.

Sellaiseen työkyvyttömyys-, työttömyys- ja perhe-eläkkeeseen, jonka eläketapahtuma on vuonna 2005, sovelletaan 31 päivänä joulu-

kuuta 2004 voimassa olleen YEL-lain säännöksiä. Jos kuitenkin yrittäjä on täyttänyt 63 vuotta ennen työkyvyttömyyden alkamista, hänelle myönnetään työkyvyttömyyseläkkeen sijaan vanhuuseläke ansaitun suuruisena. Jos yrittäjä täyttää 63 vuotta ennen sairausvakuutuslain (1224/2004) 12 luvun 3 §:ssä tarkoitetun ensisijaisuusajan täyttymistä, työkyvyttömyyseläkkeen sijaan eläke lasketaan ja myönnetään vanhuuseläkkeenä 63 vuoden iän täyttämistä seuraavan kuukauden alusta.

Jos perhe-eläkkeen eläketapahtuma on vuoden 2005 jälkeen, mutta perhe-eläke määräytyy sellaisen edunjäntäjän saaman eläkkeen perusteella, joka on yhteensovitettu ennen 1 päivänä tammikuuta 2005 voimassa olleen YEL-lain mukaisesti, myös perhe-eläke yhteensovitetaan edellä tarkoitetun lain mukaisesti. Tällöin yhteensovitusrajaa laskettaessa ei kuitenkaan vähennetä perhe-eläkelain (38/1969) mukaan suoritettavaa lapsen eläkkeen perusmäärää tai leskeneläkkeen perusmäärää.

Ennen 1 päivää tammikuuta 2005 harjoitetusta yrittäjätoiminnasta karttunut eläkeoikeus lasketaan 31 päivänä joulukuuta 2004 voimassa olleen YEL-lain mukaan. Ennen 1 päivää tammikuuta 2005 alkanut ja sanottuna ajankohtana jatkuva yrittäjätoiminta katsotaan tällöin päättyneeksi 31 päivänä joulukuuta 2004. Eläke lasketaan erikseen myös sellaisen yrittäjäjakson perusteella, joka on vuoden 2004 loppuun mennessä jatkunut vähemmän kuin neljä kuukautta, mutta kuitenkin vähintään kuukauden, jos kyseinen yrittäjäjakso jatkuu vuonna 2005 ja tämä aika mukaan lukien kestää vähintään neljä kuukautta, tai jos kyseinen yrittäjäjakso on alkanut 31 päivänä joulukuuta 2004 voimassa olleen YEL-lain 7 §:n 3 momentissa tarkoitetun työtulon tarkistuksen johdosta. Karttunut eläkeoikeus korotetaan vastaamaan eläkkeen laskentavuoden tasoa palkkakertoimella.

27 §

Ennen vuotta 1947 syntyneen yrittäjän osa-aikaeläkkeeseen ja sen jälkeen myönnettävään vanhuuseläkkeeseen sovelletaan, mitä säädetään YEL-lain 17 §:ssä sekä TEL:n 4 §:n 2 momentissa, 4 f §:n 1 momentin johdantokappaleessa, 4 g §:n 2 momentissa sekä 5 §:n 4 momentissa, sellaisina kuin ne

olivat voimassa 31 päivänä joulukuuta 2004, sekä YEL-lain 17 §:ssä ja TEL:n 5 §:n 6 momentissa, sellaisina kuin ne olivat voimassa 31 päivänä joulukuuta 2002. Tällaisella yrittäjällä on oikeus varhennettuun vanhuuseläkkeeseen 60 vuoden iän täyttämistä seuraavan kuukauden alusta. Varhennusvähenneys tehdään 65 vuoden iästä eläkkeen alkamiseen 31 päivänä joulukuuta 2004 voimassa olleiden YEL-lain 17 §:n ja TEL:n 5 a §:n 2 momentissa mainittujen varhennuskerroimien mukaisesti.

Edellä 1 momentissa tarkoitettulla yrittäjällä on oikeus saada vanhuuseläke vähentämättömänä 63 vuotta täytettyään. Jos kuitenkin yrittäjä jatkaa osa-aikatyössä 65 vuotta täytettyään, osa-aikaeläke muuttuu samansuuruiseksi vanhuuseläkkeeksi 65 vuoden iän täyttämistä seuraavan kalenterikuukauden alusta. Tällöin työansioista karttuu eläkettä 1,5 prosenttia vuodessa 65 vuoden iän täyttämistä seuraavan kalenterikuukauden alun ja 68 vuoden iän täyttämiskuukauden lopun välisenä aikana. Jos osa-aikatyöstä karttunut vanhuuseläke alkaa myöhemmin kuin 68 vuoden iän täyttämistä seuraavan kuukauden alusta, lykättyä eläkkeen osaa korotetaan siten kuin yrittäjän eläkelain 9 §:n 3 momentissa säädetään. Mitä tässä pykälässä säädetään, sovelletaan myös silloin, kun myönnetään uutta eläkettä sellaisen osa-aikaeläkkeen jälkeen, jonka eläketapahtuma on ennen 1 päivää tammikuuta 2005.

28 §

Ennen vuotta 1950 syntyneellä pitkäaikaisesti työttömällä yrittäjällä on oikeus työttömyyseläkkeeseen siten kuin yrittäjän eläkelain voimaan tullessa voimassa olleissa YEL-lain, sen muuttamisesta annettujen lakien voimaantulosäännöksissä ja mainittujen voimaantulosäännösten muuttamisesta annetuissa laeissa säädetään. Muilta osin työttömyyseläkkeeseen ja sen saajaan sovelletaan, mitä yrittäjän eläkelain voimaan tullessa voimassa olevien YEL-lain 17 §:ssä ja TEL:n 4 c §:ssä, 5 §:n 1 momentin 1 kohdassa ja 3 momentissa, 10 d §:n 7 momentissa ja 17 b §:n 3 momentissa säädetään.

Sen estämättä, mitä 1 momentissa säädetään, yrittäjän oikeus tulevan ajan eläkkeeseen määräytyy samalla tavoin kuin se mää-

räytyisi, jos työttömyyseläkkeen eläketapahtuma olisi 31 päivänä joulukuuta 2006. Tällöin tulevan ajan eläkkeen perusteena olevaa palkkaa laskettaessa ansiot otetaan huomioon 31 päivään joulukuuta 2006 saakka.

29 §

Tässä ja 30 §:ssä lisäeläkkeellä tarkoitetaan YEL-lain 11 §:n 1 momentin mukaista lisäeläkettä sellaisena kuin sanottu momentti oli voimassa 31 päivänä joulukuuta 2000.

Lisäeläkevakuutus päätetään 31 päivänä joulukuuta 2006 ja ansaitusta lisäeläkkeestä muodostetaan vapaakirja. Yrittäjällä on oikeus sanottuun lisäeläkkeen vapaakirjaan ja aiempiin työeläkelakien mukaisiin vapaakirjoihin aikaisintaan lisäeläkevakuutukseen liittyvästä eläkeistä. Vapaakirjan saaminen lisäeläkevakuutukseen liittyvässä eläkeissä edellyttää, että yrittäjän yrittäjätoiminta jatkuu sanottuun eläkeikään tai päättyy aikaisintaan neljä kuukautta ennen sanotun eläkeiän täyttämistä. Jatkuvaan yrittäjätoimintaan liittyvän perusturvan mukaisen eläkkeen yrittäjä saa aikaisintaan 60 vuoden iässä.

Jos yrittäjä täyttää lisäeläkevakuutukseensa liittyvän eläkeiän viimeistään 31 päivänä joulukuuta 2010, hänellä on oikeus jatkaa lisäeläkevakuutustaan. Yrittäjällä on oikeus lisäeläkkeeseen ja aiempiin työeläkelakien mukaisiin vapaakirjoihin aikaisintaan lisäeläkevakuutukseen liittyvästä eläkeistä. Lisäeläkkeen saaminen edellyttää, että yrittäjätoiminta jatkuu sanottuun eläkeikään tai päättyy aikaisintaan neljä kuukautta ennen mainitun eläkeiän täyttämistä.

Myönnettäessä eläke 62 vuotta alemmassa iässä eläke muunnetaan vastaamaan 62 vuotta alemmaa ikää siten kuin sosiaali- ja terveysministeriön asetuksella tarkemmin säädetään. Muutoin lisäeläkevakuutukseen sovelletaan, mitä YEL-lain 11 §:n 1 momentin, sellaisena kuin se oli voimassa 31 päivänä joulukuuta 2000, nojalla annetuissa säädöksissä sekä yrittäjien eläkelain muuttamisesta annetun lain (638/2003) voimaantulosäännöksen 10 momentissa säädetään.

Sellaiseen yrittäjään, joka on täyttänyt lisäeläkevakuutukseensa liittyvän 65 vuotta alemman eläkeiän ennen 1 päivää tammikuuta 2005, sovelletaan 31 päivänä joulukuuta 2004 voimassa olleita säännöksiä.

30 §

Eläkelaitosten keskinäistä vastuuta koskevaa yrittäjän eläkelain 139 §:ää sovellettaessa ei oteta huomioon lisäeläkettä. Sanotun pykälän mukaisiin eläkkeisiin luetaan kuitenkin maksetun lisäeläkkeen ja sitä vastaavan eläkelaitoksen vastuulla olevan eläkkeenosan (*rahastoidun eläkkeen*) erotus siltä osin kuin lisäeläkkeen vastuuvelan katteena olevilta sijoituksilta vaadittava tuotto ei niihin riitä. Lisäeläkkeen määrästä eläkelaitoksen vastuulla on se osuus, joka vastaa 1 päivänä tammikuuta 2007 voimaan tulevien sosiaali- ja terveysministeriön vahvistamien laskuperusteiden mukaisesti eläkelaitokselle suoritettavia vakuutusmaksuja tai laskettavaa eläkevastuuta.

Jos lisäeläke jää kokonaan tai osittain turvaamatta eläkelaitoksen konkurssin vuoksi, yrittäjän eläkelain 1 §:n 3 momentissa tarkoitetut eläkelaitokset vastaavat siitä yhteisesti soveltuvien osin työntekijän eläkelain 181 §:n mukaisesti. Jos kuitenkin vaje on vähäinen, se katetaan ensisijaisesti kysymyksessä olevan eläkelaitoksen varoista.

Lisäeläkkeen laskuperusteet tarkistetaan kuolevuusperusteen osalta 1 päivästä tammikuuta 2007 lukien ja maksutaso tarkistetaan vastaavasti. Kuolevuusperusteen muutos toteutetaan muuttamalla 1 momentissa tarkoitettu rahastoitu eläke kertynyttä rahastoa vastaavaksi.

31 §

Eläketurvakeskuksella on oikeus salassapitosäännösten ja muiden tiedon saantia koskevien rajoitusten estämättä saada 27—29 §:ssä tarkoitetun eläkkeen laskemista varten YEL-lain 17 §:n ja TEL:n 6 a §:ssä tarkoitetun eläkkeeseen oikeuttavan tulevan

ajan oikeuden määrittelyä sekä mainitun lain 7 f §:ssä tarkoitetun työeläkelisän laskemista varten välttämättömät tiedot.

Edellä 1 momentissa tarkoitettujen etuuk-sien myöntäjän tai maksajan on annettava tiedot Eläketurvakeskukselle sen määräämällä tavalla kultakin kalenterivuodelta seuraavan vuoden toukokuun loppuun tai muuhun Eläketurvakeskuksen kanssa sovittuun ajankoh-taan mennessä.

32 §

Ennen vuotta 1947 syntyneellä yrittäjällä on oikeus lapsikorotukseen 31 päivänä joulukuuta 2004 voimassa olleiden säännösten mukaan.

33 §

Eläketurvakeskuksen hankkimien TEL:n 13 b §:n 5 momentissa, sellaisena kuin se oli voimassa 31 päivänä joulukuuta 2006, tarkoitetun luottovakuutusyhtiön osakkeiden mahdollisesta myynnistä 31 päivänä joulukuuta 2005 jälkeen saaman tuoton johdosta palautettavaa osaa ei oteta huomioon työntekijän eläkelain vähimmäisehtojen mukaisen vakuutuksen keskimääräisessä työeläkevaakuutusmaksussa.

34 §

Tämä laki tulee voimaan 1 päivänä tammikuuta 2007.

TEL:n mukaista vähimmäisturvaa koskevaan eläkejärjestelyyn, johon työnantaja on sisällyttänyt itsensä TEL:n 1 §:n 3 momentin mukaisesti, sellaisena kuin se on laissa 395/1961 tai laissa 639/1966, sovelletaan sosiaali- ja terveysministeriön 28 päivänä joulukuuta 2004 vahvistamia työnantajan eläkevakuutuksen vapaakirjan ehtoja ja perusteita.

Helsingissä 22 päivänä joulukuuta 2006

Tasavallan Presidentti

TARJA HALONEN

Sosiaali- ja terveysministeri *Tuula Haatainen*

N:o 1274

Laki**työntekijän eläkelain muuttamisesta**

Annettu Helsingissä 22 päivänä joulukuuta 2006

Eduskunnan päätöksen mukaisesti
muutetaan 19 päivänä toukokuuta 2006 annetun työntekijän eläkelain (395/2006) 2 §:n 1 momentin 4 kohta, 3 §, 8 §:n 2 momentin 2 kohdan suomenkielinen sanamuoto, 25 §:n 4 momentti, 37 §:n 1 momentin 1 kohta ja 2 momentin 1 kohta, 43 §:n 3 momentti, 74 §:n 2 momentin 8 kohta, 107 §:n 4 momentti, 108 §:n 1 momentin 1 kohta, 109 §:n 1 momentti, 118 §, 123 §:n 1 momentin 1—9 kohta, 127 §:n 1 momentti, 143 §:n 2 momentti, 182:n 2 momentti ja 215 §:n 2 momentti sekä

lisätään 198 §:ään 2 momentti seuraavasti:

2 §

Keskeiset määritelmät

Tässä laissa tarkoitetaan:

4) *palkattomalla ajalla* aikaa, jolta työntekijälle on maksettu sairausvakuutuslain (1224/2004) mukaista äitiys-, erityisäitiys-, isyys- tai vanhempainrahaa taikka sairauspäivärahaa, osasairauspäivärahaa tai erityishoitorahaa, vuorotteluvapaalain (1305/2002) mukaista vuorottelukorvausta, työttömyysturvalain (1290/2002) mukaista ansioon suhteutettua päivärahaa tai koulutuspäivärahaa, julkisesta työvoimapalvelusta annetun lain (1295/2002) mukaista ansiotukea, aikuiskoulutustuesta annetun lain (1276/2000) mukaista aikuiskoulutustukea, työeläkelakien tai Kansaneläkelaitoksen kuntoutusetuuksista ja

kuntoutusrahaetuksista annetun lain (566/2005) mukaista kuntoutusrahaa, tapaturmavakuutuslain perusteella korvattavasta kuntoutuksesta annetun lain (625/1991) tai liikennevakuutuslain perusteella korvattavasta kuntoutuksesta annetun lain (626/1991) mukaista ansionmenetykskorvausta tai tapaturmavakuutuslain (608/1948), liikennevakuutuslain (279/1959) tai sotilastapaturmalain (1211/1990) mukaista päivärahaa;

3 §

Työeläkelait

Työeläkelakeja ovat yksityisten ja julkisten alojen työeläkelait. Yksityisten alojen työeläkelakeja ovat tämän lain lisäksi:

1) merimieseläkelaki (1290/2006)

HE 197/2006
 StVM 38/2006
 EV 176/2006

7 895029/193

- 2) yrittäjän eläkelaki (1272/2006); ja
 3) maatalousyrittäjän eläkelaki (1280/2006).
 Julkisten alojen työeläkelakeja ovat
 1) kunnallinen eläkelaki (549/2003) ja kunnallisen eläkelain voimaanpanolaki (550/2003);
 2) valtion eläkelaki (1295/2006) ja laki valtion eläkelain voimaanpanosta (1296/2006);
 3) evankelis-luterilaisen kirkon eläkelaki (298/1966) ja evankelis-luterilaisen kirkon perhe-eläkelaki (258/1970);
 4) ortodoksisesta kirkkokunnasta annettuun lakiin (521/1969) perustuvat eläkesäännökset;
 5) Kansaneläkelaitoksesta annetun lain (731/2001) 13 §:ään perustuvat eläkesäännökset;
 6) Suomen Pankista annetun lain (214/1998) 11 §:n 2 momentin 6 kohdan nojalla annettu eläkesääntö; ja
 7) eräiden valtakunnassa voimassa olevien valtion eläkkeitä koskevien säännösten soveltamisesta Ahvenanmaan maakunnassa annettu maakuntalaki (ÅFS 4/1997).

8 §

Luottamustehtävää hoitava henkilö

Luottamustehtävänä pidetään tehtävää:

- 2) jossa hän ei ole työ- tai virkasuhteessa eikä toimi yrittäjän eläkelaisissa tarkoitettuna yrittäjänä.

25 §

Oikeus työeläkekuntoutukseen

Edellä 1 momentin 2 kohdassa tarkoitetut tulevan ajan ansiot määräytyvät samoin kuin silloin, jos työntekijä olisi tullut työkyvyttömäksi kuntoutushakemuksen tullessa vireille. Ansioita määrättäessä ei kuitenkaan oteta huomioon palkattomilta ajoilta saatujen etuuksien perusteena olevia tuloja tai 76 §:n 4 momentissa tarkoitettuja tuloja.

37 §

Työkyvyttömyyseläke julkisten alojen työeläkelakien mukaan myönnetyn eläkkeen perusteella

Työntekijällä on oikeus työkyvyttömyyseläkkeeseen, jos hänelle tämän lain alaisen työskentelyn päätyttyä on myönnetty myöhempään virka- tai työsuhteeseen perustuva työkyvyttömyyseläke:

- 1) valtion eläkelain 35 §:n 1 momentin 2 kohdan;

Työntekijällä on oikeus työkyvyttömyyseläkkeeseen myös silloin, kun hänen yksityisten alojen työeläkelakien mukaisen eläkkeensä määrä kuukaudessa on enintään 688,02 euroa ja hänelle tämän lain alaisen työskentelyn päätyttyä on myönnetty myöhempään virka- tai työsuhteeseen perustuva työkyvyttömyyseläke palvelussuhteen kestäessä alkaneen työkyvyttömyyden perustella

- 1) valtion eläkelain 35 §:n 1 momentin 1 kohdan;

43 §

Työkyvyttömyyseläkkeen maksaminen takautavalta ajalta

Jos työkyvyttömyyseläke myönnetään takautuvasti osatyökyvyttömyyseläkkeenä tai täytenä työkyvyttömyyseläkkeenä 41 §:n 2 momentin perusteella, ja samalta ajalta on maksettu sairausvakuutuslain mukaista päivärahaa tai osasairauspäivärahaa, työkyvyttömyyseläkettä maksetaan tältä ajalta päivärahan määrän ylittävä osa.

74 §

Eläkkeeseen oikeuttavat palkattomat ajat

Palkattoman ajan etuuksien perusteena olevat tulot katsotaan sen kalenterivuoden ansioksi, johon etuusaika kohdentuu. Etuuksien perusteena olevat tulot oikeuttavat eläkkeeseen seuraavasti:

8) 65 prosenttia sairauspäivärahan, osasairauspäivärahan ja erityishoitorahan perusteena olevasta sairausvakuutuslaissa tarkoitettua työtulosta siltä ajalta, jolta etuus on maksettu työntekijälle, kuitenkin siten, että osasairauspäivärahan perusteena oleva tulo on puolet sairauspäivärahan perusteena olevasta työtulosta;

107 §

Työskentelyä sekä yksityisten että julkisten alojen työeläkelakien mukaisilla aloilla

Mitä 1, 2 ja 3 momentissa säädetään viimeisestä eläkelaitoksesta, ei sovelleta työkyvyttömyyseläkkeeseen, jos työntekijän eläketurva on järjestetty eläketapahtumavuotta edeltävän kalenterivuoden lopussa tai viimeksi sitä ennen julkisten alojen eläkelaitoksessa ja työntekijällä on tämän lain ja merimieseläkelain mukaisia ansioita yhteensä vähintään 12 566,70 euroa eläketapahtumavuotta edeltäneiden kahden kalenterivuoden aikana. Mitä 1, 2 ja 3 momentissa säädetään viimeisestä eläkelaitoksesta, ei sovelleta työkyvyttömyyseläkkeeseen myöskään, jos työntekijällä on eläketapahtumavuonna alkanut jatkuva julkisen puolen palvelus ja hänen eläketurvansa oli järjestetty eläketapahtumavuotta edeltävän kalenterivuoden lopussa tai viimeksi sitä ennen yksityisten alojen eläkelaitoksessa.

108 §

Neuvotteluvelvollisuus

Viimeisenä eläkelaitoksena toimivan julkisten alojen eläkelaitoksen on ennen päätöstään pyydettävä yksityisten alojen eläkelaitoksen arvio työntekijän työkyvystä, jos yksityisten alojen eläkelaitoksen eläkkeen määrä kuukaudessa ylittää 688,02 euroa ja julkisten alojen eläkelaitos viimeisenä eläkelaitoksena ratkaisee työntekijän oikeuden työkyvyttömyyseläkkeeseen:

1) valtion eläkelain 35 §:n 1 momentin 1 kohdan;

109 §

Eläkettä maksava eläkelaitos viimeisenä eläkelaitoksena

Eläkkeensaajalle vanhuus-, työkyvyttömyys- tai osa-aikaeläkettä maksavaa yksityisten tai julkisten alojen eläkelaitosta pidetään viimeisenä eläkelaitoksena silloinkin, kun eläkkeensaajalle myönnetään vanhuuseläke. Työkyvyttömyyseläkettä maksavaa eläkelaitosta pidetään viimeisenä eläkelaitoksena myös silloin, kun eläkkeensaajalle myönnetään uusi työkyvyttömyyseläke, jollei 107 §:n 4 momentista muuta johdu. Osa-aikaeläkkeen jälkeen myönnettävän työkyvyttömyyseläkeasian käsittelee osa-aikatyön vakuuttanut eläkelaitos siten kuin 106 ja 107 §:ssä tarkemmin säädetään.

118 §

Eläkkeen ja kuntoutusetuuden maksaminen sairausvakuutusrahastolle

Jos työntekijälle on maksettu sairausvakuutuslain mukaista päivärahaa tai osasairauspäivärahaa samalta ajalta, jolta hänelle myönnetään vanhuuseläke, vanhuuseläke maksetaan sairausvakuutusrahastolle siltä osin kuin se vastaa määrältään samalta ajalta maksettua sairauspäivärahaa tai osasairauspäivärahaa.

Jos täysi työkyvyttömyyseläke myönnetään takautuvasti 41 §:n 1 momentissa tarkoitetun ensisijaisuusajan jälkeen ja samalta ajalta on maksettu sairausvakuutuslain mukaista päivärahaa tai osasairauspäivärahaa, työkyvyttömyyseläke maksetaan sairausvakuutusrahastolle siltä osin kuin se vastaa määrältään samalta ajalta maksettua sairausvakuutuslain mukaista päivärahaa tai osasairauspäivärahaa.

Jos kuntoutusraha tai -korotus myönnetään takautuvasti samalle ajalle, jolta työntekijälle on maksettu sairausvakuutuslain mukaista päivärahaa tai osasairauspäivärahaa, kuntoutusraha ja kuntoutuskorotus maksetaan sairausvakuutusrahastolle siltä osin kuin ne vastaavat määrältään samalta ajalta maksettua sairausvakuutuslain mukaista päivärahaa tai osasairauspäivärahaa.

123 §

Eläkkeen maksamisjärjestys

Jos eläke on maksettava muulle kuin eläkkeensaajalle itselleen tämän tai muun lain perusteella, ja kahdella tai useammalla viranomaisella, kunnalla, laitoksella tai toimielmällä taikka muulla taholla on oikeus siihen, eläke maksetaan seuraavassa järjestyksessä:

- 1) sairausvakuutusrahastolle 118 §:n mukaan;
- 2) eläkelaitokselle yrittäjän eläkelain 120 §:n 1 momentin mukaan tai maatalousyrittäjien eläkelaitokselle maatalousyrittäjän eläkelain 28 §:n mukaan maksamattomina vakuutusmaksuina;
- 3) eläkelaitokselle aiheettomasti maksetun eläkkeen takaisinperintänä 126 §:n mukaan;
- 4) työnantajalle tai sairauskassalle 117 §:n mukaan;
- 5) työttömyyskassalle tai Kansaneläkelaitokselle 120 §:n 4 momentin mukaan;
- 6) Kansaneläkelaitokselle 120 §:n 1 tai 2 momentin mukaan;
- 7) sosiaalihuoltolain mukaiselle toimielmelle 119 §:n 1 momentin mukaan;
- 8) kunnalle tai kuntayhtymälle 119 §:n 2 momentin mukaan;
- 9) Kansaneläkelaitokselle 120 §:n 5 momentin mukaan;

127 §

Aiheettomasti maksetun eläkkeen kuittaus

Eläkelaitos voi periä aiheettomasti maksamansa eläkkeen myös kuittaamalla sen vastaisuudessa maksettavista eläke-eristä. Ilman eläkkeensaajan suostumusta kulloinkin maksettavasta eläke-erästä saa vähentää enintään kuudesosan siitä eläke-erän osasta, joka jää jäljelle sen jälkeen, kun eläke-erästä on toimitettu ennakkoperintälain (1118/1996) mukainen ennakonpidätys.

143 §

Vakuutuksen antaminen ja päättäminen

Työnantaja päättää vakuutuksen irtisanomalla sen kirjallisesti viimeistään kolme kuukautta ennen vakuutuksen päättämispäivää siten kuin vakuutusehdoissa tarkemmin määrätään. Irtisanomisen johdosta vakuutus ei voi kuitenkaan päättyä ennen kuin sen alkamisesta on kulunut vähintään vuosi. Vakuutuksen irtisanominen ei vapauta työnantajaa tämän lain mukaisesta vakuuttamisvelvollisuudesta.

182 §

Työttömyysvakuutusrahaston maksu

Työttömyysvakuutusrahaston maksu määrätään siten, että se arvion mukaan vastaa määrää, joka saataisiin, jos 1 momentissa luetelluissa eläkelaitoksissa vakuutettujen palkansaajien 74 §:n 3 momentin 2—6 kohdassa tarkoitettujen etuuksien perusteena olevista työ- ja ansiotuloista suoritettaisiin tämän lain mukaista keskimääräistä vakuutusmaksua vastaava maksu. Keskimääräisessä vakuutusmaksussa ei tällöin oteta huomioon 53 vuotta täyttäneiden työntekijöiden korotettua maksua.

198 §

Oikeus saada tietoja asian ratkaisemiseksi ja lakisääteisten tehtävien toimeenpanemiseksi

Tässä pykälässä tarkoitettuja tietoja saa hakea teknisen käyttöyhteyden avulla ilman sen suostumusta, jonka etujen suojaamiseksi salassapitovelvollisuus on säädetty.

215 §

Eläkeoikeuden siirtäminen Euroopan yhteisöihin

Euroopan yhteisöihin siirtyvään ja sieltä palautettavaan eläkeoikeuteen sovelletaan eläkeoikeuden siirtämisestä Suomen työelä-

keijärjestelmän ja Euroopan yhteisöjen eläkejärjestelmän välillä annetun lain säännöksiä siltä osin kuin kyseisessä laissa on tämän lain säännöksistä poikkeavia säännöksiä.

Tämä laki tulee voimaan 1 päivänä tammikuuta 2007.

Helsingissä 22 päivänä joulukuuta 2006

Tasavallan Presidentti
TARJA HALONEN

Sosiaali- ja terveysministeri *Tuula Haatainen*

N:o 1275

Laki**työntekijän eläkelain voimaanpanolain muuttamisesta**

Annettu Helsingissä 22 päivänä joulukuuta 2006

Eduskunnan päätöksen mukaisesti
muutetaan 19 päivänä toukokuuta 2006 annetun työntekijän eläkelain voimaanpanolain (396/2006) 24 ja 29 § sekä
lisätään 3 §:ään uusi 3 momentti ja 13 §:ään uusi 2 ja 3 momentti seuraavasti:

3 §

Ajalta ennen tämän lain voimaantuloa työntekijän eläkelain mukaisilla ansioilla tarkoitetaan työsuhde-eläkelakien mukaisia ansioita.

13 §

Työntekijän eläkelain 175 §:n 1 momentissa tarkoitettun tarkasteluajan kahden viimeisen kalenterivuoden asemesta tarkasteluajana on vuosi 2005, jos työkyvyttömyyseläkkeen eläketapahtuma on vuonna 2006.

Työntekijän eläkelain 175 §:n 2 momentissa tarkoitettua rajamäärää sovelletaan työkyvyttömyyseläkkeeseen, jonka eläketapahtuma sattuu vuonna 2007 tai sen jälkeen.

24 §

Jos työntekijä saa maatalousyrittäjien sukupolvenvaihdoseläkkeestä annetun lain mukaista eläkettä, maatalousyrittäjien luopumiskorvauksesta annetun lain mukaista luopumiskorvausta, maatalousyrittäjien luopumis-

tuesta annetun lain tai maatalouden harjoittamisesta luopumisen tukemisesta annetun lain (612/2006) mukaista luopumistukea, eläkettä karttuu sen aikaisesta työskentelystä 1,5 prosenttia vuodessa.

Edellä 1 momentissa tarkoitettun sukupolvenvaihdoseläkkeen, luopumiskorvauksen ja luopumistuen perusmäärä otetaan huomioon;

1) eläkkeenä, jota saavalla ei ole oikeutta osa-aikaeläkkeeseen;

2) leskeneläkettä määrättäessä lesken ansiotyön perusteella saamana eläkkeenä;

3) työntekijän eläkelain 92 §:n 2 momentissa tarkoitettuna eläkkeenä; ja

4) työntekijän eläkelain 74 §:n 5 momentissa tarkoitettuna eläkkeenä.

29 §

Jos työntekijällä ei ole työntekijän eläkelain tai merimieseläkelain (1290/2006) alaista työskentelyä vuonna 2007 tai sen jälkeen, tulevan ajan oikeuden sisältävästä työttömyyseläkkeestä vastaa työntekijän eläkelain ja merimieseläkelain mukaisista eläkelaitoksista se eläkelaitos, jossa vakuutetun työsuh-

teen perusteella määräytyvään eläkkeeseen luetaan tuleva aika tai sitä vastaava ansio 28 §:n 1 momentin perusteella.

Jos työntekijällä on työntekijän eläkelain tai merimieseläkelain mukaisia ansioita vuonna 2007 tai sen jälkeen yhteensä vähintään 20 000 euroa, tulevan ajan oikeuden tai sitä vastaavan ansion sisältävän työttömyyseläkkeen kustannuksista vastaavat eläkelaitokset ja Merimieseläkekassa yhteisesti siten kuin työntekijän eläkelain 179 §:ssä säädetään. Eläkelaitokset ja Merimieseläkekassa vastaavat yhteisesti myös sellaisen työttömyyseläkkeen kustannuksista, johon ei sisälly tulevan ajan oikeutta tai sitä vastaavaa ansiota.

Jos työntekijällä on työntekijän eläkelain tai merimieseläkelain mukaisia työansioita vuonna 2007 tai sen jälkeen yhteensä vähemmän kuin 20 000 euroa, tulevan ajan oikeuden tai sitä vastaavan ansion sisältävän työttömyyseläkkeen kustannuksista vastaa työntekijän eläkelain ja merimieseläkelain mukaisista eläkelaitoksista se eläkelaitos, jossa vakuutetun työsuhteen perusteella määräytyvään eläkkeeseen luetaan tuleva aika tai sitä vastaava ansio 28 §:n 2 momentin perusteella.

Tämä laki tulee voimaan 1 päivänä tammikuuta 2007.

Helsingissä 22 päivänä joulukuuta 2006

Tasavallan Presidentti

TARJA HALONEN

Sosiaali- ja terveysministeri *Tuula Haatainen*

Laki**sairausvakuutuslain muuttamisesta**

Annettu Helsingissä 22 päivänä joulukuuta 2006

Eduskunnan päätöksen mukaisesti
muutetaan 21 päivänä joulukuuta 2004 annetun sairausvakuutuslain (1224/2004) 1 luvun 4 §:n 9 kohta, 7 luvun 4 §:n 2 momentin 2 kohdan suomenkielinen sanamuoto, 11 luvun 2 §:n 1 momentin 2 kohdan suomenkielinen sanamuoto ja 2 momentti, 18 luvun 14 §:n 2 momentin johdantokappaleen suomenkielinen sanamuoto ja 3 momentti sekä 15 §:n 3 momentin johdantokappaleen ja 4 momentin suomenkielinen sanamuoto,
 sellaisina kuin niistä ovat, 11 luvun 2 §:n 1 momentin 2 kohta ja 2 momentti, 18 luvun 14 §:n 2 momentin johdantokappale ja 3 momentti sekä 15 §:n 3 momentin johdantokappale ja 4 momentti laissa 1113/2005, seuraavasti:

1 luku

Lain tarkoitus ja soveltamisala

4 §

Määritelmät

Tässä laissa tarkoitetaan:

9) *työntekijällä* työ-, virka- tai muussa palvelussuhteessa olevaa henkilöä sekä työntekijän eläkelain (395/2006) 7 §:ssä tarkoitettua henkilöä, jonka työaika ja ansiot täyttävät työttömyysturvalain (1290/2002) 5 luvun 4 §:ssä säädetyt edellytykset ja *yrittäjällä* henkilöä, joka on yrittäjän eläkelain (1272/2006) 1 §:n 2 momentin tai maatalousyrittäjän eläkelain (1280/2006) mukaisesti velvollinen ottamaan sanottujen lakien mukaisen vakuutuksen.

7 luku

Päivärahaetuuksien saamisen yleiset edellytykset

4 §

Työnantajan oikeus päivärahaan

Päivärahaetus:

2) jaetaan yrittäjän eläkelain tai maatalousyrittäjän eläkelain mukaan vakuutetulle henkilölle ja hänen työnantajalleen näiden eläkelakien mukaan vahvistetun työtulon ja työnantajan maksaman palkan suhteessa, jos vakuutettu työskentelee samanaikaisesti yrittäjän eläkelain tai maatalousyrittäjän eläkelain mukaisena yrittäjänä sekä muun työnantajan palveluksessa.

11 luku

Päivärahaetuuksien määrä

2 §

Työtulo

Tässä laissa päivärahan perusteena olevalla työtulolla tarkoitetaan:

2) yrittäjän eläkelain ja maatalousyrittäjän eläkelain mukaista kunkin vuoden vahvistettua työtuloa; ja

Jos vakuutettu ei ole velvollinen ottamaan yrittäjän eläkelain tai maatalousyrittäjän eläkelain mukaista vakuutusta, hänen työtulonaan otetaan huomioon tuloverolaissa (1535/1992) tarkoitettu ansiotulo elinkeinotoiminnasta, maataloudesta ja yhtymästä, palkkatulo omasta yrityksestä tai maatalou-

desta, yrittäjätoimintaan liittyvä työkorvaus, hankintatyön arvo ja porotalouden ansiotulo. Jos vakuutettu, jolla ei ole velvollisuutta ottaa sanottujen lakien mukaista vakuutusta, ottaa vapaaehtoisesti tällaisen vakuutuksen, hänen työtulonaan otetaan kuitenkin huomioon 1 momentin 2 kohdassa tarkoitettu tulo.

18 luku

Sairausvakuutusrahasto ja vakuutusmaksut

14 §

Sairausvakuutuksen sairaanhoitomaksun maksuperuste

Yrittäjän eläkelain tai maatalousyrittäjän eläkelain mukaista kunkin vuoden vahvistettua työtuloa käytetään näiden lakien nojalla vakuutettujen sairausvakuutuksen sairaanhoitomaksun perusteena siltä osin kuin tämä työtulo korvaa:

Yrittäjän ja maatalousyrittäjän sairausvakuutuksen sairaanhoitomaksua määrättäessä noudatetaan soveltuvin osin, mitä kunnallisverotuksen verotettavan tulonlaskemisesta säädetään. Sairanhoitomaksua määrättäessä ei kuitenkaan vähennetä yrittäjän eläkelain tai maatalousyrittäjän eläkelain nojalla maksettua vakuutusmaksua.

Helsingissä 22 päivänä joulukuuta 2006

Tasavallan Presidentti
TARJA HALONEN

15 §

Sairausvakuutuksen päivärahamaksun maksuperuste

Yrittäjän eläkelain ja maatalousyrittäjän eläkelain mukaista kunkin vuoden vahvistettua työtuloa käytetään näiden lakien nojalla vakuutettujen sairausvakuutuksen päivärahamaksun perusteena siltä osin kuin tämä työtulo korvaa:

Jos vakuutettu on vapautettu yrittäjän eläkelain tai maatalousyrittäjän eläkelain mukaisesta vakuuttamisvelvollisuudesta tai jos vakuutettu ei mainittujen lakien mukaan ole velvollinen ottamaan vakuutusta, hänen sairausvakuutuksen päivärahamaksunsa määrätään 3 momentin 1—8 kohdassa tarkoitetun työtulon ja tähän työtuloon sisältyvän palkkatulon perusteella.

Tämä laki tulee voimaan 1 päivänä tammikuuta 2007.

Sen estämättä, mitä 11 luvun 2 §:n 1 momentin 2 kohdassa ja 2 momentissa säädetään, päivärahaetuuden perusteena olevaan työtuloon sovelletaan 31 päivänä joulukuuta 2005 voimassa ollutta säännöstä, kun työkyvyttömyys tai oikeus etuuteen alkaa ennen 1 päivää tammikuuta 2008. Yrittäjän eläkelain 112 §:ssä tarkoitettua vahvistettua työtuloa voidaan kuitenkin käyttää arvioitaessa 11 luvun 4 §:ssä tarkoitettua työtuloa, kun työkyvyttömyys tai oikeus etuuteen alkaa 1 päivänä tammikuuta 2007 tai sen jälkeen.

Sosiaali- ja terveysministeri *Tuula Haatainen*

N:o 1277

Laki

asumiseen perustuvan sosiaaliturvalainsäädännön soveltamisesta annetun lain 2 a §:n muuttamisesta

Annettu Helsingissä 22 päivänä joulukuuta 2006

Eduskunnan päätöksen mukaisesti
muutetaan asumiseen perustuvan sosiaaliturvalainsäädännön soveltamisesta 30 päivänä joulukuuta 1993 annetun lain (1573/1993) 2 a §:n 3 kohta, sellaisena kuin se on laissa 635/2004, seuraavasti:

2 a §
Määritelmät

eläkelain (1280/2006) mukaisesti velvollinen ottamaan sanottujen lakien mukaisen vakuutuksen;

Tässä laissa tarkoitetaan:

3) yrittäjällä henkilöä, joka on yrittäjän eläkelain (1272/2006) tai maatalousyrittäjän

Tämä laki tulee voimaan 1 päivänä tammikuuta 2007.

Helsingissä 22 päivänä joulukuuta 2006

Tasavallan Presidentti

TARJA HALONEN

Sosiaali- ja terveysministeri *Tuula Haatainen*

N:o 1278

Laki**työttömyysturvalain 1 luvun 6 §:n muuttamisesta**

Annettu Helsingissä 22 päivänä joulukuuta 2006

Eduskunnan päätöksen mukaisesti
muutetaan 30 päivänä joulukuuta 2002 annetun työttömyysturvalain (1290/2002) 1 luvun 6 §:n 1 momentti seuraavasti:

1 luku

Yleiset säännökset

6 §

Yrittäjä

Yrittäjäksi katsotaan tässä laissa henkilö,

Helsingissä 22 päivänä joulukuuta 2006

joka päätöintään varten on yrittäjän eläkelain (1272/2006) tai maatalousyrittäjän eläkelain (1280/2006) mukaisesti velvollinen ottamaan sanottujen lakien mukaisen vakuutuksen.

Tämä laki tulee voimaan 1 päivänä tammi-
 mikuuta 2007.

Tasavallan Presidentti**TARJA HALONEN**Sosiaali- ja terveysministeri *Tuula Haatainen*

SDK/SÄHKÖINEN PAINOS

N:o 1279

Laki**työterveyshuoltolain 3 §:n muuttamisesta**

Annettu Helsingissä 22 päivänä joulukuuta 2006

Eduskunnan päätöksen mukaisesti
muutetaan 21 päivänä joulukuuta 2001 annetun työterveyshuoltolain (1383/2001) 3 §:n
 1 momentin 6 kohta seuraavasti:

3 §

Määritelmät

maatalousyrittäjän eläkelaiissa (1280/2006)
 tarkoitettua henkilöä;

Tässä laissa tarkoitetaan:

6) *yrittäjällä ja muulla omaa työtään
 tekevällä* yrittäjän eläkelaiissa (1272/2006) tai

Tämä laki tulee voimaan 1 päivänä tam-
 mikuuta 2007.

Helsingissä 22 päivänä joulukuuta 2006

Tasavallan Presidentti**TARJA HALONEN**Sosiaali- ja terveysministeri *Tuula Haatainen*

HE 197/2006
 StVM 38/2006
 EV 176/2006

JULKAISIJA: OIKEUSMINISTERIÖ

N:o 1272—1279, 7 1/2 arkkia

EDITA PRIMA OY, HELSINKI 2006

EDITA PUBLISHING OY, PÄÄTOIMITTAJA JARI LINHALA

ISSN 1455-8904